

14e algemene volkstelling

annex woningtelling

28 februari 1971

deel 6A
huishoudens, gezinnen en woningen

centraal bureau voor de statistiek
hoofdafdeling statistieken van inkomen en consumptie

's-gravenhage, staatsuitgeverij, 1983

1 deel 14, deel 6A

serie A

VERKLARING DER TEKENS

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
-	= nihil
-	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
1980-1981	= 1980 tot en met 1981
1980/1981	= het gemiddelde over de jaren 1980 tot en met 1981
1980/'81	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 1980 en eindigend in 1981
1970/'71-1980/'81	= boekjaar enzovoort, 1970/'71 tot en met 1980/'81

Ingeval van afronding kan het voorkomen, dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

EXPLANATION OF SYMBOLS

.	= data not available
*	= provisional figures
x	= publication prohibited (confidential figure)
-	= nil
-	= (between two figures) inclusive
0 (0,0)	= less than half of unit employed
a blank	= category not applicable
1980-1981	= 1980 to 1981 inclusive
1980/1981	= average for the year 1980 up to and including 1981
1980/'81	= crop year, financial year, school year etc., beginning in 1980 and terminating in 1981
1970/'71-1980/'81	= book year etc., 1970/'71 up to and including 1980/'81

Detailed items in tables do not necessarily add to totals because of rounding.

Revised figures are not marked as such.

Kengetal: VTA/1971-6A

Key figure: VTA/1971-6A

AUTEURSRECHT VOORBEHOUDEN

COPYRIGHT RESERVED

Gebruik van inhoud van deze publikatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Gehele of gedeeltelijke herdruk is mogelijk na verkregen schriftelijke machtiging van de Directeur-Generaal van de Statistiek.

Verkrijgbaar bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage en de boekhandel.

Obtainable from the Staatsuitgeverij, the Hague and from booksellers.

Prijs: f 22,- (incl. BTW)

Price: hfl 22.00 (VAT incl.)

Bestelnummer: 804-171-18

Quote nr.: 804-171-18

Voorbericht

Evenals bij de vorige volkstellingen zijn ook bij de op 28 februari 1971 gehouden 14e Algemene volks- annex woningtelling gegevens verzameld omtrent huishoudens, gezinnen, alleenstaanden en woningen.

In deze publikatie zijn, voor Nederland als geheel en voor de provincies, de belangrijkste verhoudingscijfers met betrekking tot de structuur van de huishoudens, de gezinnen, de alleenstaanden, de woningvoorraad, de kenmerken van de woningvoorraad en de wijze van huisvesting opgenomen.

Voor zover mogelijk worden in deze publikaties de cijfers van 1971 vergeleken met die van voorafgaande tellingen. In het hoofdstuk over (de kenmerken van) de woningvoorraad zal tevens gebruik worden gemaakt van de in het kader van de Woningbehoeftenonderzoeken en de Woningstatistiek verzamelde gegevens.

De in deze publikatie opgenomen gegevens van de 14e Algemene volks- annex woningtelling van 1971 zijn gebaseerd op de in de eerste helft van 1975 in losbladige vorm gepubliceerde definitieve uitkomsten voor Nederland als geheel en de provincies. Een systematisch overzicht van beschikbare gegevens per gemeente (Nederland, provincie enz.) zowel met betrekking tot genoemde als andere onderwerpen is opgenomen in een aanhangsel bij deze publikatie.

De onderhavige publikatie maakt deel uit van een door de hoofdafdeling Sociale Rekeningen van het Bureau gecoördineerde reeks waarin aandacht wordt besteed aan de voornaamste uitkomsten van de volkstelling van 1971. Deze reeks valt uiteen in een A- en een B-serie. In de A-serie, waarvan de onderhavige publikatie deel uitmaakt, wordt aan de hand van hoofdzakelijk landelijke cijfers een aantal onderwerpen nader belicht. Het betreft hier de demografische structuur van de bevolking, de samenstelling van de bevolking naar nationaliteit en kerkelijke gezindte, de bestaande huwelijken en de (huwelijks)v vruchtbaarheid, de beroepsbevolking, het gevolgde onderwijs en het onderwijs dat nog wordt gevolgd, alsmede de huishoudens, gezinnen, alleenstaanden en de woningen. De B-serie bevat ten aanzien van genoemde onderwerpen - met uitzondering van de bevolking naar nationaliteit - alsmede ten aanzien van het forensisme en de bevolking in inrichting en in tehuizen de voornaamste uitkomsten op gemeentelijk niveau.

De voorliggende publikatie is samengesteld door drs. E.H. van den Berg van de hoofdafdeling Statistiek van inkomen en consumptie.

De Directeur-Generaal
van de Statistiek,

prof. dr. W. Begoor

Voorburg/Heerlen, mei 1983.

Inhoud

Voorbericht	3
Technische toelichting	11
<i>Hoofdstuk 1. Algemeen</i>	11
<i>Hoofdstuk 2. Begrippen en definities</i>	12
2.1 Bevolking	12
2.1.1 Onderscheidingen m.b.t. bevolking	12
2.2 Huishoudens, alleenstaanden en gezinnen	12
2.2.1 Onderscheidingen m.b.t. huishoudens en gezinnen	13
2.3 Woningen, andere bewoonde ruimten en woningvoorraad	14
2.3.1 Onderscheidingen m.b.t. woningen en andere bewoonde ruimten	14
<i>Hoofdstuk 3. Vergelijkbaarheid met andere statistieken</i>	17
Voornaamste uitkomsten	18
<i>Hoofdstuk 1. Inleiding</i>	18
<i>Hoofdstuk 2. Huishoudens, alleenstaanden en gezinnen</i>	19
2.1 Plaats in het huishouden en plaats in het gezin	19
2.1.1 Totale bevolking naar plaats in het huishouden en plaats in het gezin	19
2.1.2 Hoofden van huishoudens en alleenstaanden	20
2.1.3 Enige provinciale cijfers	23
2.2 Huishoudens, alleenstaanden en gezinnen	26
2.2.1 Samenstelling	26
2.2.2 Grootte	31
<i>Hoofdstuk 3. Woonverblijven</i>	34
3.1 Inleiding	34
3.2 Woningvoorraad en andere bewoonde ruimten	34
3.3 Kenmerken van bewoonde en niet-bewoonde woningen	37
3.3.1 Inleiding	37
3.3.2 Kenmerken van bewoonde woningen	38
3.3.3 Kenmerken van niet-bewoonde woningen	51
3.4 Enige provinciale cijfers	55
<i>Hoofdstuk 4. Huisvestingssituatie</i>	60
Staten	
1. Totale bevolking naar plaats in het huishouden/plaats in het gezin, per 100 van de totale bevolking, 1960 en 1971	19
2. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht en burgerlijke staat, per 100 van elke burgerlijke staat en ieder geslacht, 1960 en 1971	20
3. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslachten, leeftijd, per 100 van elke leeftijdsgroep en ieder geslacht, 1960 en 1971	21
4. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht, leeftijd en burgerlijke staat per 100 hoofden van huishoudens resp. per 100 alleenstaanden, 28 februari 1971	22
5. Totale bevolking naar plaats in het huishouden (def. 1947)/plaats in het gezin en provincie, per 100 van de totale bevolking, 1960 en 1971	23
6. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht, burgerlijke staat en provincie, per 100 hoofden van huishoudens resp. per 100 alleenstaanden in iedere provincie, 28 februari 1971	24
7. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht, leeftijd en provincie, per 100 hoofden van huishoudens resp. per 100 alleenstaanden in iedere provincie, 28 februari 1971	25
8. Huishoudens naar samenstelling en alleenstaanden (def. 1960) per provincie, per 1 000 huishoudens in elke provincie, 1960 en 1971	27

9. Gezinnen naar plaats in het huishouden (def. 1960) en provincie, per 1 000 gezinnen in iedere provincie, 1960 en 1971	28
10. Huishoudens naar samenstelling en alleenstaanden (def. 1947), per 1 000 huishoudens, 1947-1971	29
11. Huishoudens naar samenstelling en alleenstaanden (def. 1947), per provincie, per 1 000 huishoudens in iedere provincie, 1960 en 1971	30
12. Gemiddeld aantal personen per 100 huishoudens resp. per 100 gezinnen en gemiddeld aantal kinderen per 100 gezinnen, per provincie, 1960 en 1971	31
13. Huishoudens (def. 1947) naar grootte, per 1 000 huishoudens, 1947-1971	32
14. Huishoudens en gezinnen naar grootte en provincie, per 1 000 huishoudens resp. per 1 000 gezinnen in elke provincie, 28 februari 1971	33
15. Woningvoorraad, bewoonde en niet-bewoonde woningen, 1947-1971	34
16. Bewoonde woningen naar aard, 1947-1971	35
17. Andere bewoonde ruimten naar aard, 1947-1971	36
18. Bewoonde woningen naar bouwperiode, 1956-1977	38
19. Bewoonde woningen naar bouwwijze en ligging hoofdwoonvertrek, 1947-1977	39
20. Bewoonde woningen naar aantal vertrekken, 1947-1977	40
21. Bewoonde woningen naar aanwezigheid en ligging toilet, 1956-1977	42
22. Bewoonde woningen naar aanwezigheid en ligging badgelegenheid, 1956-1977	43
23. Bewoonde woningen naar openbare aansluitingen, 1947-1971	00
24. Bewoonde woningen naar aanwezigheid en aard centrale verwarming, 1964-1977	44
25. Bewoonde woningen naar huurverhouding en eigendom, 1947-1977	46
26. Bewoonde woningen naar huurverhouding en financieringssector, 1956-1971	48
27. Woningen naar huur(waarde) in guldens per jaar, huurverhouding, financieringssector en bouwperiode, per 100 woningen in iedere bouwperiode, 28 februari 1971	49
28. Niet-bewoonde woningen, per provincie, 1956-1971	51
29. Niet-bewoonde woningen naar bouwperiode, 28 februari 1971	52
30. Niet-bewoonde woningen naar bouwwijze en ligging hoofdwoonvertrek, 28 februari 1971	53
31. Niet-bewoonde woningen naar aantal vertrekken, 28 februari 1971	53
32. Niet-bewoonde woningen naar huurverhouding, eigendom en financieringssector, 28 februari 1971	54
33. Niet-bewoonde woningen naar huur(waarde) in guldens per jaar, 28 februari 1971	54
34. Bewoonde woningen naar aard en provincie, per 100 bewoonde woningen in iedere provincie, 1960 en 1971	55
35. Bewoonde woningen naar een aantal kenmerken en provincie, per 100 bewoonde woningen in iedere provincie, 1956 en 1971	58
36. Huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar wijze van huisvesting, 1947-1971	60
37. Huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar wijze van huisvesting, per 1 000 huishoudens resp. per 1 000 alleenstaanden, per provincie, 1960 en 1971	61
38. Gemiddeld aantal personen per bewoonde woning (gemiddelde woningbezetting), per provincie, 1947-1971	62
39. Gemiddeld aantal personen per vertrek (woondichtheid), per provincie, 1947-1971	63
40. Aantal huishoudens plus alleenstaanden (def. 1947) per 100 bewoonde woningen (bezettingsgraad), per provincie, 1947-1971	65
41. Hoofdbewoners van woningen naar geslacht en leeftijd, per 1 000 hoofden van huishoudens resp. per 1 000 alleenstaanden van ieder geslacht en elke leeftijdscategorie, 1960 en 1971	65
42. Hoofdbewoners van woningen naar geslacht en burgerlijke staat, per 1 000 hoofden van huishoudens resp. per 1 000 alleenstaanden van ieder geslacht en elke burgerlijke staat, 1960 en 1971	67

Grafieken

1. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht en leeftijd, per 100 van elke leeftijdsgroep en ieder geslacht, 28 februari 1971	21
2. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht, per provincie, 28 februari 1971	24
3. Huishoudens (def. 1947) naar grootte, per 1 000 huishoudens, 1947-1971	32
4. Aantal voltooide woningen en aantal aan de woningen en aantal aan de woningvoorraad onttrokken woningen, 1947-1977	38
5. Percentage voltooide woningen met resp. ≤ 3 , 4, 5, 6 en ≥ 7 vertrekken en percentage eengezinshuizen, 1954-1977	41
6. Percentage voltooide woningen met centrale verwarming en percentage voltooide woningen met eigen CV-installatie, 1966-1977	45
7. Voltooide woningen naar opdrachtgever en voltooide koopwoningen, per 100 voltooide woningen, 1947-1977	46
8. Voltooide woningen naar financieringssector, per 100 voltooide woningen, 1947-1977	48

9. Interkwartiele afstand van de huurwaarde van koopwoningen per bouwperiode, 28 februari 1971	50
10. Interkwartiele afstand van de huur van huurwoningen per bouwperiode, 28 februari 1971	50
11. Niet-bewoonde woningen en leegstandspercentages, 1966-1977	51
12. Niet-bewoonde-woningen naar een aantal kenmerken, 28 februari 1971	53
13. Bewoonde woningen naar aard, per 100 bewoonde woningen, per provincie, 1960 en 1971	56
14. Door de eigenaar bewoonde woningen, per provincie, 1956 en 1971	58
15. Bewoonde woningen met badgelegenheid, per provincie, 1956 en 1971	59
16. Ontwikkeling gemiddelde woningbezetting, per provincie, 1947-1971	63
17. Ontwikkeling woondichtheid, per provincie, 1947-1971	64
18. Hoofdbewoners van woningen, naar geslacht en leeftijd, per 1 000 hoofden van huishoudens (def. 1947) resp. per 1 000 alleenstaanden (def. 1947) van ieder geslacht en elke leeftijdscategorie, 1960 en 1971	66

Summary

Aanhangsels

I. Opzet en uitvoering van de eigenlijke telling	70
II. Vraagstelling en toelichting	77
III. Overzicht van beschikbare tabellen	83
IV. Toelichting op de in de kerntabellen (Nederland) van de 14e Algemene volks- annex woningtelling van 1971 vermelde cijfers over het aantal (niet-) bewoonde woningen	87

Contents

Preface	3	9. Family-nuclei, by province, by relation to the head of the household (def. 1960), per 1,000 family-nuclei in each province, 1960 and 1971	28
Technical explanation	11	10. Multi-person households by structure and one-person households (def. 1947) per 1,000 multi-person households, 1947-1971	29
<i>Chapter 1. General remarks</i>	11	11. Multi-person households by structure and one-person households (def. 1947), by province, per 1,000 multi-person households in each province, 1960 and 1971	130
<i>Chapter 2. Explanation of terms</i>	12	12. Average number of persons per 100 multi-person households/per 100 family-nuclei and average number of children per 100 family-nuclei, by province, 1960 and 1971	31
2.1 Population	12	13. Multi-person households (def. 1947) by size, per 1,000 multi-person households, 1947-1971	32
2.1.1 Differentiations concerning population	12	14. Multi-person households (def. 1947) and family-nuclei, by province, by size, per 1,000 multi-person households respectively per 1,000 family-nuclei in each province, February 28th, 1971	33
2.2 Multi-persons households, one-person households and family-nuclei	12	15. Occupied and vacant conventional dwellings and dwelling stock, 1947-1971	34
2.2.1 Differentiations concerning households and family-nuclei	13	16. Occupied conventional dwellings by type, 1947-1971	35
2.3 Conventional dwellings, other housing-units and dwelling stock	14	17. Other housing units by type, 1947-1971	36
2.3.1 Differentiations concerning conventional dwellings and other housing-units	14	18. Occupied conventional dwellings by period of construction, 1956-1977	38
<i>Chapter 3. Comparability with other statistics</i>	17	19. Occupied conventional dwellings by type of building and floor on which the main living room is situated, 1947-1977	39
Main results	18	20. Occupied conventional dwellings by number of rooms, 1947-1977	40
<i>Chapter 1. Introduction</i>	18	21. Occupied conventional dwellings by characteristics of toilet facilities, 1956-1977	42
<i>Chapter 2. Multi-person households, one-person households and family-nuclei</i>	19	22. Occupied conventional dwellings by characteristics of bathing facilities, 1956-1977	43
2.1 Relation to the head of the household and to the head of the family-nucleus	19	23. Occupied conventional dwellings by availability of piped gas, piped water and electricity, 1947-1971	44
2.1.1 Total population by relation to the head of the households and of the family-nucleus	19	24. Occupied conventional dwellings by characteristics of central heating facilities, 1964-1977	44
2.1.2 Heads of multi-person households and one-person households	20	25. Occupied conventional dwellings by tenure status and type of ownership, 1947-1977	46
2.1.3 Some results by province	23	26. Occupied conventional dwellings by tenure status and way of financing, 1956-1971	48
2.2 Multi-person households, one-person households and family-nuclei	26	27. Conventional dwellings by rental value in guilders per year, tenure status, way of financing and period of construction, per 100 conventional dwellings in each construction period, February 28th, 1971	49
2.2.1 Structure	26	28. Vacant conventional dwellings, by province, 1956-1971	51
2.2.2 Size	31	29. Vacant conventional dwellings by period of construction, February 28th, 1971	52
<i>Chapter 3. Housing-units</i>	34	30. Vacant conventional dwellings by type of building and floor on which the main living room is situated, February 28th, 1971	53
3.1 Introduction	34	31. Vacant conventional dwellings by number of rooms, February 28th, 1971	53
3.2 Dwelling stock and other housing units	34	32. Vacant conventional dwellings by tenure status, type of ownership and way of financing, February 28th, 1971	54
3.3 Characteristics of occupied and vacant conventional dwellings	37	33. Vacant conventional dwellings by rental value in guilders per year, February 28th, 1971	54
3.3.1 Introduction	37	34. Occupied conventional dwellings by type and province, per 100 occupied conventional dwellings in each province, 1960 and 1971	55
3.3.2 Characteristics of occupied conventional dwellings	38	35. Occupied conventional dwellings by some characteristics and by province, per 100 occupied conventional dwellings in each province, 1956-1971	58
3.3.3 Characteristics of vacant conventional dwellings	51	36. Multi-person and one-person households (def. 1947) by way of housing, 1947-1971	60
3.4 Some results by province	55	37. Multi-person and one-person households (def. 1947), by way of housing per 1,000 multi-person households respectively per 1,000 one-person households, by province, 1960 and 1971	61
<i>Chapter 4. Way of housing</i>	60	38. Average number of persons per occupied conventional dwelling, by province, 1947-1971	62
Text tables		39. Average number of persons per room, by province, 1947-1971	63
1. Total population by relation to the head of the household/head of the family-nucleus, per 100 of the total population, 1960 and 1971	19	40. Households (def. 1947) per 100 occupied conventional dwellings, by province, 1947-1971	65
2. Heads of multi-person and one-person households (def. 1947) by sex and marital status, per 100 of each marital status group and of each sex, 1960 and 1971	20	41. Households, main-tenant of a conventional dwelling, by sex and age, per 1,000 multi-person households (def. 1947) respectively per 1,000 one-person households (def. 1947) of each sex and age-group, 1960 and 1971	65
3. Heads of multi-person and one-person households (def. 1947) by sex and age, per 100 of each age-group and each sex, 1960 and 1971	21	42. Households, main-tenant of a conventional dwelling, by sex and marital status, per 1,000 multi-person households (def. 1947) respectively per 1,000 one-person households (def. 1947) of each sex and marital status-group, 1960 and 1971	67
4. Heads of multi-person and one-person households (def. 1947) by sex, marital status and age, per 100 heads of households of each type, February 28th, 1971	22		
5. Total population, by province, by relation to the head of the household/head of the family-nucleus, per 100 of the total population, 1960 and 1971	23	Graphs	
6. Heads of multi-person and one-person households (def. 1947), by province, by sex and marital status, per 100 heads of households of each type, February 28th, 1971	24	1. Heads of multi-person and one-person households (def. 1947) by sex and age, per 100 of each sex and each age-group, February 28th, 1971	21
7. Heads of multi-person and one-person households (def. 1947), by province, by sex and age, per 100 heads of households of each type, February 28th, 1971	25	2. Heads of multi-person and one-person households (def. 1947) by sex and by province, February 28th, 1971	24
8. Multi-person households by structure and one-person households (def. 1960), by province, per 1,000 households in each province, 1960 and 1971	27	3. Multi-person households (def. 1947) by size, per 1,000 households 1947-1971	32
		4. Number of conventional dwellings completed and with drawings from dwelling stock, 1947-1977	38

5. Percentage conventional dwellings completed with \leq 3, 4, 5, 6 or \geq 7 rooms and percentage one-family houses, 1954-1977	41
6. Percentage conventional dwellings completed with central heating and percentage conventional dwellings completed with individual central heating-installation, 1966-1977	45
7. Number of conventional dwellings completed by type of contractor and number of conventional dwellings completed for owner-occupiers, per 100 conventional dwellings completed, 1947-1977	46
8. Number of conventional dwellings completed by way of financing, per 100 conventional dwellings completed, 1947-1977	48
9. Interquartile range of the rental value of owner-occupied conventional dwellings, by period of construction, February 28th, 1971	50
10. Interquartile range of rent of rented conventional dwellings, per period of construction, February 28th, 1971	50
11. Vacant conventional dwellings and vacant conventional dwellings as percentage of dwelling stock, 1966-1977	51
12. Vacant conventional dwellings by some characteristics, February 28th, 1971	53
13. Occupied conventional dwellings by type, per 100 occupied conventional dwellings, per province, 1960 and 1971	56
14. Owner-occupied conventional dwellings, by province, 1956 and 1971	58
15. Occupied conventional dwellings with bathing facilities, by province, 1956 and 1971	59
16. Development of average number of persons per conventional dwelling, by province, 1947-1971	63
17. Development of average number of persons per room, by province, 1947-1971	64
18. Households, main-tenant of a conventional dwelling, by sex and age, per 1,000 multi-person households (def. 1947) respectively per 1,000 one-person households (def. 1947) of each sex and age-group, 1960 and 1971	66
Summary	68
Appendices	70
I. Plan and execution of the enumeration	70
II. Questions about households, family-nuclei and dwellings	77
III. Outline of available tables	83
IV. Explanation of the numbers of vacant and occupied conventional dwellings as used in the main tables of the 14th General Population and Housing Census 1971/87	

Technische toelichting

Hoofdstuk 1. Algemeen

Evenals bij de vorige volkstellingen is ook bij de op 28 februari 1971 gehouden 14e Algemene volks- annex woningtelling aan alle getelde personen opgave verzocht van de plaats in het huishouden. De bij de telling verkregen gegevens omtrent de plaats in het huishouden van individuele personen zijn bij de bewerking van het tellmateriaal omgezet in huishoudens en gezinnen.

Naast de – bij alle personen – verzamelde gegevens over de plaats in het huishouden zijn bij de hoofden van huishoudens en alleenstaanden tevens gegevens verzameld over de wijze van huisvesting.

Ten slotte zijn door de tellers de gegevens over woonverblijven en woningkenmerken op de vragenlijsten ingevuld.

Voor uitgebreide informatie over de opzet van de telling en de wijze waarop is geteld wordt verwezen naar *Aanhangsel I*.

De exacte vraagstelling met toelichting met betrekking tot de plaats in het huishouden, de wijze van huisvesting en de woonverblijven is in *Aanhangsel II* opgenomen.

In het hieropvolgende hoofdstuk 2: 'Begrippen en definities' worden de definities van huishoudens, gezinnen en alleenstaanden slechts summier besproken. Voor een meer uitgebreide toelichting op deze definities wordt verwezen naar deel 6, serie B ('Huishoudens, gezinnen en woningen, voornaamste uitkomsten per gemeente') van de aan de 14e Algemene Volks- annex woningtelling van 28 februari 1971 gewijde reeks publikaties.

Hoofdstuk 2. Begrippen en definities

2.1 Bevolking

Tot de bevolking zijn gerekend alle personen die volgens het Besluit bevolkingsboekhouding in de gemeentelijke persoonsregisters behoren te zijn opgenomen.

2.1.1 Onderscheidingen m.b.t. bevolking

Bij de bepaling van de leeftijd is rekening gehouden met zowel het geboortjaar als de geboortemaand: geboren in maart 1970 t/m februari 1971 is 0 jaar, geboren in maart 1969 t/m februari 1970 is 1 jaar enz. De onderscheiding van de bevolking berust dus op de exacte leeftijd.

Leeftijd

Burgerlijke staat

Bij de bepaling van de burgerlijke staat is uitgegaan van de wettelijke burgerlijke staat. Dit betekent bijv. dat in concubinaat levende personen niet zijn ingedeeld bij de gehuwden.

Plaats in het huishouden

De onderscheiding naar plaats in het huishouden is gebaseerd op de in par. 2.2 gegeven definities van huishouden (def. 1960) en gezin.

Het *hoofd van het huishouden* is degene die door de leden van het huishouden als zodanig wordt beschouwd. In de praktijk is dat meestal de (voornaamste) kostwinner.

Als *echtgenote* zijn uitsluitend die vrouwen verantwoord die zijn gehuwd met het hoofd van het huishouden.

Als *eigen zoon/dochter* zijn uitsluitend verantwoord de ongehuwde eigen-en/of stiefkinderen van het hoofd van het huishouden.

Een en ander betekent bijv. dat gehuwde of gehuwd geweest zijnde kinderen van het hoofd van het huishouden (eventueel met echtgenoten en/of kinderen), die zijn opgenomen in het huishouden van de ouder(s), zijn vermeld bij de overige leden van huishoudens.

Tot de *personen in inrichtingen en tehuizen* zijn uitsluitend gerekend de personen die in groepsverband in inrichtingen woonachtig zijn. Alle in inrichtingen en tehuizen wonende personen die een zelfstandige huishouding voeren – ongeacht of zij behoren tot de personen voor wie de inrichting of het tehuis is bestemd dan wel tot de directie of het personeel – zijn gerekend tot de 'personen in huishoudens'.

Plaats in het gezin

De onderscheiding naar plaats in het gezin is gebaseerd op de in par. 2.2 gegeven gezinsdefinitie.

Anders dan bij de plaats in het huishouden worden bij deze onderscheiding de leden van bijv. een in het huishouden van zijn ouders opgenomen gezin van een gehuwde zoon, in relatie tot elkaar vermeld en niet in relatie tot het hoofd van het huishouden volgens de definitie 1960. Ook de leden van de in groepsverband opgenomen gezinnen in inrichtingen en tehuizen (bijv. bejaardenechtparen in bejaardentehuizen) zijn bij deze onderscheiding in relatie tot elkaar verantwoord.

Ten behoeve van de telling is als *gezinshoofd* aangemerkt bij echtparen (met of zonder kinderen) de man en bij eenoudergezinnen resp. de moeder of de vader.

Als *echtgenoot* is verantwoord elke gehuwde vrouw voor zover zij met haar echtgenoot samenwoont.

Als *ongehuwd kind* is beschouwd elk nimmer gehuwd geweest zijnde kind (of adoptiekind) dat met de ouder(s) samenwoont.

Tot de *niet in gezinsverband* levende personen behoren de met gezinnen samenwonende familieleden, pleegkinderen, kostgangers e.d. en tevens alle alleenstaanden. Ook alle in inrichtingen en tehuizen verblijvende personen – voor zover niet samenwonend met gezinsleden – behoren tot deze categorie.

2.2 Huishoudens, alleenstaanden en gezinnen

Volgens de definitie 1960 is als huishouden beschouwd elke groep van twee of meer personen die in huiselijk verkeer samenwonen en te zamen een gemeenschappelijke huishouding voeren (gemeenschappelijk hoofdwoonvertrek, te zamen koken en eten e.d.).

Huishouden (def. 1960)

Alleenstaande (def. 1960)

Volgens de definitie 1960 is als alleenstaande aangemerkt elke persoon die alleen in een woonverblijf woont en voorts zij/hij die wel met anderen in één woonverblijf woont doch een afzonderlijke huishouding voert en met die anderen geen huiselijk verkeer onderhoudt. Is dit laatste wel het geval dan is er sprake van een kostganger die niet als alleenstaande wordt beschouwd, doch als lid van het huishouden.

Gezin

Als gezin is beschouwd elk samenwonend echtpaar zonder kinderen of met in huiselijk verkeer met hen samenwonende ongehuwde eigen en/of stiefkinderen en voorts elke vader of moeder die met één of meer ongehuwde eigen en/of stiefkinderen in huiselijk verkeer samenwoont.

Eventueel met de ouders samenwonende gehuwde of gehuwd geweest zijnde kinderen worden, ook indien zij zonder eigen gezinsleden bij de ouders wonen, geacht geen deel meer uit te maken van het ouderlijk gezin.

Uit het bovenstaande blijkt dat de begrippen huishouden (def. 1960) en gezin elkaar in zoverre dekken dat zij beide betrekking hebben op groepen van met elkaar in huiselijk verkeer samenwonende personen. Zij verschillen echter doordat bij het huishoudensbegrip de economische binding van het huiselijk verkeer als enige maatstaf geldt, terwijl bij het gezinsbegrip de binding door huwelijk, bloedverwantschap (in de eerste graad) en adoptie als criterium is genomen.

Het begrip huishouden is dus ruimer dan het begrip gezin omdat volgens de gegeven omschrijvingen een huishouden:

Huishouden (def. 1947)

Alleenstaande (def. 1947)

2.2.1 Onderscheidingen m.b.t. huishoudens en gezinnen

Samenstelling huishouden (def. 1960)

Samenstelling huishouden (def. 1947)

Gezinnen

Familierelatie

Wijze van huisvesting

Vertrekken ter beschikking

- behalve uit één gezin ook kan bestaan uit twee (of meer) gezinnen die gemeenschappelijk een huishouding voeren;
- behalve de leden van één of meer gezinnen mede kan omvatten in huiselijk verkeer met hen samenwonende personen (verwanten, huispersoneel en andere niet-verwanten)
- ook kan bestaan uit in huiselijk verkeer met elkaar samenwonende personen, die te zamen geen gezin vormen.

Bij toepassing van deze definitie zijn de huishoudens volgens de definitie 1960 opgesplitst in kleinere eenheden. Daarbij zijn eerst alle gezinnen als een afzonderlijk huishouden uitgelicht. De groepen van personen die na het uitlichten van de gezinnen overblijven zijn eveneens als huishouden beschouwd echter op voorwaarde dat onder die overblijvende groep het hoofd van het huishouden (def. 1960) wordt aangetroffen. Is dit laatste niet het geval dan zijn de overblijvende personen beschouwd als lid van het huishouden van het gezinshoofd dat tevens optreedt als hoofd van het huishouden (def. 1960).

Als alleenstaande volgens de definitie 1947 zijn behalve de alleenstaanden volgens de definitie 1960 tevens beschouwd alle hoofden van huishoudens volgens de definitie 1960 die na afsplitsing van de gezinnen als enig niet in gezinsverband levende persoon overblijven.

De huishoudens volgens definitie 1960 zijn – op basis van het aantal gezinnen in het huishouden – als volgt onderscheiden:

- *niet-gezinshuishoudens* d.w.z. huishoudens waarin geen gezin voorkomt. Deze huishoudens bestaan uitsluitend uit niet in gezinsverband levende personen;
- *eengezinshoudens* d.w.z. huishoudens met een gezin en eventueel één of meer niet in gezinsverband levende personen;
- *meergezinshuishoudens* d.w.z. huishoudens met twee of meer gezinnen en eventueel één of meer niet in gezinsverband levende personen.

De huishoudens volgens definitie 1947 zijn als volgt onderscheiden:

Niet-gezinshuishoudens;

- man met ander(en) (M + A)
- vrouw met ander(en) (V + A)

Gezinshuishoudens;

- echtpaar (E)
- echtpaar met kind(eren) (E + K)
- echtpaar met kind(eren) en ander(en) (E + K + A)
- echtpaar met ander(en) (E + A)
- man met kind(eren) (M + K)
- man met kind(eren) en ander(en) (M + K + A)
- vrouw met kind(eren) (V + K)
- vrouw met kind(eren) en ander(en) (V + K + A)

Bij deze indeling worden niet in gezinsverband levende personen – voor zover zij geen hoofd van het huishouden (def. 1960) zijn – gerangschikt onder de anderen (A).

Gezinnen worden onderscheiden in:

- *zelfstandige gezinnen* d.w.z. gezinnen waarvan het hoofd tevens het hoofd van het huishouden (def. 1960) is.
 - *niet-zelfstandige (secundaire) gezinnen* d.w.z. gezinnen waarvan het hoofd niet tevens het hoofd van het huishouden (def. 1960) is.
- Ook de in par. 2.1.1 bedoelde gezinnen in inrichtingen en tehuizen behoren tot deze categorie.

Voor huishoudens (def. 1960) is als familierelatie beschouwd de relatie van secundaire gezinnen tot het hoofd van het huishouden waarin deze zijn opgenomen. Komen in één huishouden twee of meer secundaire gezinnen voor, dan zijn beide relaties afzonderlijk verantwoord.

Voor huishoudens (def. 1947) is als familierelatie beschouwd de relatie van in huishoudens opgenomen anderen (d.w.z. niet in gezinsverband levende personen) tot het hoofd van het huishouden waarin zij zijn opgenomen. Komen in één huishouden 2 of meer anderen voor dan is slechts één relatie verantwoord.

- Als *hoofdbewoner* is aangemerkt het hoofd van het huishouden dat (resp. de alleenstaanden die) verantwoordelijk is voor de huurbetaling aan de eigenaar, dan wel de eigenaar zelf indien deze (tevens) in de woning woont.
- Als *inwonend* zijn beschouwd de onderhuurders (w.o. kamerbewoners) d.w.z. zij die (kamer)huur verschuldigd zijn aan de hoofdbewoner.

N.B. Bij de toepassing van de definitie 1947 zijn mede als inwonend gerekend alle secundaire gezinnen ook al betalen zij in feite geen huur aan het hoofd van het huishouden waarin hun gezin is opgenomen. Het hoofd van het huishouden is in die gevallen beschouwd als een hoofdbewoner met inwoning. Woningen zonder eigen toegangsdeur (zie par. 2.3) hebben elk een hoofdbewoner. Ook in deze woningen kan inwoning voorkomen.

Woont een huishouden (def. 1960) of een alleenstaande (def. 1960) alleen in een woning dan is het aantal aan hen ter beschikking staande vertrekken gelijk aan het aantal vertrekken van de woning (zie par. 2.3 voor de definitie van vertrek) verminderd met het aantal dat volledig wordt gebruikt voor beroeps- en/of bedrijfsdoeleinden

	<p>Wonen twee of meer huishoudens en/of alleenstaanden in één woning dan is het aantal vertrekken ter beschikking gelijk aan het aantal vertrekken dat het huishouden of de alleenstaande uitsluitend voor eigen bewoningsdoeleinden gebruikt, vermeerderd met het aantal dat met andere huishoudens en/of alleenstaanden gemeenschappelijk wordt gebruikt. Ook in dit verband is de keuken als vertrek beschouwd. Voor beroeps- en bedrijfsdoeleinden gebruikte vertrekken zijn ook hier weer buiten beschouwing gebleven.</p>
2.3 Woningen, andere bewoonde ruimten en woningvoorraad	
Woning	<p>Als <i>woning</i> is beschouwd elk perceel of perceelsgedeelte dat volgens bouw of verbouw blijvend is bestemd voor bewoning door één huishouden of een alleenstaande. Als maatstaf geldt de aanwezigheid van een eigen toegangsdeur (zie par. 2.3.1 voor de definitie van eigen toegangsdeur).</p> <p>Bovendien zijn als afzonderlijke woningen geteld de zgn. woningen zonder eigen toegangsdeur, d.w.z. delen van woningen als bovenbedoeld, voor zover elk van de delen door de eigenaar rechtstreeks aan de bewoners is verhuurd, de eigenaar zelf niet in één der delen woont, elk der delen bestaat uit een aantal aaneengesloten gelegen vertrekken, is voorzien van eigen keuken en privaat en de verhuring in delen voor de eigenaar een permanent karakter draagt.</p> <p>Blijkens deze omschrijving zijn, indien de eigenaar zelf één der delen bewoont, de afzonderlijke delen niet als afzonderlijke woningen zonder eigen toegangsdeur aangemerkt. In laatstbedoelde gevallen zijn de delen te zamen als één woning geteld en is het huishouden van de eigenaar als hoofdbewoner en zijn de bewoners van het (de) andere deel (delen) als inwonend beschouwd.</p>
Andere bewoonde ruimte	<p>Als <i>andere bewoonde ruimten</i> zijn beschouwd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - woonverblijven welke wel voor permanente bewoning zijn bestemd doch niet als afzonderlijke woning in de zin van bovengenoemde definitie kunnen worden beschouwd (woonruimten in hotels, op woonschepen e.d.); - woonverblijven welke bij de bouw slechts voor tijdelijke bewoning zijn bestemd doch op het ogenblik van de telling dienden voor normale bewoning (blijvend bewoonde zomerhuizen e.d.) en - woonverblijven welke niet resp. niet meer voor bewoning zijn bestemd (bewoonde keet, schuur e.d.), bewoonde onherroepelijk onbewoonbaar verklaarde woningen.
Woningvoorraad	<p>Tot de woningvoorraad zijn gerekend alle bewoonde en onbewoonde woningen als hierboven gedefinieerd (dus inclusief de zgn. woningen zonder eigen toegangsdeur en inclusief de afzonderlijke woningen op het terrein van gestichten en instellingen).</p>
2.3.1 Onderscheidingen m.b.t. woningen en andere bewoonde ruimten	<p>In de vorige paragraaf (2.3) zijn de woonverblijven onderscheiden in woningen enerzijds en andere bewoonde ruimten anderzijds.</p> <p><i>Woningen</i> kunnen nader worden onderverdeeld in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>gewone woningen zonder bedrijf</i>, dit zijn woningen die bij bouw of verbouw volledig zijn bestemd voor bewoning en daarvoor ook uitsluitend worden gebruikt; - <i>gewone woningen met bedrijf</i>, dit zijn gewone woningen die, zonder daartoe te zijn gebouwd of verbouwd, mede worden gebruikt voor de uitoefening van een beroep of een bedrijf; - <i>bijzondere wooneenheden</i>, dit zijn woningen die bij bouw of verbouw uitsluitend zijn bestemd voor een speciale categorie woningbehoevenden/bejaarden, studenten, werkende alleenwonende vrouwen e.d.) Er is alleen sprake van een bijzondere wooneenheid als een eigen keuken én een eigen WC aanwezig zijn en de woning bovendien niet meer dan 3 vertrekken bevat. Tevens geldt als voorwaarde dat de woning deel uitmaakt van een complex van tenminste 4 woningen bestemd voor een en dezelfde categorie van woningbehoevenden. <p>Deze bijzondere wooneenheden mogen niet worden verward met de 'wooneenheden' die sinds 1975 worden gesubsidieerd in het kader van de nota 'Alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens'. Laatstgenoemde wooneenheden zijn veelal voorzien van gemeenschappelijke voorzieningen (toilet, keuken e.d.) en voldoen in dat geval niet aan de hierbovengenoemde omschrijving van bijzondere wooneenheden;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>boerderijen en tuinderswoningen</i>, dit zijn woningen met bijbehorende bedrijfsruimten die zijn gebouwd en door de bewoner worden <i>gebruikt</i> voor de uitoefening van een landbouw- of tuindersbedrijf of voor de veehouderij; - <i>overige bedrijfswoningen</i>, dit zijn woningen waarvan het woongedeelte en de als zodanig gebouwde bedrijfsruimten binnendoor zijn verbonden (bijv. woningen met winkel en/of werkplaats). Is zulks niet het geval dan is sprake van een gewone woning. <p>De bij de woningen (en gedeeltelijk ook bij de andere bewoonde ruimten) gebruikte onderscheidingen worden hieronder - voor zover noodzakelijk - toegelicht.</p>
Eigendom	<ul style="list-style-type: none"> - <i>particulier persoon</i>, naast de woningen bewoond door de eigenaar en verhuurde woningen van particulieren zijn hieronder tevens begrepen de woningen die eigendom zijn van een 'coöperatie van bewoners', 'coöperatieve vereniging voor flatexploitatie' of 'vereniging van eigenaren'; - <i>particuliere instelling</i>, hieronder zijn zowel begrepen instellingen met winstoogmerk als zonder winstoogmerk (banken, verzekeringsmaatschappijen, pensioenfondsen, kerkgenootschappen, liefdadigheidsinstellingen e.d.).

Huurverhouding	<p>De indeling van de woonverblijven naar huurverhouding kent als hoofdonderscheid die in resp. bewoond door de eigenaar en bewoond door een huurder. De door een huurder bewoonde woningen worden vervolgens enerzijds onderscheiden naar financieringssector (woningwet- versus geen woningwetwoning) en anderzijds in 'gewone' huurwoningen en dienst- en liefdadigheidswoningen;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>woningwetwoningen</i> zijn woningen (overwegend behorend tot complexen) van een gemeente of van een toegelaten instelling (woningcorporaties e.d.), gebouwd op grond van de Woningwet 1906 resp. gebouwd met geldelijke steun van de gemeente of van het Rijk op grond van de Woningwet 1906; - <i>dienstwoningen</i> zijn woningen die blijvend zijn bestemd voor bewoning krachtens dienstverband zoals pastorieën, conciërgewoningen, brug- en sluiswachterswoningen; - <i>liefdadigheidswoningen</i> zijn woningen die door de gemeente, een kerkgenootschap, een stichting e.d. kosteloos of tegen een belangrijk lagere dan de normale huur aan de bewoners ter beschikking is gesteld.
Huur(waarde)	<p>Bij <i>door de eigenaar bewoonde woonverblijven</i> is gevraagd naar de huurwaarde volgens de personele belasting 1969/1970 of indien geen aanslag personele belasting werd opgelegd het bedrag van de jaarlijkse lasten. Deze bedragen zijn met behulp van de percentages die worden gebruikt voor de herleiding van de huurwaarde personele belasting tot de economische huurwaarde in het kader van de inkomsten uit eigen woningbezit van de inkomstenbelasting omgerekend. Voor boerderijen, tuinderswoningen en de overige bedrijfswoningen is, ook indien er sprake is van pacht of huur, uitgegaan van de huurwaarde personele belasting 1969/1970 van het woongedeelte. Ook deze huurwaarde werd op bovenvermelde wijze omgerekend.</p> <p>Bij de overige <i>huurwoningen</i> is de 'zuivere huur' vermeld, d.w.z. dat gedeelte van de huur waarover de huurverhogingen worden berekend (bruto huur - kosten voor het gebruik van water en overige kosten).</p> <p>Door het bijzondere karakter van de <i>dienst- en liefdadigheidswoningen</i> zijn deze woningen vermeld bij 'geen huur'.</p>
Vertrek	<p>Als <i>vertrek</i> zijn beschouwd woon- en slaapkamers, alkoven, zolderkamers en keukens. Badkamers, bijkeukens, serres, hallen en zolders zijn niet als vertrek aangemerkt.</p>
Bouwwijze	<p>Woningen worden naar de bouwwijze van het perceel of pand onderscheiden in eengezinshuizen, delen van meergezinshuizen en delen van bedrijfsgebouwen.</p> <p>Van een <i>eengezinshuis</i> is sprake als de woning een geheel huis of perceel is.</p> <p>Een woning in een perceel dat twee of meer woningen bevat is aangemerkt als <i>deel van een meergezinshuis</i>. Als <i>deel van een bedrijfspand</i> is beschouwd een woning in een perceel dat volgens de bouw voor meer dan de helft van de totale vloeroppervlakte is bestemd voor bedrijfsdoeleinden.</p> <p><i>Eengezinshuizen</i> worden verder onderscheiden in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vrijstaand bijv. bungalows; - aangebouwd aan een zijde bijv. hoekwoning in een rij eengezinshuizen en 'twee onder een kap'; - aangebouwd aan twee zijden bijv. tussenwoning in een rij eengezinshuizen. <p>De verdere uitsplitsing van de <i>delen van meergezinshuizen</i> geschiedt op basis van de verdieping waarop het hoofdwoonvertrek (de woonkamer) is gelegen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het <i>souterrain</i> is de gebouwde laag waarvan de vloer een halve meter of meer onder het straatniveau is gelegen, indien deze laag althans is gebouwd voor bewoning; - de <i>begane grond</i> is de gebouwde laag die minder dan een halve meter onder het straatniveau ligt doch niet meer dan twee meter daarboven; - de <i>eerste verdieping</i> is de boven de begane grond gelegen bouwlaag; de <i>twee verdieping</i> de boven de eerste verdieping gelegen bouwlaag enz.
Bouwperiode	<p>De indeling van de woningen naar bouwperiode geschiedt op basis van het jaar waarin de woning is gereedgekomen.</p> <p>Als de woning zo ingrijpend is verbouwd dat als het ware een nieuwe woning is ontstaan, dan is het jaar waarin de verbouwing heeft plaatsgevonden beslissend.</p>
Eigen toegangsdeur	<p>Er is sprake van een eigen toegangsdeur als een deur aanwezig is, die</p> <ul style="list-style-type: none"> - hetzij van de openbare weg af (al of niet via tuin, erf e.d.) - hetzij vanuit een gemeenschappelijke ruimte (trappenhuis, portaal, galerij e.d.) toegang geeft tot de woning.
Keuken	<p>Als <i>keuken</i> is beschouwd een vertrek dat door bouw of verbouw is bestemd voor het bereiden van complete maaltijden.</p> <p>Een kookkast, een kooknis of een installatie die in een vertrek, in de gang, het portaal of een overloop is aangebracht, is niet als keuken beschouwd.</p> <p>Als de woning meer dan een keuken heeft dan zijn de gegevens van de grootste keuken vermeld.</p>
WC (privaat)	<p>Wanneer een WC en een badruimte in één ruimte zijn gecombineerd dan is deze ruimte beschouwd als WC indien het de enige WC in de woning betreft.</p> <p>Indien een woning twee of meer WC's heeft dan hebben de vermelde gegevens betrekking op de WC die op de verdieping van het hoofdwoonvertrek is gelegen.</p> <p>Van spoeling is alleen sprake indien de woning is aangesloten op het waterleidingnet. Van afvoer is alleen sprake als er een aansluiting aanwezig is op een openbaar riool, put, septic-tank e.d.</p>

Badgelegenheid	Indien een WC en een badruimte in één ruimte zijn gecombineerd is deze ruimte niet alleen als WC doch tevens als badgelegenheid beschouwd. Heeft de woning meer dan een badgelegenheid dan zijn de gegevens van de best geoutilleerde badgelegenheid vermeld.
Centrale verwarming	Er is ook sprake van centrale verwarming indien de woning vanuit een centraal punt slechts gedeeltelijk is verwarmd (bijv. alleen de woon- en niet de slaapvertrekken). Onder <i>eigen CV's</i> de situatie verantwoord waarin de stookinstallatie van de CV binnen de woning is gelegen. Bij een <i>blokverwarming</i> worden de woningen van een bouwblok bediend door één stookinstallatie. Bedient de centrale stookinstallatie meer dan één bouwblok dan is er sprake van wijk- of stadsverwarming.
Openbare aansluitingen	Is een aansluiting op water of gas aanwezig binnen het gebouw doch gelegen op een gemeenschappelijk portaal of dergelijke buiten de woning, dan is er sprake van een openbare aansluiting. Een aansluiting op een water-, gas- of elektriciteitsvoorziening van een nabij gelegen fabriek of dergelijke, is niet als een openbare aansluiting beschouwd evenmin als flessengas of een eigen gas-, water- of elektriciteitsvoorziening.

Hoofdstuk 3. Vergelijkbaarheid met andere statistieken

<i>Woningbehoeftenonderzoeken</i>	Behalve uit de volks- en woningtellingen kunnen gegevens met betrekking tot huishoudens, gezinnen, alleenstaanden en woonverblijven ondermeer worden geput uit de volgende bronnen. In 1964, 1967 1970, 1977/'78 en 1981 zijn door het CBS de steekproefbasis Woningbehoeftenonderzoeken (WBO's) gehouden. De onderzoeken t/m 1970 waren gebaseerd op een steekproef uit de gemeentelijke woningregisters met een steekproef fractie van ongeveer 1 op 200. Voor het onderzoek van 1977/'78 en 1981 werd de steekproef getrokken uit de in de gemeentelijke persoonsregisters opgenomen personen, van 18 jaar en ouder met een steekproef fractie van ongeveer 1 op 130. Bij de WBO's worden o.a. gegevens verzameld over: - huishoudens, gezinnen en alleenstaanden; - woonverblijven en woningkenmerken; - wijze van huisvesting van huishoudens en alleenstaanden. De bij de WBO's verzamelde gegevens zijn in het algemeen goed vergelijkbaar met de bij de volks- en woningtellingen verzamelde gegevens. Door de wijze van steekproeftrekking zijn echter van het WBO 1977/'78 en 1981 geen gegevens beschikbaar over: - hoofden van huishoudens en alleenstaanden jonger dan 18 jaar; - niet-bewoonde woningen.
<i>Woningstatistiek</i>	In het kader van de Woningstatistiek worden maandelijks door het CBS in alle gemeenten gegevens verzameld o.a. over: - de aan de woningvoorraad onttrokken woningen met een zeer beperkt aantal kenmerken (zoals bouwperiode) van deze woningen; - de aan de woningvoorraad toegevoegde woningen (w.o. door nieuwbouw) met een aantal kenmerken van deze woningen. In hoofdstuk 3 van de voornaamste uitkomsten zullen de verzamelde gegevens van de kenmerken van voltooide woningen aan de orde komen. Het voornaamste verschil met de bij de woningtelling verzamelde gegevens is hierin gelegen dat de gegevens uit Woningstatistiek betrekking hebben op stroomgrootheden terwijl bij de woningtellingen sprake is van bestandsgegevens. Overigens worden in het kader van de Woningstatistiek regelmatig gegevens gepubliceerd (per gemeente) over de woningvoorraad (zonder kenmerken van deze woningvoorraad). Bedoelde woningvoorraad-cijfers worden verkregen door de woningvoorraad van de laatstgehouden telling te vermeerderen met de voltooide woningen en te verminderen met de aan de woningvoorraad onttrokken woningen.
<i>Statistiek niet-bewoonde woningen</i>	Sinds 1966 worden door het CBS gegevens verzameld over het aantal <i>administratief</i> niet-bewoonde woningen. De enquête wordt twee maal per jaar gehouden bij alle gemeenten, die de gegevens uit het gemeentelijk woningregister betrekken. De verzamelde gegevens hebben betrekking op: - de aard van de leegstand (t.w.: ongeschikt voor bewoning resp. geschikt voor bewoning; laatstgenoemde categorie wordt eerst nader onderscheiden in gewone woning resp. bedrijfswoning en vervolgens nieuwbouw resp. bestaande bouw); - de duur van de leegstand. De verzamelde gegevens zijn goed vergelijkbaar met de bij de woningtelling van 1971 verzamelde gegevens.
<i>Overige statistieken</i>	Ook bij een groot aantal andere statistieken worden – veelal als achtergrondvariabelen – door het CBS gegevens verzameld over huishouden, gezinnen, alleenstaanden en woning(-kenmerken). Hierbij wordt volstaan met het noemen van de 'Woonkostenenquête' waarbij, in het kader van de prijsindexcijfers van de gezinsconsumptie, jaarlijks gegevens worden verzameld over de kenmerken, de huur en de in de huur begrepen kosten van huurwoningen.

Voornaamste uitkomsten

Hoofdstuk 1. Inleiding

De belangrijkste uitkomsten van de 14e Algemene volks- annex woningtelling van 28 februari 1971 met betrekking tot huishoudens, alleenstaanden, gezinnen en woonverblijven zullen als volgt worden behandeld:

- In hoofdstuk 2 zullen de gegevens over huishoudens, alleenstaanden en gezinnen worden besproken. De gegevens van de 14e Algemene volkstelling worden vergeleken met de gegevens van voorafgaande tellingen, t.w.: de Woning- en gezinstelling van 31 mei 1947, de Algemene woningtelling van 30 juni 1956 en de 13e Algemene volkstelling van 31 mei 1960. Bij dit hoofdstuk wordt opgemerkt dat uitsluitend enkele kerngegevens over huishoudens, alleenstaanden en gezinnen worden besproken. Voor meer informatie over genoemde onderwerpen wordt verwezen naar de 'Monografieën Volkstelling 1971'¹ en wel in het bijzonder naar: 'Ontwikkelingsfasen van het gezin' (deel 9), 'Huishoudens-samenstelling en samenlevingsvormen' (deel 11) en 'Huishouden, huwelijk en gezin' (deel 18).
- In hoofdstuk 3 worden de verzamelde gegevens over woonverblijven besproken. Bij de aan de 14e Algemene volkstelling gekoppelde woningtelling zijn - voor het eerst sinds de Algemene woningtelling van 30 juni 1956 - uitgebreide gegevens verzameld over de woningkenmerken. De nadruk in dit hoofdstuk ligt op de in 1971 verzamelde gegevens over woningkenmerken en op de vergelijking van deze gegevens met de bij voorafgaande tellingen verzamelde gegevens. Tevens zullen ook de bij de Woningbehoefteonderzoeken van 1964, 1967 en 1977/'78 verzamelde gegevens in de beschouwing worden betrokken. In het hele hoofdstuk zullen de gegevens over voltooide woningen als achtergrond worden gebruikt.
- In hoofdstuk 4 (het slothoofdstuk) worden de gegevens uit de hoofdstukken 2 en 3 over resp. huishoudens/alleenstaanden en woonverblijven gecombineerd tot de wijze van huisvesting. Ook in dit slothoofdstuk wordt gebruikt gemaakt van de gegevens van voorafgaande tellingen.

¹ Uitgegeven door de Staatsuitgeverij te 's-Gravenhage, diverse jaren.

Hoofdstuk 2. Huishoudens, alleenstaanden en gezinnen

2.1 Plaats in het huishouden en plaats in het gezin

Zoals in hoofdstuk 1 van de Technische toelichting is vermeld, is bij de telling voor iedere tot de Nederlandse bevolking behorende persoon vastgesteld of hij/zij alleen leeft (d.w.z. alleenstaande is) dan wel samenleeft met een of meer andere personen en met die andere personen een gemeenschappelijke huishouding voert (d.w.z. lid is van een huishouden). Laatst genoemde categorie personen kan worden onderscheiden in resp. personen in 'particuliere' huishoudens en personen in 'collectieve' huishoudens. De personen in particuliere en collectieve huishoudens zullen in deze publikatie verder worden aangeduid met resp. 'personen in huishoudens' en 'personen in inrichtingen en tehuizen'. In par. 2.1.1 zullen de gegevens over de totale bevolking onderscheiden naar de plaats in het huishouden/gezin worden besproken. In de daaropvolgende par. 2.1.2 worden enkele gegevens - zoals: leeftijd, geslacht en burgerlijke staat - van hoofden van huishoudens en alleenstaanden gepresenteerd.

2.1.1. Totale bevolking naar plaats in het huishouden en plaats in het gezin

In staat 1 zijn de gegevens bijeengebracht van de totale bevolking, onderscheiden naar de plaats in huishouden/gezin, van resp. de 13e Algemene volkstelling van 31 mei 1960 (VT 1960) en de 14e Algemene volks-annex woningtelling van 28 februari 1971 (VT 1971).

Staat 1. Totale bevolking naar plaats in het huishouden/plaats in het gezin

	31 mei 1960		28 februari 1971	
	abs. (x 1 000)	%	abs. (x 1 000)	%
Totale bevolking	11 462	100,0	13 060	100,0
Personen in huishoudens def. 1960	10 826	94,4 (100,0)	12 072	92,4 (100,0)
hoofden van huishoudens def. 1960	2 756	24,0 (25,5)	3 307	25,3 (27,4)
overige leden van huishoudens def. 1960	8 070	70,4 (74,5)	8 764	67,1 (72,8)
Alleenstaanden def. 1960	374	3,3	683	5,2
Personen in inrichtingen en tehuizen	263	2,3	306	2,3
Personen in huishoudens def. 1947	10 809	94,3 (100,0)	12 054	92,3 (100,0)
hoofden van huishoudens def. 1947	2 813	24,5 (26,0)	3 366	25,8 (27,9)
overige leden van huishoudens 1947	7 996	69,8 (74,0)	8 689	66,5 (72,1)
Alleenstaanden def. 1947	391	3,4	700	5,4
Personen in inrichtingen en tehuizen	263	2,3	306	2,3
In gezinsverband levende personen	10 299	89,9 (100,0)	11 621	89,0 (100,0)
gezinshoofden	2 718	23,7 (26,4)	3 261	25,0 (28,1)
echtgenotes	2 519	22,0 (24,5)	3 042	23,3 (28,2)
ongehuwde kinderen	5 062	44,2 (49,2)	5 317	40,7 (45,7)
Niet in gezinsverband levende personen	1 163	10,1	1 439	11,0

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960, 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

Uit staat 1 kan onder andere worden afgelezen:

- dat de totale bevolking steeg van 11 462 000 in 1960 naar 13 060 000 in 1971;
- dat het aandeel van de bevolking in inrichtingen en tehuizen in de totale bevolking sinds 1960 niet is gewijzigd (2,3%);
- dat er sprake is van een forse toename in het aandeel van de alleenstaanden volgens beide definities;
- dat door het constant blijven van het aandeel van de personen in inrichtingen en tehuizen en de stijging van het aandeel van de alleenstaanden het aantal personen in huishoudens, als percentage van de totale bevolking, is afgenomen. Deze afname deed zich zowel voor bij de huishoudens volgens def. 1947 (van 94,3 tot 92,3%) als bij de huishoudens volgens def. 1960 (van 94,4 tot 92,4%).

Door de toename van het aandeel van de alleenstaanden - en daarmee ook van de niet in gezinsverband levende personen in de totale bevolking - wordt het moeilijk om de veranderingen van bijv. het aandeel van de hoofden van huishoudens op de juiste wijze te interpreteren. In verband hiermede zijn in staat 1 ook de verhoudingscijfers (tussen haakjes) opgenomen, waarbij het totaal aantal personen in huishoudens resp. het totaal aantal in gezinsverband levende personen op 100 worden gesteld. Nu ontstaat het volgende beeld:

- zowel het aandeel van de gezinshoofden als het aandeel van de hoofden van huishoudens is toegenomen (met resp. 1,7 en 1,9%)²;
- ongeveer dezelfde stijging (1,7%) kan worden geconstateerd bij de echtgenotes;
- het aandeel van de ongehuwde kinderen is - als resultante - gedaald van 49,2 tot 45,7% (met 3,5%).

² Waar in deze publikatie wordt gesproken over een toename in procenten wordt feitelijk bedoeld procentpunten, tenzij uit de context duidelijk blijkt dat het om een procentuele stijging gaat.

2.1.2 Hoofden van huishoudens en alleenstaanden

Uit staat 1 blijkt eveneens dat de verschillen tussen de beide definities, voor zover het gaat om de verdeling van de totale bevolking, slechts van geringe betekenis zijn (max. 0,1%). Bij de verdeling van de personen in huishoudens, in hoofden en overige leden, zijn de verschillen tussen beide definities iets groter (max. 0,6%).

In de vorige paragraaf is het algemene kader geschetst waarin de in deze en volgende paragrafen te presenteren gegevens over de (hoofden van) huishoudens en alleenstaanden moeten worden geplaatst. De plaats is het huishouden vormt als het ware de 'ingang' voor de gegevens over huishoudens en alleenstaanden omdat de samenstelling van het huishouden immers direct wordt afgeleid uit de gegevens over de plaats in het huishouden. De plaats die personen innemen (in een huishouden of als alleenstaande) hangt sterk samen met het geslacht, de burgerlijke staat en de leeftijd. In deze paragraaf zullen de gegevens van hoofden van huishoudens en alleenstaanden in verband worden gebracht met laatstgenoemde variabelen.

In verband met de vergelijking met de in de publikaties van de 12e Algemene volkstelling van 31 mei 1947 en de Algemene woningtelling van 30 juni 1956 opgenomen gegevens van hoofden van huishoudens en alleenstaanden, worden uitsluitend gegevens volgens de def. 1947 besproken.

In staat 2 zijn de gegevens van de naar geslacht en burgerlijke staat onderscheiden hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) opgenomen van de VT 1960 en de VT 1971.

Staat 2. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht en burgerlijke staat, per 100 van elke burgerlijke staat en ieder geslacht

	31 mei 1960		28 februari 1971			
	hoofden van huishoudens	alleenstaanden	hoofden van huishoudens en alleenst.	hoofden van huishoudens	alleenstaanden	hoofden van huishoudens en alleenst.
Mannen¹						
Ongehuwd	2,2	5,5	7,7	2,1	10,1	12,2
Gehuwd ²	98,0	0,4	98,4	96,7	1,6	98,3
Wd.wsta	32,8	29,0	61,8	26,6	37,5	64,1
Gescheiden van echt	20,9	34,0	54,9	18,6	48,0	64,6
Totaal	66,2	3,2	69,4	68,4	5,6	72,0
Vrouwen¹						
Ongehuwd	3,1	9,3	12,4	3,4	14,4	17,0
Gehuwd ²	0,8	0,3	1,1	0,7	0,4	1,1
Wd.wsta	37,4	39,3	76,7	29,4	47,5	76,9
Gescheiden van echt	49,0	30,0	79,0	49,9	33,0	84,9
Totaal	5,2	6,5	11,7	4,9	9,0	13,9

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Voor zover 15 jaar en ouder.
² Incl. gescheiden van tafel en bed.

N.B. Excl. de hoofden van huishoudens en alleenstaanden onder de varende en rijdende bevolking.

Als wij allereerst de aandacht richten op het totaal aantal hoofden van huishoudens en alleenstaanden dan kunnen als voornaamste ontwikkelingen worden genoemd:

- bij de ongehuwde mannen is het percentage, dat hoofd van een huishouden of alleenstaande is, belangrijk gestegen (van 7,7 tot 12,2%);
- bij de gescheiden mannen is op dit punt eveneens sprake van een belangrijke toename (van 54,9 tot 64,6%);
- bij de overige mannen zijn de veranderingen slechts gering;
- de ontwikkeling bij de vrouwen laat eenzelfde richting zien als die bij de mannen. Ook bij deze categorie zijn de desbetreffende percentages gestegen bij de ongehuwden (toename: 5,4%) en bij de gescheidenen (toename: 5,9%) en is bij de overige vrouwen het percentage ongeveer gelijk gebleven.

Doordat gehuwde vrouwen voor het grootste deel als echtgenote met hun man samenwonen is het percentage dat hoofd van een huishouden of alleenstaande is zeer laag (1,1%).

In staat 3 zijn de gegevens samengebracht van de naar *geslacht en leeftijd* onderscheiden hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) van resp. de VT 1960 en de VT 1971. Uit deze staat komt naar voren dat ook m.b.t. de leeftijd de verdeling bij mannen en vrouwen geheel verschillend is. Als wij eerst kijken naar de cijfers van 1971 dan kan het volgende uit deze staat worden afgelezen.

Bij de *mannen* is het percentage hoofden van huishoudens in de leeftijdscategorie tot 25 jaar vrij gering. Het grootste deel van de mannen in deze categorie maakt nog deel uit van het huishouden van de ouders. In de daarop volgende leeftijdsgroepen is sprake van een stijging van het percentage tot bij de 50-54 jarigen het maximum van 91,5% wordt bereikt. Vanaf 55 jaar vindt een daling plaats tot 70,3% bij de alleroudsten. Genoemde ontwikkelingen vallen resp. samen met het sluiten van een huwelijk en de ontbinding van huishoudens door

Staat 3. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht en leeftijd per 100 van elke leeftijdsgroep en ieder geslacht

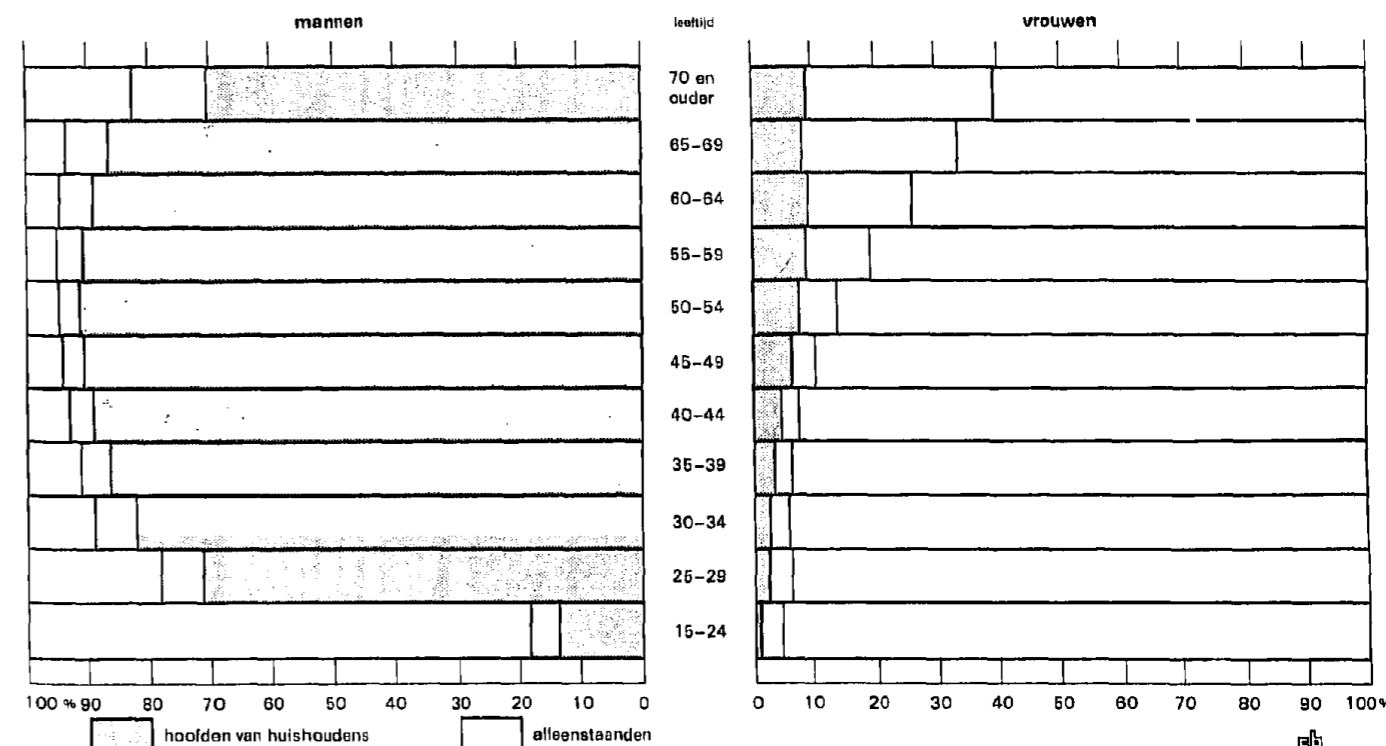
	31 mei 1960		28 februari 1971			
	hoofden van huishoudens	alleenstaanden	hoofden van huishoudens en alleenstaanden	hoofden van huishoudens	alleenstaanden	hoofden van huishoudens en alleenstaanden
Mannen						
15-24 jaar	7,5	2,1	9,6	13,5	4,7	18,2
25-29 jaar	61,0	3,1	64,1	71,2	7,2	78,4
30-34 jaar	82,9	1,9	84,8	82,8	6,6	89,2
35-39 jaar	88,7	1,6	90,3	86,4	5,2	91,6
40-44 jaar	90,6	1,6	92,2	89,1	3,9	93,0
45-49 jaar	90,7	2,0	92,7	90,9	3,4	94,3
50-54 jaar	90,8	2,5	93,3	91,5	3,4	94,9
55-59 jaar	90,3	3,3	93,6	90,8	4,2	95,0
60-64 jaar	89,0	4,5	93,5	89,2	5,4	94,6
65-69 jaar	85,5	6,3	91,8	86,5	7,2	93,7
70 jaar en ouder	66,5	11,4	77,9	70,3	12,5	82,8
Totaal ¹	66,2	3,2	69,4	66,4	5,6	72,0
Vrouwen						
15-24 jaar	0,6	1,8	2,4	0,8	4,0	4,8
25-29 jaar	1,5	2,6	4,1	2,3	4,1	6,4
30-34 jaar	2,0	2,1	4,1	2,8	2,9	5,7
35-39 jaar	3,0	2,1	5,1	3,4	2,7	6,1
40-44 jaar	4,6	2,5	7,1	4,6	3,1	7,7
45-49 jaar	6,6	3,3	9,9	6,1	4,3	10,4
50-54 jaar	8,4	5,4	13,8	7,8	6,2	14,0
55-59 jaar	9,8	8,7	18,3	9,2	10,2	19,4
60-64 jaar	10,4	14,1	24,5	9,8	16,9	26,5
65-69 jaar	10,8	20,4	31,2	8,8	24,9	33,7
70 jaar en ouder	13,0	25,7	38,7	9,3	30,5	39,8
Totaal ¹	5,2	6,5	11,7	4,9	9,0	13,9

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Per 100 van de bevolking van 15 jaar en ouder.

N.B. Excl. de hoofden van huishoudens en alleenstaanden onder de varende en rijdende bevolking.

1. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht en leeftijd, per 100 van elke leeftijdsgroep en ieder geslacht, 28 februari 1971

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

c 3011.1

echtscheiding, overlijden van de echtgenote en het zelfstandig gaan wonen van de kinderen. Bij de vrouwen is sprake van constante toename van het percentage hoofden van huishoudens. Doordat het merendeel van de vrouwen de plaats van echtgenote in het huishouden inneemt ligt het absolute niveau van de percentages op een veel lager niveau dan bij de mannen. De toename van het percentage hoofden van huishoudens wordt bij de jongere leeftijdscategorieën veroorzaakt door echtscheidingen (door het cumulatief effect hiervan wordt het percentage gescheiden hoofden van huishoudens steeds hoger) en bij de oudere leeftijdsgroepen ook door het overlijden van de echtgenoot en/of het zelfstandig gaan wonen van de kinderen.

Bij de alleenstaande mannen is tot 30 jaar sprake van een toename om vervolgens te dalen (tot 3,4% in de leeftijdscategorie 50-54 jaar. In de daarop volgende leeftijdsgroep stijgt het percentage weer. Bij de alleenstaande vrouwen wordt het percentage steeds hoger. De leeftijdscategorie 30-39 jaar vormt hierop een uitzonderling.

De bij de hoofden van huishoudens genoemde oorzaken voor de veranderingen van de percentages spelen hierbij uiteraard ook een rol. Bij echtscheiding of overlijden zal men, als er geen kinderen zijn, immers veelal alleen een zelfstandige huishouding blijven voeren. In de oudere leeftijdscategorieën zal men - wanneer men hulpbehoevend is - veelal worden opgenomen in een bejaardentehuis of in het gezin van de kinderen.

De ontwikkelingen in de periode 1960-1971 kunnen ook uit staat 3 worden afgelezen. De stijging van het percentage hoofden van huishoudens plus alleenstaanden in de periode 1960-1971 blijkt bijna geheel te kunnen worden toegeschreven aan de toename van het percentage alleenstaanden. Zo bedraagt de totale toename bij de mannen 2,6%, waarvan 2,4% door de toename van de alleenstaanden. Het percentage hoofden plus alleenstaanden bij de vrouwen is toegenomen met 2,2%, door een afname van het percentage hoofden met 0,3% en een stijging bij de alleenstaanden met 2,5%.

Het percentage hoofden van huishoudens bij de mannen is, met uitzondering van de leeftijdscategorie 30-44 jaar, over de gehele linie toegenomen in de periode 1960-1971. De grootste stijging heeft zich voorgedaan in de leeftijdscategorieën 15-24 jaar (van 7,5% tot 13,5%) en 25-30 jaar (van 61,0% tot 71,2%). De stijging in deze leeftijdscategorieën hangt samen met de daling van de gemiddelde leeftijd bij huwelijksluiting.

De veranderingen in de percentages hoofden bij vrouwen verschillen van die bij de mannen. In de leeftijdscategorieën tot en met 44 jaar zijn de percentages hoofden van huishoudens licht gestegen terwijl vanaf 45 jaar de percentages licht zijn gedaald.

Het percentage alleenstaanden is zowel bij mannen als bij vrouwen over de gehele linie toegenomen. Bij de mannen valt de grootste stijging van de percentages waar te nemen bij de leeftijdscategorieën tot 45 jaar.

De afname van het woningtekort in de beschouwde periode, waardoor de mogelijkheid groter werd om als alleenstaande een zelfstandige huishouding te voeren, speelt hierbij een rol. Bij de vrouwen heeft de grootste stijging zich voorgedaan bij de leeftijdscategorieën van 60 jaar of ouder.

Staat 4. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht, leeftijd en burgerlijke staat per 100 hoofden van huishoudens resp. per 100 alleenstaanden, 28 februari 1971

	Totaal	Mannen				Vrouwen			
		totaal	< 25 jaar	25-64 jaar	≥ 65 jaar	totaal	< 25 jaar	25-64 jaar	≥ 65 jaar
Hoofden van huishoudens									
Ongehuwd	2,0	0,9	0,1	0,6	0,3	1,2	0,1	0,7	0,3
Gehuwd ¹	91,3	90,7	4,7	73,8	12,2	0,7	0,1	0,5	0,0
Weduwstaats	5,4	1,1	0,0	0,5	0,7	4,2	0,0	2,6	1,7
Gescheiden van echt	1,3	0,2	0,0	0,2	0,0	1,0	0,1	0,9	0,1
Totaal	100,0	92,9	4,7	75,0	13,1	7,1	0,3	4,8	2,0
Alleenstaanden									
Ongehuwd	43,6	19,9	7,4	10,9	1,7	23,7	6,1	12,9	4,8
Gehuwd ¹	9,7	7,8	0,5	6,8	0,5	1,9	0,2	1,2	0,6
Weduwstaats	40,6	7,7	0,0	1,4	6,2	32,9	0,1	8,5	24,3
Gescheiden van echt	6,1	2,6	0,1	2,2	0,4	3,5	0,1	2,4	1,1
Totaal	100,0	38,0	7,9	21,2	8,9	62,0	6,4	24,9	30,7

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. gescheiden van tafel en bed.

N.B. Excl. de hoofden van huishoudens en alleenstaanden onder de varende en rijdende bevolking.

In staat 4 zijn de in de voorafgaande staten 2 en 3 ondergebrachte gegevens van de VT 1971 over leeftijd, geslacht en burgerlijke staat van hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) gecombineerd. In deze staat echter, is gepercenteerd op 100 hoofden van huishoudens en alleenstaanden en niet op 100 van de betreffende bevolkingscategorie zoals in de voorafgaande staten. Zoals verwacht bestaat het overgrote deel (90,7%) van de hoofden van huishoudens uit gehuwde mannen. De gehuwde mannen van 25-64 jaar vormen hierbij de voornaamste categorie (73,8%). In vergelijking met het hoge aandeel van de gehuwde

mannen bij de hoofden van huishoudens zijn de overige bevolkingscategorieën van weinig betekenis. Vermeldingswaardig is alleen nog dat ongeveer 1 op de 4 hoofden van huishoudens weduwe is met als belangrijkste leeftijdsgroep 25-64 jaar (2,6%). Het beeld bij de ook in staat 4 opgenomen alleenstaanden is geheel anders. De alleenstaanden vrouwen zijn met 62% belangrijk oververtegenwoordigd ten opzichte van de mannen (38%). Bij de mannen ligt het zwaartepunt bij de ongehuwden die bijna de helft uitmaken van het totaal aantal alleenstaanden.

Bij de vrouwen daarentegen vormen de weduwen meer dan de helft van het aantal alleenstaanden.

Ten slotte wordt opgemerkt dat, indien ook wordt gekeken naar de leeftijd, bij de alleenstaanden mannen de ongehuwden van 25-64 jaar met 10,9% de grootste categorie vormen en dat bij de alleenstaande vrouwen de weduwen van 65 jaar en ouder (24,3%) en de ongehuwden van 25-65 jaar (12,9%) de belangrijkste groepen zijn.

2.1.3 Enige provinciale cijfers

De in staat 1 voor Nederland als geheel vermelde cijfers van de totale bevolking onderscheiden naar plaats huishouden/gezin zijn voor de afzonderlijke provincies vermeld in staat 5. Om deze staat overzichtelijk te houden en wegens de geringe verschillen tussen de plaats huishouden volgens def. 1947 en def. 1960 zijn in deze staat uitsluitend gegevens opgenomen van de plaats huishouden volgens def. 1947.

Staat 5. Totale bevolking naar plaats in het huishouden (def. 1947)/plaats in het gezin en provincie, per 100 van de totale bevolking

	Totale bevolking	Personen in huishoudens			Alleenstaanden	Personen in inrichtingen en tehuizen	In gezinsverband levende personen				Niet in gezinsverband levende personen
		Totaal	Hoofden	Overige leden			Totaal	Gezins-hoofden	Echtgenoten	Ongehuwde kinderen	
31 mei 1960											
Groningen	100	94,7	26,3	68,4	4,0	1,3	90,4	25,4	23,8	41,2	9,6
Friesland	100	95,1	25,0	70,1	3,1	1,8	90,7	24,0	22,3	44,4	9,3
Drenthe	100	96,3	24,6	71,7	2,0	1,7	92,4	24,0	22,6	45,8	7,6
Overijssel	100	96,7	24,2	72,5	2,0	1,3	91,7	23,5	21,9	46,3	8,3
Gelderland	100	94,7	23,8	70,9	2,6	2,7	89,8	23,0	21,4	45,4	10,2
Utrecht	100	92,7	24,1	68,6	4,2	3,1	88,1	23,2	21,4	43,5	11,9
Noord-Holland	100	92,9	25,8	67,1	5,0	2,1	88,2	24,7	22,8	40,7	11,8
Zuid-Holland	100	93,7	25,7	68,0	4,6	1,7	89,4	24,7	22,8	41,9	10,6
Zeeland	100	95,2	26,5	68,7	3,4	1,4	90,6	25,4	23,6	41,6	9,4
Noord-Brabant	100	94,9	21,8	73,1	1,6	3,5	91,1	21,2	19,7	50,2	8,9
Limburg	100	94,9	22,5	72,4	1,6	3,5	90,4	21,9	20,3	48,2	9,6
Nederland	100	94,3	24,5	69,8	3,4	2,3	89,9	23,7	22,0	44,2	10,1
28 februari 1971											
Groningen	100	91,3	26,7	64,5	6,8	1,8	88,5	25,9	24,4	38,2	11,5
Friesland	100	93,5	25,7	67,8	4,3	2,2	90,5	24,8	23,3	42,4	9,5
Drenthe	100	94,9	26,1	68,8	3,0	2,1	91,8	25,4	24,0	42,4	8,2
Overijssel	100	94,8	25,2	69,8	3,6	1,6	91,2	24,5	23,0	43,7	8,8
Gelderland	100	92,9	25,0	67,9	4,2	2,9	89,4	24,4	22,9	42,1	10,6
Utrecht	100	90,0	25,0	65,0	7,0	3,0	86,8	24,2	22,5	40,1	13,2
Noord-Holland	100	90,0	26,5	63,5	7,7	2,3	88,6	25,5	23,5	37,8	13,4
Zuid-Holland	100	91,6	26,8	64,8	6,7	1,8	88,2	25,8	24,0	38,5	11,7
Zeeland	100	93,1	27,3	65,8	4,5	2,4	89,9	26,4	24,8	38,7	10,2
Noord-Brabant	100	94,0	24,4	69,6	3,2	2,7	90,9	23,8	22,4	44,7	9,1
Limburg	100	93,9	25,0	68,9	3,0	3,0	90,0	24,4	22,7	42,9	10,0
Nederland ¹	100	92,3	25,8	66,5	5,4	2,3	89,0	25,0	23,3	40,7	11,0

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZIJP en CPR.

Bij beschouwing van deze staat kan allereerst worden geconstateerd dat de verschillen tussen de provincies zowel in 1960 als in 1971 in het algemeen van weinig betekenis zijn. Het aandeel van de bevolking in inrichtingen en tehuizen loopt in 1971 uiteen van 1,6% in Overijssel tot 3% in Utrecht en Limburg. In 1960 waren de overeenkomstige cijfers 1,3% in Overijssel en 3,5% in de provincies Noord-Brabant en Limburg. Met uitzondering van Utrecht, Noord-Brabant en Limburg is het aandeel van deze bevolkingscategorie in alle provincies toegenomen.

Zoals reeds bij staat 1 is opgemerkt is het aandeel van de alleenstaanden in de totale bevolking van 1960 tot 1971 in Nederland als geheel sterk toegenomen (van 3,4% tot 5,4%). Uit staat 5 blijkt dat deze stijging zich in alle provincies heeft voorgedaan. Met uitzondering van de provincies Friesland, Zuid-Holland en Zeeland bedraagt de toename 50% of meer. Door de stijging van het aandeel van de alleenstaanden is ook in iedere provincie het aandeel van de personen in huishoudens gedaald.

De bij staat 1 opgemerkte relatieve afname van de overige leden van huishoudens ten opzichte van de hoofden heeft zich eveneens in iedere provincie afzonderlijk voorgedaan.

Staat 6. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht, burgerlijke staat en provincie, per 100 hoofden van huishoudens resp. per 100 alleenstaanden in iedere provincie, 28 februari 1971

	Totaal	Mannen			Vrouwen				
		Totaal	Ongehuwd	Gehuwd ¹	Gehuwd geweest	Totaal	Ongehuwd	Gehuwd ¹	Gehuwd geweest
Hoofden van huishoudens									
Groningen	100	93,9	0,9	91,5	1,5	6,1	0,9	0,5	4,7
Friesland	100	93,7	1,1	90,9	1,7	6,3	1,1	0,4	4,8
Drenthe	100	94,6	0,9	92,3	1,5	5,4	0,7	0,4	4,2
Overijssel	100	93,7	0,9	91,4	1,4	6,3	0,9	0,4	5,0
Gelderland	100	93,7	0,9	91,5	1,3	6,3	1,0	0,5	4,8
Utrecht	100	92,5	0,7	90,6	1,2	7,5	1,3	0,8	5,4
Noord-Holland	100	91,6	0,9	89,3	1,4	8,4	1,5	0,9	6,0
Zuid-Holland	100	92,0	0,8	89,9	1,3	8,0	1,4	0,7	5,8
Zeeland	100	93,8	1,3	90,9	1,6	6,2	1,1	0,5	4,5
Noord-Brabant	100	93,8	0,9	91,8	1,2	6,2	0,9	0,6	4,7
Limburg	100	93,2	1,0	91,0	1,3	6,8	0,9	0,8	5,1
Nederland ²	100	92,9	0,9	90,7	1,4	7,1	1,2	0,7	5,3
Alleenstaanden									
Groningen	100	38,2	25,9	2,1	10,2	61,8	27,6	1,1	33,1
Friesland	100	30,3	13,8	1,9	14,7	69,7	21,1	1,4	47,2
Drenthe	100	31,8	13,4	3,6	14,9	68,2	21,9	1,3	45,0
Overijssel	100	38,8	18,5	9,5	10,8	61,2	21,5	1,3	38,4
Gelderland	100	37,9	20,8	7,8	9,3	62,1	26,6	1,5	34,0
Utrecht	100	39,5	21,7	10,5	7,3	60,5	29,8	1,8	29,0
Noord-Holland	100	38,9	20,0	6,7	10,2	63,1	24,4	2,3	36,4
Zuid-Holland	100	37,1	18,7	7,8	10,6	62,9	22,4	2,1	38,4
Zeeland	100	33,6	14,3	3,2	18,1	66,4	18,5	1,7	48,1
Noord-Brabant	100	45,2	24,4	11,3	9,5	54,8	21,8	1,9	31,1
Limburg	100	42,1	18,3	14,0	9,8	57,9	16,9	2,7	38,4
Nederland ²	100	38,0	19,9	7,8	10,3	62,0	23,7	1,9	38,4

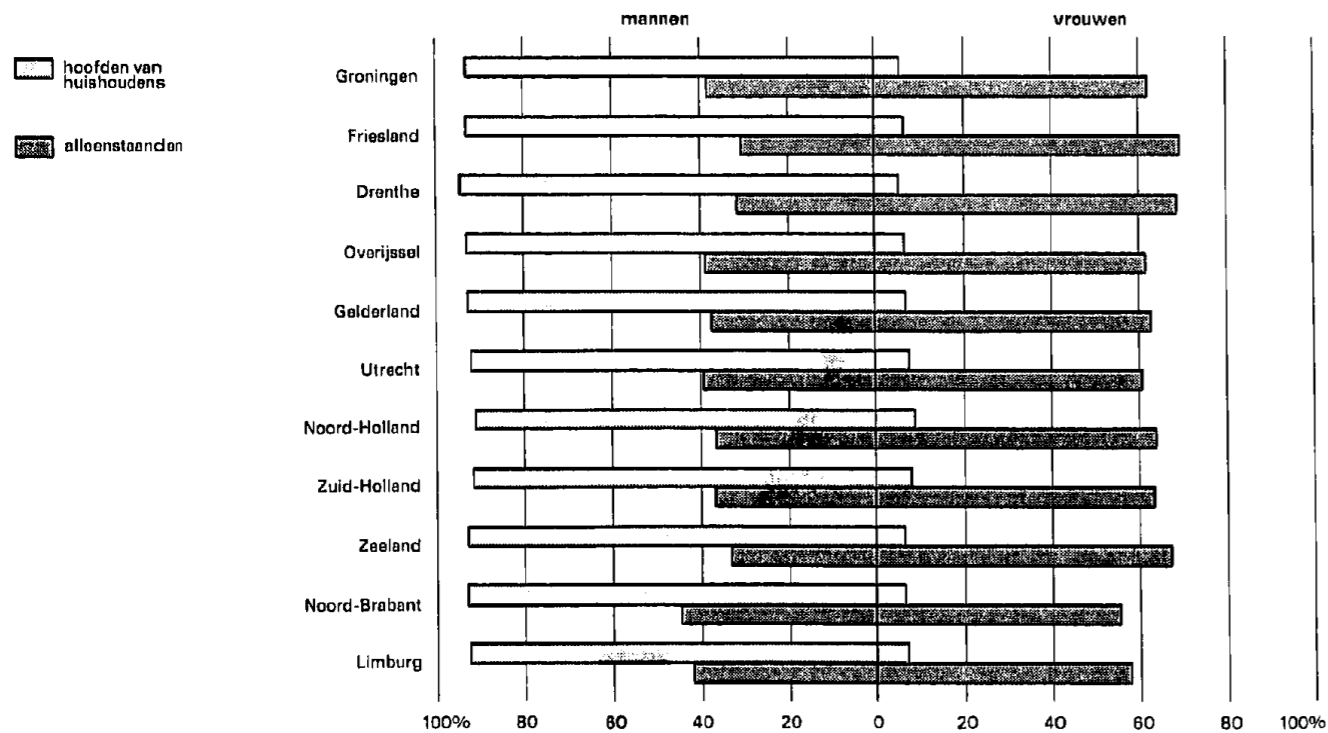
Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. gescheiden van tafel en bed.

² Incl. ZIJP en CPR.

N.B. Excl. de hoofden van huishoudens en alleenstaanden onder de varende en rijdende bevolking.

2. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht, per provincie, 28 februari 1971

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971

© 2011, 2

Ten slotte kan bij de in de staat opgenomen cijfers over al dan niet in gezinsverband levende personen worden opgemerkt dat ook deze provinciale cijfers weinig afwijken van die voor het land als geheel.

In de staten 6 en 7 zijn per provincie de gegevens vermeld van het geslacht en de burgerlijke staat resp. het geslacht en de leeftijd van hoofden van huishoudens en alleenstaanden. Evenals in de overeenkomstige staat 4 (met gegevens voor Nederland als geheel) zijn de in deze staten opgenomen cijfers uitgedrukt als percentages van het totaal aantal hoofden van huishoudens en alleenstaanden.

De in staat 7 opgenomen cijfers zijn inclusief de secundaire³ gezinnen in inrichtingen en tehuizen. Deze gezinnen zijn niet begrepen in de in de staten 4 en 6 vermelde percentages van hoofden van huishoudens en leiden tot geringe verschillen tussen de staten onderling.

Staat 7. Hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar geslacht, leeftijd en provincie, per 100 hoofden van huishoudens resp. per 100 alleenstaanden in iedere provincie, 28 februari 1971

	Totaal	Mannen			Vrouwen				
		totaal	< 25 jaar	25-64 jaar	≥ 65 jaar	totaal	< 25 jaar	25-64 jaar	≥ 65 jaar
Hoofden van huishoudens									
Groningen	100	93,9	4,7	73,2	16,0	6,1	0,3	3,9	1,9
Friesland	100	93,7	4,7	72,4	16,7	6,3	0,3	3,9	2,1
Drenthe	100	94,6	4,8	75,5	14,4	5,4	0,2	3,5	1,7
Overijssel	100	93,7	4,2	76,2	13,4	6,3	0,2	4,1	1,9
Gelderland	100	93,7	4,5	75,8	13,6	6,3	0,2	4,1	1,8
Utrecht	100	92,5	4,8	74,8	12,9	7,5	0,3	5,1	2,1
Noord-Holland	100	91,6	4,7	72,8	14,1	8,4	0,4	5,8	2,2
Zuid-Holland	100	92,0	5,1	73,2	13,7	8,0	0,3	5,3	2,3
Zeeland	100	93,8	4,8	72,1	17,0	6,2	0,2	3,7	2,3
Noord-Brabant	100	93,8	4,6	78,5	10,7	6,2	0,2	4,2	1,7
Limburg	100	93,2	4,5	78,2	10,6	6,8	0,3	4,6	1,9
Nederland ¹	100	92,9	4,7	74,8	13,4	7,1	0,3	4,8	2,0
Alleenstaanden									
Groningen	100	38,2	16,0	12,7	9,6	61,8	13,5	19,7	28,6
Friesland	100	30,3	1,5	12,5	16,4	69,7	4,3	22,2	43,2
Drenthe	100	31,8	2,5	14,4	15,0	68,2	6,1	24,8	37,3
Overijssel	100	38,8	8,4	20,1	10,3	61,2	5,4	23,8	31,9
Gelderland	100	37,9	9,4	19,8	8,7	62,1	8,3	25,2	28,6
Utrecht	100	39,5	11,4	21,9	6,2	60,5	11,0	24,2	25,4
Noord-Holland	100	38,9	6,6	22,4	7,9	63,1	6,1	28,8	30,2
Zuid-Holland	100	37,1	7,2	21,3	8,7	62,9	4,8	25,3	32,9
Zeeland	100	33,6	1,7	15,1	16,8	66,4	1,9	23,1	41,4
Noord-Brabant	100	45,2	10,4	26,7	8,1	54,8	6,1	23,4	25,3
Limburg	100	42,1	4,9	29,1	8,0	57,9	3,2	28,0	26,8
Nederland ¹	100	38,0	7,9	21,2	8,9	62,0	6,4	24,9	30,7

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZIJP en CPR.

De verhoudingen in de afzonderlijke provincies wijken, zowel voor wat betreft de leeftijd als de burgerlijke staat, weinig af van de verhoudingen in Nederland als geheel. In alle provincies komt het aandeel van de mannen boven de 90%. De provincies met het laagste resp. het hoogste percentage zijn: Noord-Holland met 91,6% Drenthe met 94,6%. Bij de alleenstaanden is het aandeel van de mannen in iedere provincie lager dan 50%. In de provincie Friesland wordt het laagste percentage alleenstaande mannen gevonden (30,3%) en in de provincie Noord-Brabant het hoogste (45,2%).

Bij de veranderingen in de percentages voor hoofden van huishoudens en alleenstaanden afzonderlijk en in de verhouding tussen beide groepen percentages kan het volgende worden opgemerkt:

- de toename van het percentage ongehuwde mannen, dat hoofd van een huishouden of alleenstaande is, komt geheel voor rekening van de stijging van het percentage alleenstaanden. Hierdoor is tevens de verhouding tussen het percentage hoofden van huishoudens en het percentage alleenstaanden gewijzigd van 29/71 (in 1960) tot 17/83 in 1971;

³ Deze categorie gezinnen (in 1971: 9 520) bestaat voornamelijk uit echtparen in bejaardentehuizen. Deze gezinnen worden, omdat zij geen zelfstandige huishouding voeren, aangeduid als secundaire (= niet-zelfstandige) gezinnen.

- bij de gehuwde mannen is het percentage alleenstaanden verviervoudigd. De toename bij deze groep - niet met de echtgenote samenwonenden - komt geheel voor rekening van de buitenlandse werknemers van wie de echtgenote zich (nog) in het buitenland bevindt. Dat bij overeenkomstige groep vrouwelijke alleenstaanden het percentage constant is gebleven, hangt hiermee samen;
- bij de weduwnaars heeft zich een verschuiving voorgedaan in de richting van de alleenstaanden. (Verhouding percentage hoofden van huishoudens en percentage alleenstaanden in 1960: 53/47 en in 1971: 42/58);
- dezelfde ontwikkeling kan worden geconstateerd bij de gescheiden mannen (1960: 38/62; 1971: 29/71);
- voor wat betreft de vrouwen worden veranderingen bij de afzonderlijke categorieën van burgerlijke staat in dezelfde richting geconstateerd.

Ten slotte wordt opgemerkt dat het percentage gescheiden vrouwen (en in mindere mate ook het percentage weduwen) dat hoofd van een huishouden is boven dat van de overeenkomstige categorie bij de mannen ligt. De oorzaak hiervan is hierin gelegen dat bij scheiding de eventueel aanwezige kinderen (en de woning) veelal aan de vrouw worden toegewezen. De vrouw, als gezinshoofd (= hoofd huishouden def. 1947), wordt dan hoofd van het huishouden. Bij de weduwen geldt dat, waar vrouwen een gemiddelde levensduur hebben die hoger ligt dan bij de mannen, de kans relatief groter is dat een vrouw als gezinshoofd met kinderen overblijft.

Bij de naar *burgerlijke staat* onderscheiden hoofden van huishoudens en alleenstaanden bestaat het grootste deel van de mannelijke hoofden van huishoudens uit gehuwde mannen. Bij de vrouwelijke hoofden van huishoudens en de alleenstaanden vrouwen vormen de gehuwd geweest zijnden de belangrijkste categorie. De ongehuwden zijn (met meer dan 50%) de belangrijkste groep bij de alleenstaande mannen. Uit de in staat 7 weergegeven leeftijdsverdeling van de hoofden van huishoudens komt naar voren dat de leeftijdscategorie 25-64, mede door het grote interval, in alle provincies de belangrijkste categorie is. Het beeld bij de alleenstaanden is niet zo eenduidig. Wel kan worden opgemerkt dat ook bij de mannelijke alleenstaanden de hiervoor genoemde leeftijdsgroep de belangrijkste is. Bij de alleenstaande vrouwen is de categorie van 65 jaar en ouder - met uitzonderingen van de provincie Limburg - groter dan de categorie 25-64 jaar. De verschillen tussen beide genoemde leeftijdscategorieën zijn bij de vrouwen in de meeste provincies gering. Hiervoor is geconstateerd dat de verschillen tussen de provincies onderling in het algemeen van weinig betekenis zijn. Over de verschillen die bestaan kan echter het volgende worden opgemerkt. Bij de vrouwelijke hoofden van huishoudens liggen de percentages in de provincies Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland boven het niveau van de overige provincies. Uit staat 6 kan worden afgelezen dat deze verschillen voornamelijk worden veroorzaakt door het relatief hoge percentage gehuwd geweest zijnden (en in mindere mate ook door de overige burgerlijke staten) en dat de verschillen volgens staat 7 zijn geconcentreerd in de leeftijdscategorieën van 25 en ouder. Deze relatief hoge percentages kunnen mede worden verklaard uit het feit dat in genoemde provincies het aantal vrouwen belangrijk groter is dan het aantal mannen. Doordat het percentage vrouwen en het percentage mannen dat hoofd van een huishouden is in alle provincies ongeveer op hetzelfde niveau ligt, werkt de verhouding mannen/vrouwen direct door in de verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke hoofden van huishoudens.

Op ongeveer dezelfde wijze kan het relatief hoge percentage mannelijke hoofden van huishoudens in de provincie Drenthe worden verklaard. Deze provincie heeft het grootste 'mannen overschot' (nl. 1 029 mannen op 1 000 vrouwen) waardoor het aandeel van de mannelijke hoofden van huishoudens het hoogst is van alle provincies.

Bij de alleenstaanden mannen en vrouwen valt op dat de percentages gehuwd geweest zijnde mannen en vrouwen in de provincies Friesland, Drenthe en Zeeland relatief hoog zijn. Bij bestudering van staat 7 blijken deze hoge percentages te zijn geconcentreerd in de leeftijdscategorie van 65 jaar en ouder. De oorzaak van deze hoge percentages ligt bij de relatief 'oude' bevolking in genoemde provincies.

Ten slotte wordt nog gewezen op de hoge percentages ongehuwden (tot 25 jaar) in de provincies Groningen, Gelderland, Utrecht en Noord-Brabant. De oorzaak van deze hoge percentages moet worden gezocht bij de studerende in de steden met universiteiten en hogescholen. In de overige provincies met universiteiten en hogescholen nl. Noord- en Zuid-Holland wordt de invloed van de studerende geheel gecompenseerd door de relatief 'oude' bevolking van de betrokken steden.

2.2 Huishoudens, alleenstaanden en gezinnen⁴

In de vorige paragraaf zijn de van individuele personen verzamelde gegevens over de plaats in het huishouden/het gezin besproken. Bij de bewerking van het basismateriaal zijn deze gegevens van individuele personen samengevoegd tot huishoudens en gezinnen. In de volgende paragrafen zullen de gegevens over resp. de samenstelling en grootte van huishoudens en gezinnen worden besproken. Ter completering van het beeld zullen steeds de gegevens over alleenstaanden worden toegevoegd.

2.2.1 Samenstelling

In hoofdstuk 2 van de technische toelichting is uiteengezet dat de *huishoudens volgens def. 1960* op basis van het aantal gezinnen in het huishouden worden onderscheiden in: niet-gezinshuishoudens, eengezinshuishoudens en meergezinshuishoudens.

in staat 8 wordt een overzicht gegeven van de samenstelling van de huishoudens volgens def. 1960 van de VT 1960 en de VT 1971. Om het beeld volledig te maken zijn de alleenstaanden - uitgedrukt per 1 000 huishoudens - toegevoegd. Het aantal huishoudens bedroeg in 1960 2 756 050 en in 1971 3 307 305; het aantal alleenstaanden 373 520 resp. 682 795.

Uit staat 8 blijkt dat de huishoudens die uit één of meer gezinnen bestaan het meeste voorkomen. In 1971 was dit het geval bij 969 van elke 1 000 huishoudens. De eengezinshuishoudens, dus de huishoudens die bestaan uit één gezin eventueel samen met niet tot het eigenlijke gezin behorende verwante of niet-verwante personen, zijn de grootste categorie bij de gezinshuishoudens. Deze categorie omvat 955 van iedere 969 gezinshuishoudens. De overige 14 gezinshuishoudens bestaan uit twee of meer gezinnen.

Zoals in het hoofdstuk over de definities (hoofdstuk 2 van de technische toelichting) is uiteengezet, valt een klein gedeelte van de huishoudens volgens def. 1960 bij toepassing van de def. 1947 uiteen in kleinere eenheden. Dit is o.a. het geval bij de een- en meergezinshuishoudens waarvan het hoofd geen gezinshoofd is. Deze huishoudens zijn in staat 8 afzonderlijk vermeld.

Slechts 6 van de 969 gezinshuishoudens blijken te behoren tot deze categorie. Deze situatie komt eigenlijk alleen voor bij de eengezinshuishoudens omdat slechts bij 0,06% van de meergezinshuishoudens een hoofd aanwezig is dat niet tevens een gezinshoofd is. Ten slotte was in 1971 in 31 van elke 1 000 huishoudens geen gezin aanwezig d.w.z. er was sprake van een niet-gezinshuishouden.

Voor wat betreft de veranderingen tussen 1960 en 1971 kan het volgende worden opgemerkt.

Er heeft zich in deze periode een geringe verschuiving voorgedaan van de niet-gezinshuishoudens naar de gezinshuishoudens. Het aandeel van de niet-gezinshuishoudens is gedaald van 35% tot 31% en het aandeel van de gezinshuishoudens is diensgevolge gestegen van 65% tot 69%. Ook binnen de groep gezinshuishoudens is sprake van een verschuiving en wel van de meergezins-naar de eengezinshuishoudens. Het aandeel van de meergezinshuishoudens is tussen 1960 en 1971 met ongeveer een kwart gedaald tot 14%.

Staat 8. Huishoudens naar samenstelling en alleenstaanden (def. 1960) per provincie, per 1 000 huishoudens in elke provincie

	Huishoudens						Alleenstaanden	
	Totaal	Niet-gezinshuishoudens	Gezinshuishoudens					
			totaal	met een hoofd dat tevens gezinshoofd is	met een hoofd dat niet tevens gezinshoofd is	eengezinshuishoudens		meergezinshuishoudens
31 mei 1960								
Groningen	1 000	33,4	966,6	960,5	6,1	953,7	12,9	151,1
Friesland	1 000	38,8	960,2	955,1	4,9	950,8	9,4	122,4
Drenthe	1 000	24,2	975,8	968,2	7,6	946,3	29,6	74,8
Overijssel	1 000	28,7	971,3	959,9	11,4	926,6	44,8	78,8
Gelderland	1 000	32,0	968,0	959,2	8,8	931,7	36,3	105,0
Utrecht	1 000	35,4	961,6	954,5	7,1	944,6	17,0	188,1
Noord-Holland	1 000	42,9	957,1	948,9	8,2	945,6	11,5	186,8
Zuid-Holland	1 000	37,9	962,1	955,5	6,6	951,5	10,6	172,9
Zeeland	1 000	41,2	958,8	950,6	8,2	946,9	11,9	123,9
Noord-Brabant	1 000	25,6	974,4	969,4	5,0	953,3	21,1	71,9
Limburg	1 000	26,8	973,2	967,7	5,5	944,7	28,5	69,4
Nederland ¹	1 000	35,0	965,0	957,8	7,2	945,8	19,2	135,5
Nederland (abs.) ¹	2 756 050	96 391	2 659 659	2 639 798	19 861	2 608 841	62 818	373 520
28 februari 1971								
Groningen	1 000	28,1	970,9	966,8	4,1	962,3	8,7	255,6
Friesland	1 000	34,5	965,5	962,3	3,2	958,0	6,5	167,4
Drenthe	1 000	24,8	975,2	969,7	5,5	955,6	19,6	113,1
Overijssel	1 000	27,5	972,5	965,5	7,0	946,6	25,9	141,7
Gelderland	1 000	27,2	972,8	965,9	6,9	947,2	25,6	185,2
Utrecht	1 000	30,9	969,1	963,7	5,4	956,7	12,4	280,1
Noord-Holland	1 000	37,4	962,6	957,0	5,6	955,0	7,6	290,6
Zuid-Holland	1 000	34,2	955,8	960,3	5,5	958,1	7,7	247,7
Zeeland	1 000	35,8	984,2	959,2	5,0	957,5	8,8	183,8
Noord-Brabant	1 000	24,4	975,6	969,9	5,7	957,2	18,3	130,0
Limburg	1 000	26,8	973,2	966,8	6,4	950,0	23,1	117,5
Nederland ¹	1 000	31,0	969,0	963,2	5,8	954,9	14,1	206,5
Nederland (abs.) ¹	3 307 305	102 600	3 204 705	3 185 720	18 985	3 168 140	48 585	682 795

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZJP en CPR.

⁴ Zie voor meer recente gegevens over huishoudens: 'Huishoudens en huishoudenssamenstelling, 1971-1977' in de Sociale Maandstatistiek, november 1980.

Bij de eveneens in staat 8 opgenomen provinciale cijfers kan het volgende worden opgemerkt.

Zowel in 1960 als in 1971 zijn de interprovinciale verschillen bij het aandeel van de gezinshuishoudens het gevolg van de verschillen in het aandeel van de niet-gezinshuishoudens. In 1960 varieert het aandeel van de gezinshuishoudens van 957‰ in de provincie Noord-Holland tot 976‰ in de provincie Drenthe. De overeenkomstige cijfers voor 1971 zijn resp. 956‰ in de provincie Zuid-Holland tot 976‰ in de provincie Noord-Brabant.

Het aandeel van de meergezinshuishoudens is de beschouwde periode gedaald in iedere provincie afzonderlijk. De interprovinciale verschillen zijn bij deze categorie huishoudens zeer groot. Op deze verschillen wordt bij de bespreking van staat 9 nader ingegaan.

Ten slotte kan nog worden opgemerkt dat ook het aandeel van de gezinshuishoudens met een hoofd dat niet tevens het (een) gezinshoofd is, in alle provincies – met uitzondering van de provincies Noord-Brabant en Limburg – is afgenomen.

Om meer inzicht te krijgen in de interprovinciale verschillen bij de meergezinshuishoudens en de gezinshuishoudens met een hoofd dat niet tevens het hoofd is van het (een) gezin, zijn in staat 9 de gezinnen onderscheiden naar hun plaats in het huishouden. In deze staat is ook de relatie opgenomen van de gezinshoofden, die geen hoofd van het huishouden zijn, tot het hoofd van het huishouden. Voor alle volledigheid zijn in deze staat ook alle inrichtingen en tehuizen opgenomen (secundaire) gezinnen verantwoord.

Staat 9. Gezinnen naar plaats in het huishouden (def. 1960) en provincie per 1 000 gezinnen in iedere provincie

	Totaal	Gezinnen in huishoudens						Gezinnen in inrichtingen en tehuizen
		totaal	met een hoofd dat tevens hoofd is van een huishouden	met een hoofd dat niet tevens hoofd is van een huishouden				
				totaal	gezin van kind(eren) opgenomen in huishouden van ouder(s)	gezin van ouder(s) opgenomen in huishouden van kind(eren)		
31 mei 1960								
Groningen	1 000	998,9	979,2	19,7	13,9	2,6	3,2	1,1
Friesland	1 000	997,6	982,5	15,1	8,8	2,3	2,9	2,4
Drenthe	1 000	998,8	981,5	37,3	27,2	8,9	3,2	1,2
Overijssel	1 000	998,6	942,6	56,0	37,8	13,2	5,0	1,4
Gelderland	1 000	997,8	952,2	45,6	29,5	11,3	4,8	2,2
Utrecht	1 000	997,8	972,4	25,4	17,8	2,9	4,9	2,2
Noord-Holland	1 000	998,0	977,2	20,8	13,2	1,4	6,2	2,0
Zuid-Holland	1 000	999,0	981,0	18,0	11,9	1,5	4,6	1,0
Zeeland	1 000	998,7	977,7	21,0	14,5	3,4	3,1	1,3
Noord-Brabant	1 000	998,1	971,5	26,6	18,8	6,7	3,1	1,9
Limburg	1 000	999,0	984,4	34,6	21,0	10,8	3,0	1,0
Nederland ¹	1 000	998,4	971,2	27,2	17,8	4,9	4,5	1,8
28 februari 1971								
Groningen	1 000	996,8	983,7	13,1	8,2	1,7	3,2	3,2
Friesland	1 000	996,2	986,3	9,9	6,0	1,4	2,5	3,8
Drenthe	1 000	997,3	972,0	25,3	16,3	5,5	3,5	2,7
Overijssel	1 000	997,3	964,3	33,1	19,4	9,8	3,9	2,7
Gelderland	1 000	996,5	983,6	32,9	20,0	8,4	4,5	3,5
Utrecht	1 000	996,6	977,3	18,3	12,2	2,0	4,1	4,4
Noord-Holland	1 000	996,7	982,3	14,4	7,9	0,9	5,6	3,3
Zuid-Holland	1 000	997,9	987,7	10,2	5,9	0,7	3,6	2,1
Zeeland	1 000	995,6	983,4	12,2	8,9	2,5	2,8	4,4
Noord-Brabant	1 000	997,4	972,9	24,5	15,5	5,2	3,8	2,6
Limburg	1 000	997,7	967,7	30,0	19,1	7,3	3,6	2,3
Nederland ¹	1 000	997,1	976,7	20,4	12,6	3,8	4,1	2,9

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZIJP en CPR.

Bij beschouwing van deze staat valt allereerst de grote stijging op van het aandeel van de gezinnen in inrichtingen en tehuizen. Voor Nederland als geheel is dit aandeel bijna verdubbeld nl. van 1,6‰ tot 2,9‰. De relatief grootste toename kan worden geconstateerd in de provincies Groningen, Zeeland en Limburg. Ondanks deze grote toename is in 1971 – evenals in 1960 – het aandeel van deze gezinnen in het totaal aantal gezinnen zeer gering (maximaal 4,4‰). De geconstateerde stijging van het aandeel van deze gezinnen kan waarschijnlijk geheel worden toegeschreven aan de echtparen van 65 jaar en ouder die zijn opgenomen in bejaardentehuizen.

Mede door de geringe variatie (van 2,1‰ tot 4,4‰) van het aandeel van de gezinnen in inrichtingen en tehuizen worden de interprovinciale verschillen bij de gezinshoofden, die

tevens het hoofd van een huishouden zijn, hoofdzakelijk bepaald door het aandeel van de gezinshoofden die niet tevens het hoofd van een huishouden zijn ('secundaire gezinshoofden'). De frequentie van secundaire gezinnen wordt blijkens staat 9 bepaald door de mate waarin gezinnen van ouders en kinderen gezamenlijk één huishouding voeren. In 1960 behoorde 83% van alle secundaire gezinnen tot deze categorie en in 1971 80%. Bij deze secundaire gezinnen gaat het vooral om gezinnen van kinderen die met de ouders samenwonen. Het omgekeerde, namelijk gezinnen van ouders bij kinderen, komt veel minder voor. In de provincies met een relatief hoge frequentie van kinderen bij ouders blijkt ook de omgekeerde situatie relatief veel voor te komen. Zowel in 1960 als in 1971 betreft het hier vooral de provincies Drenthe, Overijssel en Gelderland. In deze provincies is waarschijnlijk sprake van een traditioneel sterke familieband die het voeren van een gemeenschappelijke huishouding van ouders en kinderen gemakkelijker maakt. Voorts moet als verklaring worden gedacht aan het voorkomen van (agrarische) familiebedrijven in deze provincies. Tenslotte dient erop te worden gewezen dat door de grote woningtekorten in de jaren '60 deze samenwoningen veelal een gedwongen karakter hadden. Vooral als de woning klein is bestaan er weinig mogelijkheden om in één woning door elk gezin een afzonderlijke huishouding te voeren. Voor wat betreft de ontwikkelingen van 1960 tot 1971 kan het volgende worden opgemerkt.

Het aandeel van de secundaire gezinnen in huishoudens is gedaald van 27,2‰ tot 20,4‰. Deze afnemings is vooral veroorzaakt door de daling van de gezinnen van kinderen bij ouders. De veranderingen bij de overige categorieën secundaire gezinnen zijn van veel minder betekenis. In de afzonderlijke provincies is het aandeel van de secundaire gezinnen van 1960 tot 1971 gedaald met 30% à 40%. In de provincies Noord-Brabant en Limburg is de afnemings, met resp. 8% en 13%, veel geringer dan in de overige provincies. Ten slotte wordt erop gewezen dat de secundaire gezinnen, als percentage van het totaal aantal gezinnen, kwantitatief van weinig betekenis zijn. Zo bedraagt het aandeel voor Nederland als geheel 2,0% en zelfs in de provincie Overijssel komt het aandeel niet hoger dan 3,3%.

De samenstelling van de huishoudens volgens definitie 1947 is weergegeven in staat 10. Voor de volledigheid zijn wederom de alleenstaanden (per 1 000 huishoudens) toegevoegd.

Staat 10. Huishoudens naar samenstelling en alleenstaanden (def. 1947), per 1 000 huishoudens

	31 mei 1947 ¹	30 juni 1956 ²	31 mei 1960 ¹	28 februari 1971 ²
Huishoudens (abs.)	2 254 436	2 604 275	2 812 749	3 356 390
Alleenstaanden (abs.)	228 619	329 479	390 804	899 880
Huishoudens	1 000,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0
Niet-gezinshuishoudens	39,9	34,2	35,2	31,1
Man met anderen	20,0	15,5	15,5	13,6
Vrouw met anderen	19,9	18,7	19,7	17,5
Gezinshuishoudens	960,1	965,8	964,8	968,9
Met echtpaar	857,6	891,7	893,9	903,6
echtpaar	182,3	220,2	230,0	260,1
echtpaar met anderen	24,1	19,3	23,4	16,0
echtpaar met kinderen	570,8	595,7	582,0	592,2
echtpaar met kinderen en anderen	80,4	56,6	56,5	35,3
Zonder echtpaar	102,5	74,1	70,9	64,3
man met kinderen	20,3	13,6	12,2	10,2
man met kinderen en anderen	6,5	3,0	2,8	1,6
vrouw met kinderen	62,6	49,7	48,8	47,9
vrouw met kinderen en anderen	13,1	7,8	7,5	5,6
Met kinderen	753,7	726,3	709,4	692,8
Zonder kinderen	246,3	273,7	290,6	307,2
Met anderen	164,0	120,8	125,2	89,6
Zonder anderen	838,0	879,2	874,8	910,4
Alleenstaanden	101,4	126,5	139,0	208,5

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Excl. huishoudens en alleenstaanden onder de varende en rijdende bevolking.
² Incl. huishoudens en alleenstaanden onder de varende en rijdende bevolking.

In deze staat zijn ook de gegevens van de VT 1947 en van de Algemene woningtelling van 30 juni 1956 (AWT 1956) opgenomen om het voor de lezer mogelijk te maken om over een wat langere periode te vergelijken.

In de hieropvolgende tekst zal echter uitsluitend worden vergeleken met de VT 1960. Bij vergelijking van deze staat met de in staat 8 opgenomen gegevens van de huishoudens volgens definitie 1960 valt op dat de kwantitatieve verschillen m.b.t. de aandelen van resp. de niet-gezinshuishoudens en de gezinshuishoudens van zeer geringe betekenis zijn. De in staat 10 vermelde indeling van de huishoudens verschaft echter veel meer informatie over de wijze waarop de huishoudens zijn samengesteld.

Bij de huishoudens (def. 1947) wordt in 1971 wederom de grootste categorie gevormd door de gezinshuishoudens met 969 op elke 1 000 huishoudens. Binnen de groep gezinshuishoudens is in 93% van de huishoudens een echtpaar aanwezig en bij 7% is geen echtpaar aanwezig. Bij de groep gezinshuishoudens zonder echtpaar is de verhouding tussen het aantal huishoudens met een man als hoofd en het aantal huishoudens met een vrouw als hoofd 1 : 4,5.

In staat 10 is ook nog een onderscheiding gemaakt naar het aandeel van het aantal huishoudens met en zonder kinderen (resp. 693‰ en 307‰) en naar het aandeel van het aantal huishoudens met en zonder anderen (resp. 90‰ en 910‰).

Als de situatie in 1971 wordt vergeleken met die in 1960 dan kan het volgende worden geconstateerd. Het aandeel van de gezinshuishoudens is licht gestegen n.l. van 965‰ tot 969‰. Deze stijging is de resultante van een daling van de relatieve frequentie van de huishoudens zonder echtpaar met 7‰ en de stijging van huishoudens met echtpaar met 10‰. Bij nadere beschouwing blijkt dat de stijging van de huishoudens met echtpaar voor rekening komt van de huishoudens waarin geen niet tot het gezin behorende personen (d.w.z. 'zonder anderen') voorkomen.

De categorie echtpaar met anderen (en kinderen) is afgenomen van 80‰ tot 51‰. Het aandeel van de huishoudens waarin uitsluitend een echtpaar aanwezig is, is gestegen van 230‰ tot 260‰, of met 13%. Deze stijging is hoofdzakelijk het gevolg van de toename van het aantal echtparen in de jongere en de oudere leeftijdscategorieën (zie ook staat 3). De oorzaken voor de toename liggen bij de 'jongere' en 'oudere' echtparen verschillend. Het aantal oudere echtparen dat geen thuiswonende kinderen (meer) heeft is in de eerste plaats toegenomen doordat kinderen op steeds jongere leeftijd het ouderlijk huis verlaten i.v.m. huwelijk, studie e.d. In de tweede plaats is in de beschouwde periode de kans dat een bestaand huwelijk door sterfte van een van de partners wordt ontbonden door de hogere gemiddelde levensverwachting gedaald. Beide oorzaken leiden tot een hoger aandeel van de echtparen in de oudere leeftijdscategorieën. De toename van het aandeel van de 'jongere' echtparen wordt veroorzaakt door de daling van de gemiddelde huwelijksleeftijd en de verhoogde huwelijksfrequentie waardoor het aantal gehuwden per leeftijdscategorie vooral bij de jongeren hoger is dan in voorafgaande perioden. Tenslotte kan er nog op worden gewezen dat de periode tussen het sluiten van een huwelijk en het krijgen van het eerste kind langer is geworden.

De toename van het aandeel van de echtparen zonder kinderen is uiteraard ook terug te vinden in de daling van het aandeel van de huishoudens met kinderen in het totaal aantal huishoudens. In de periode 1960-1971 is het aandeel van de huishoudens met kinderen gedaald van 709‰ tot 692‰.

Naast de hiervoor genoemde oorzaken speelt de afnemende van de huwelijksvruchtbaarheid ook een rol.

Staat 11. Huishoudens naar samenstelling en alleenstaanden (def. 1947), per provincie, per 1 000 huishoudens in iedere provincie

	Huishoudens										Alleenstaanden					
	Totaal		Niet-gezins-huishoudens		Gezinshuishoudens				Met kinderen		Zonder kinderen					
	31 mei 1960 ¹	28 feb. 1971 ²	31 mei 1960 ¹	28 feb. 1971 ²	totaal		met echtpaar		zonder echtpaar		31 mei 1960 ¹	28 feb. 1971 ²	31 mei 1960 ¹	28 feb. 1971 ²		
Groningen	1 000	1 000	34	29	966	971	905	913	61	58	889	862	311	337	154	257
Friesland	1 000	1 000	40	35	960	965	893	907	67	59	701	693	299	307	128	169
Drenthe	1 000	1 000	25	25	975	975	917	921	58	54	744	711	256	289	79	116
Overijssel	1 000	1 000	29	28	971	972	905	911	66	61	732	719	268	281	83	144
Gelderland	1 000	1 000	32	27	968	973	901	912	67	60	729	714	271	286	108	167
Utrecht	1 000	1 000	39	31	961	969	889	902	72	67	706	697	294	303	171	281
N.-Holland	1 000	1 000	44	38	956	962	879	889	77	74	688	656	332	344	191	293
Z.-Holland	1 000	1 000	38	34	962	966	887	896	75	70	686	666	314	334	178	251
Zeeland	1 000	1 000	42	36	958	964	890	906	68	58	676	656	324	344	130	167
N.-Brabant	1 000	1 000	26	24	974	976	907	915	67	60	771	744	229	256	75	133
Limburg	1 000	1 000	27	27	973	973	903	907	70	66	765	733	235	267	72	120
Nederland ³	1 000	1 000	35	31	965	969	894	904	71	65	709	693	291	307	139	209

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Excl. de huishoudens en alleenstaanden onder de varende en rijdende bevolking.

² Incl. de huishoudens en alleenstaanden onder de varende en rijdende bevolking.

³ Incl. ZIJP en CPR.

In staat 11 zijn per provincie de voornaamste van de in staat 10 opgenomen gegevens ondergebracht. Bij beschouwing van staat 11 blijkt dat zich de bij Nederland als geheel geconstateerde verschuivingen zich in alle provincies hebben voorgedaan. Bij de provincies Drenthe en Noord-Brabant echter is het aandeel van de niet-gezinshuishoudens en daarmee ook van de gezinshuishoudens constant gebleven.

In de snelheid van de ontwikkelingen bestaan echter wel enige kleine interprovinciale verschillen. Het aandeel van de gezinshuishoudens als geheel is toegenomen met 0,4%. De provincies waar de ontwikkeling duidelijk achterblijft zijn: Drenthe (constant), Overijssel (0,1%), Noord-Brabant (0,2%) en Limburg (constant). Van de overige provincies laat Utrecht de grootste toename zien (0,8%). Het aandeel van de gezinshuishoudens wordt vooral

bepaald door de huishoudens met echtpaar omdat het aandeel van de gezinnen zonder echtpaar relatief gering is. Het aandeel van de gezinnen met echtpaar is in Nederland als geheel toegenomen met 1,1%. De provincies met een stijging die hierboven uitgaat zijn: Gelderland (1,2%), Utrecht (1,5%), Friesland (1,6%) en Zeeland (1,8%). In de provincies Drenthe (0,4%) en Limburg (0,4%) is de toename het verst achtergebleven bij het percentage voor het land als geheel.

Het aandeel van de huishoudens met kinderen is in Nederland als geheel gedaald met 2,3%. In de provincies Drenthe en Limburg met resp. 4,4% en 4,2% is het aandeel het meest gedaald terwijl de geringste afnemende zich heeft voorgedaan in Friesland (1,1%) en Utrecht (1,3%). De interprovinciale verschillen worden hoofdzakelijk veroorzaakt door verschillen in geboortecijfers.

2.2.2 Grootte

In het voorafgaande zijn de gegevens gepresenteerd over de samenstelling van de huishoudens volgens definitie 1960, de huishoudens volgens de definities 1947 en de gezinnen. In staat 12 zijn de gegevens per provincie vermeld van het gemiddeld aantal personen per 100 huishoudens volgens beide definities en van het gemiddeld aantal personen per 100 gezinnen. Tevens is in deze staat het gemiddeld aantal kinderen per 100 gezinnen opgenomen.

Staat 12. Gemiddeld aantal personen per 100 huishoudens resp. per 100 gezinnen en gemiddeld aantal kinderen per 100 gezinnen, per provincie

	Gemiddeld aantal							
	personen per 100 huishoudens def. 1960		personen per 100 huishoudens def. 1947		personen per 100 gezinnen		kinderen per 100 gezinnen	
	31 mei '60	28 febr. '71	31 mei '60	28 febr. '71	31 mei '60	28 febr. '71	31 mei '60	28 febr. '71
Groningen	365	347	360	344	356	342	162	147
Friesland	365	368	381	366	379	365	186	171
Drenthe	404	373	391	366	384	361	190	167
Overijssel	420	388	400	378	390	373	197	178
Gelderland	414	383	398	373	390	367	197	173
Utrecht	393	367	385	363	379	359	187	166
Noord-Holland	364	344	359	342	356	341	164	148
Zuid-Holland	389	346	384	343	361	342	169	149
Zeeland	365	345	359	343	356	341	163	147
Noord-Brabant	446	394	436	386	429	382	236	188
Limburg	435	386	422	377	413	370	220	176
Nederland ¹	393	365	384	360	379	357	187	163

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZIJP en CPR.

Zoals op grond van de verschillende definities kan worden verwacht is het gemiddeld aantal personen per 100 huishoudens het grootst bij de huishoudens def. 1960 (365), daarna volgen de huishoudens def. 1947 (360); per 100 gezinnen zijn er gemiddeld 357 personen. Per 100 gezinnen blijken gemiddeld 163 thuiswonende kinderen aanwezig te zijn. Deze cijfers hebben betrekking op 1971. Het gemiddeld aantal personen per 100 huishoudens (def. 1960) varieert per provincie van 344 in de provincie Noord-Holland tot 394 in de provincie Noord-Brabant. Bij de huishoudens def. 1947 en de gezinnen vormen beide provincies wederom de uitersten, ditmaal echter met resp. 342 en 386 personen per 100 huishoudens def. 1947 en met resp. 341 en 382 per 100 gezinnen. Zowel bij de huishoudens volgens beide definities en de gezinnen blijft het gemiddeld aantal personen in de provincie Groningen, Noord- en Zuid-Holland en Zeeland onder het gemiddelde voor het land als geheel. Bij het gemiddeld aantal kinderen per 100 gezinnen is dit in de hiervoor genoemde provincies eveneens het geval.

Uit deze staat komt eveneens naar voren dat de variatie bij het gemiddeld aantal personen per huishouden bijna geheel wordt bepaald door de variatie bij het gemiddeld aantal kinderen per gezin. Een andere factor ter verklaring van de variatie in de gemiddelde gezinsgrootte is het aandeel van de eenoudergezinnen in de afzonderlijke provincies. Zoals reeds bij staat 11 is opgemerkt is deze factor echter kwantitatief gezien van weinig betekenis.

Vergelijkt men de cijfers van 1971 met die van 1960 dan kan als voornaamste ontwikkeling worden genoemd dat het gemiddeld aantal personen per 100 huishoudens/gezinnen in Nederland als geheel en in iedere provincie afzonderlijk is afgenomen. De afnemende voor Nederland als geheel bedraagt resp. 28 (huishoudens def. 1960), 24 (huishoudens def. 1947), 22 (gezinnen) en 24 (kinderen per 100 gezinnen). Als de aandacht alleen wordt gericht op het gemiddeld aantal (thuiswonende) kinderen per gezin - deze factor werkt immers sterk door in de overige gemiddelden - dan kan worden geconstateerd dat de daling hiervan voor de verschillende provincies sterk uiteenloopt.

Zo is in de provincie Friesland het gemiddeld aantal kinderen per 100 gezinnen met slechts 15 gedaald terwijl de grootste dalingen (48, resp. 44) zich hebben voorgedaan in Noord-Brabant en Limburg.

In staat 13 zijn voor Nederland als geheel de gegevens opgenomen van de verdeling naar grootte van de huishoudens def. 1947. Naast de gegevens van de VT 1960 en de VT 1971 zijn wederom gegevens van de VT 1947 en de AWT 1956 opgenomen om het voor de lezer mogelijk te maken om over een wat langere periode te vergelijken. Uit deze staat blijkt dat de betekenis van de grote huishoudens van 6 of meer personen in de periode van 1960 tot 1971 sterk is verminderd. In 1960 behoorde 16,1% van alle huishoudens tot deze categorie tegen 11,1% in 1971. Bij de huishoudens die uit 5 of minder personen bestaan is het aandeel van de 3- en de 5- persoonshuishoudens ongeveer constant gebleven. Het aandeel van de 2-persoons en de 4-persoonshuishoudens is sterk toegenomen (van 293 tot 321‰, resp. van 200 tot 226‰). In de stijging van het aandeel van de huishoudens van 2 personen is de bij de bespreking van staat 10 geconstateerde toename van het aandeel van de echtparen zonder kinderen terug te vinden.

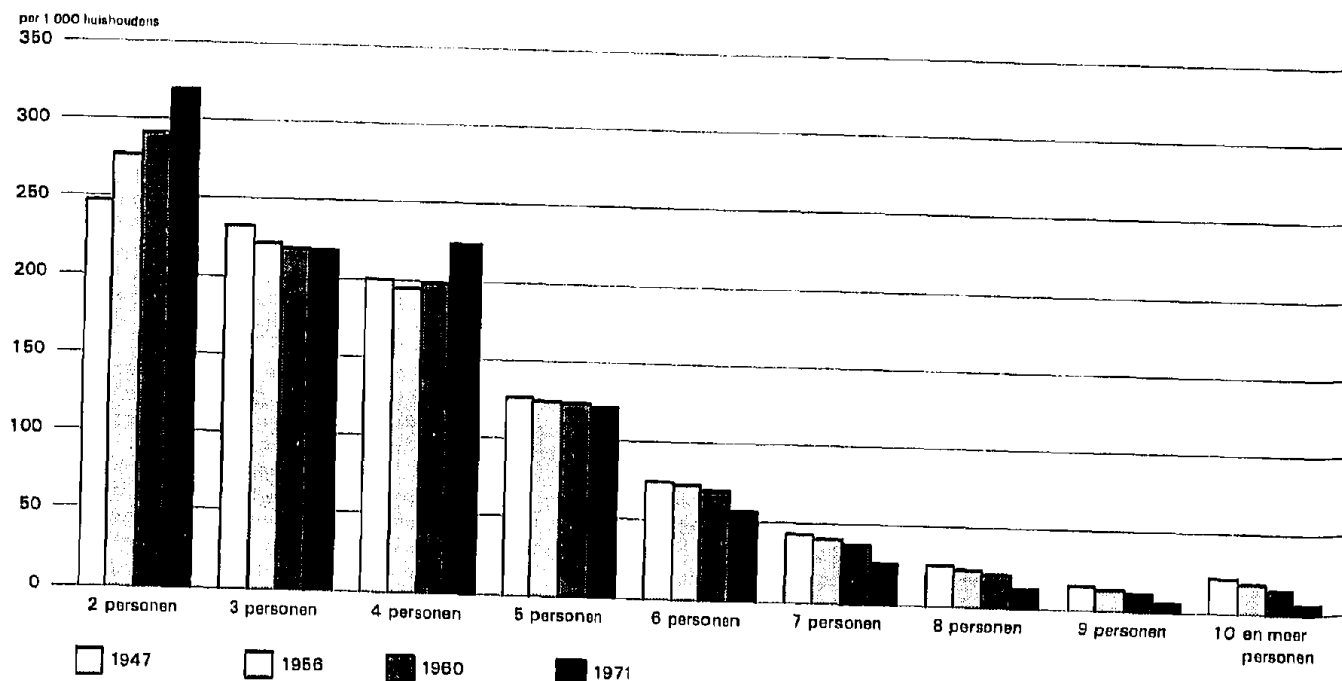
Staat 13. Huishoudens def. 1947 naar grootte, per 1 000 huishoudens

	31 mei 1947 ¹	30 juni 1956 ¹	31 mei 1960 ¹	28 februari 1971 ²
2 personen	249	278	293	321
3 personen	235	224	221	220
4 personen	201	188	200	226
5 personen	128	128	125	123
6 personen	78	74	71	58
7 personen	45	42	39	27
8 personen	27	25	22	13
9 personen	16	14	13	6
10+ personen	23	19	16	7
Totaal	1 000	1 000	1 000	1 000
Gemiddeld aantal personen per huishouden	4,04	3,93	3,84	3,80

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Excl. de huishoudens onder de varende en rijdende bevolking.
² Incl. de huishoudens onder de varende en rijdende bevolking.

3. Huishoudens (def. 1947) naar grootte, per 1 000 huishoudens, 1947-1971

Bron: Woning- en gezinstelling 1947.
Algemene woningtelling 1956.
13e Algemene volkstelling 1960.
14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

c 3011 3

In staat 14 zijn de in staat 13 opgenomen gegevens van de VT 1971 m.b.t. de verdeling van huishoudens en gezinnen naar grootte per provincie uitgesplitst. Als de tweedeling in 'grote' huishoudens/gezinnen (6 of meer personen) en 'kleine' huishoudens weer wordt gehanteerd dan komt het volgende beeld naar voren. In Nederland als geheel bedraagt het percentage 'grote' huishoudens def. 1960 11,9%. In de provincies Noord-Brabant (16,2%), Overijssel (15,5%), Gelderland (14,7%) en Limburg (14,7%) is dit percentage belangrijk hoger. De provincies Groningen, Noord- en Zuid-Holland en Zeeland blijven met 9,0 à 9,2% het verst onder het landelijk gemiddelde. Bij de huishoudens def. 1947 bedraagt het landelijk percentage grote huishoudens 11,1%. De provincies met hoger en een veel lager percentage zijn dezelfde als bij de huishoudens def. 1960. Bij deze huishoudens (def. 1947) bedraagt het maximum percentage 15,0% (in Noord-Brabant) en het minimum 8,5% (in Groningen en Noord-Holland). Tenslotte wordt ook weer in de provincie Noord-Brabant het hoogste percentage grote gezinnen aangetroffen nl. 14,2%. Voor de 'kleine' huishoudens en gezinnen geldt uiteraard dat in de provincies met het geringste percentage 'grote' huishoudens tevens de hoogste percentages 'kleine' huishoudens en gezinnen worden aangetroffen.

Staat 14. Huishoudens en gezinnen naar grootte en provincie, per 1 000 huishoudens, resp. per 1 000 gezinnen in elke provincie, 28 februari 1971

	Totaal	Aantal personen per huishouden/gezin								
		2	3	4	5	6	7	8	9	10+
Huishoudens def. 1960										
Groningen	1 000	342	224	228	115	50	22	10	5	5
Friesland	1 000	313	203	219	138	69	32	14	7	7
Drenthe	1 000	278	215	244	139	67	29	13	7	8
Overijssel	1 000	266	207	231	141	75	38	20	11	11
Gelderland	1 000	270	210	234	139	74	36	18	9	10
Utrecht	1 000	303	213	231	131	63	30	14	7	7
Noord-Holland	1 000	354	219	225	113	49	21	10	5	5
Zuid-Holland	1 000	343	228	226	114	50	21	10	5	5
Zeeland	1 000	346	229	221	113	51	22	10	4	4
Noord-Brabant	1 000	245	211	239	144	78	40	21	11	12
Limburg	1 000	249	227	236	140	74	38	19	9	9
Nederland ¹	1 000	306	218	230	127	62	29	14	7	7
Huishoudens def. 1947										
Groningen	1 000	352	225	224	112	48	20	9	4	4
Friesland	1 000	322	202	217	134	67	31	14	7	6
Drenthe	1 000	297	218	240	133	61	26	12	6	7
Overijssel	1 000	289	211	227	135	68	33	18	9	10
Gelderland	1 000	293	215	230	132	67	31	15	8	8
Utrecht	1 000	318	214	228	127	61	28	13	6	6
Noord-Holland	1 000	365	219	221	110	47	20	9	5	4
Zuid-Holland	1 000	353	227	222	111	48	20	9	4	5
Zeeland	1 000	357	228	218	111	48	21	9	4	4
Noord-Brabant	1 000	283	214	234	139	73	37	19	10	11
Limburg	1 000	272	231	230	133	68	33	17	8	8
Nederland ¹	1 000	321	220	226	123	58	27	13	6	7
Gezinnen										
Groningen	1 000	354	224	228	110	46	20	9	4	4
Friesland	1 000	320	201	221	135	67	30	13	7	6
Drenthe	1 000	303	217	245	130	58	24	11	6	6
Overijssel	1 000	284	201	223	128	62	30	18	8	7
Gelderland	1 000	301	214	235	129	63	28	14	7	8
Utrecht	1 000	322	212	230	125	59	27	12	6	6
Noord-Holland	1 000	365	217	225	110	48	20	9	4	4
Zuid-Holland	1 000	354	228	228	110	47	20	9	4	4
Zeeland	1 000	358	226	220	111	47	20	9	4	4
Noord-Brabant	1 000	270	213	240	136	70	35	18	9	10
Limburg	1 000	283	232	234	128	63	31	15	7	7
Nederland ¹	1 000	324	219	230	121	56	25	12	6	6

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZIJP en CPR.

Hoofdstuk 3. Woonverblijven

3.1 Inleiding

Bij de aan de 14e Algemene volkstelling van 28 februari 1971 gekoppelde Algemene woningtelling zijn voor het eerst sinds de Algemene woningtelling van 30 juni 1956 weer uitgebreide gegevens verzameld over de kenmerken van woningen.

De 13e Algemene volkstelling van 31 mei 1960 heeft voor wat betreft de woonverblijven slechts gegevens opgeleverd over de aard van het woonverblijf. De bij de Woningtelling verzamelde gegevens zullen in dit hoofdstuk worden besproken; dit heeft de volgende opzet. In paragraaf 3.2 zullen de gegevens worden gepresenteerd over de woningvoorraad, de bewoonde en de onbewoonde woningen, de aard van de bewoonde woningen en de aard van de andere bewoonde ruimten.

In paragraaf 3.3 zal aandacht worden besteed aan de kenmerken van bewoonde en onbewoonde woningen zoals: het aantal vertrekken, de bouwwijze, de bouwperiode, de outillage e.d.

In de slotparagraaf (3.4) zullen enkele provinciale kerncijfers met betrekking tot de woonverblijven en de woningkenmerken worden gepresenteerd.

3.2 Woningvoorraad en andere bewoonde ruimten

Zoals in hoofdstuk 2 van de technische toelichting is vermeld zijn tot de woningvoorraad gerekend alle bewoonde en onbewoonde woningen, inclusief de zogenaamde woningen zonder eigen toegangsdeur.

Ook de door het Rijk en de gemeenten gefinancierde noodwoningen en -boerderijen zijn tot de woningvoorraad gerekend. Deze categorieën noodwoningen zijn overigens alleen bij de tellingen van 1947, 1956 en 1960 afzonderlijk onderscheiden.

De ontwikkeling van de woningvoorraad - onderscheiden in bewoonde en onbewoonde woningen - in de periode 1947-1971 is weergegeven in staat 15.

Staat 15. Woningvoorraad, bewoonde en niet-bewoonde woningen

	Totaal		Bewoond		Onbewoond	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
31 mei 1947	2 117 320	100	2 103 606	99,4	13 714	0,6
30 juni 1956	2 546 534	100	2 532 054	99,4	14 480	0,6
31 mei 1960	2 823 685	100	2 800 478	99,2	23 207	0,8
28 februari 1971	3 728 795	100	3 659 870	98,2	68 925	1,8

Bron: Woning en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Excl. naar schatting 59 000 woningen zonder eigen toegangsdeur in Amsterdam, 's-Gravenhage en Rotterdam, welke bij de desbetreffende telling niet als zodanig zijn geteld.

Uit deze staat is af te lezen dat het aantal bewoonde en onbewoonde woningen op 28 februari 1971, 3 729 000 bedroeg. Vergelijkt men dit cijfer met de eveneens in deze staat opgenomen cijfers van de tellingen van 1947, 1956 en 1960, dan bedraagt de toename tussen 1947 en 1956, 429 000, tussen 1956 en 1960, 277 000 en ten slotte tussen 1960 en 1971, 905 000. De gemiddelde jaarlijkse stijging van de woningvoorraad (globaal gesproken: nieuwbouw - sloop) bedraagt in de drie genoemde perioden respectievelijk 47 250, 70 740 en 84 230 woningen per jaar. Met betrekking tot de onbewoonde woningen kan worden geconstateerd dat het gedeelte van de woningvoorraad dat, om een of andere reden, niet is bewoond in de periode 1947-1971 is verdrievoudigd (van 0,6% tot 1,8%). Deze toename komt bijna geheel voor rekening van de periode 1956-1971 aangezien de stijging van 1947-1956 zeer gering is.

Het aantal onbewoonde woningen is sinds 1947 vervijfvoudigd.

De stijging van het aantal onbewoonde woningen houdt onder meer verband met een duidelijke vermindering van het woningtekort in de beschouwde periode.

Wellicht ten overvloede wordt er nogmaals op gewezen dat ook alle slechte en onverbeterbare woningen, voor zover deze althans niet onherroepelijk onbewoonbaar zijn verklaard, in de woningvoorraad zijn begrepen.

De uitkomsten van de Algemene woningtelling van 28 februari 1971 met betrekking tot de woningvoorraad worden, evenals de uitkomsten van de tellingen van 1947, 1956 en 1960, gebruikt als nieuw uitgangspunt voor de lopende statistiek van de woningvoorraad. Deze woningvoorraad wordt door het CBS bijgehouden met behulp van de maandelijks door de gemeenten verstrekte gegevens over de toevoegingen aan de woningvoorraad (door nieuwbouw, verbouw e.d.) en over de ontrekkingen aan de woningvoorraad (door brand, sloop e.d.).

Evenals bij de vorige tellingen bleek de op 28 februari 1971 bij de woningtelling vastgestelde woningvoorraad voor het land als geheel lager te zijn dan de op basis van de VT 1960 en de gemeentelijke opgaven berekende administratieve woningvoorraad. Het verschil bedroeg 70 500 (ca. 2%).

Voor elke gemeente afzonderlijk kan de afwijking (zowel naar boven als naar beneden) groter zijn dan genoemde 2% doch de verschillen zijn vanuit statistisch oogpunt in het algemeen van weinig betekenis.

Als mogelijke oorzaken voor de geconstateerde verschillen kunnen o.a. worden genoemd: een minder juist woningvoorraadcijfer volgen de telling van 1960 dan tot dusverre aan-

genomen, onjuistheden in de opgaven op de (maandelijks) woningstatistiekvragenlijsten over de periode 1 juni 1960 t/m 28 februari 1971, en een minder juiste vaststelling van de woningvoorraad bij de telling van 1971. Voor een nadere uiteenzetting van de betekenis van elk der afzonderlijk genoemde oorzaken wordt verwezen naar een artikel dienaangaande in de aflevering mei 1976 van de Maandstatistiek bouwrijverheid.

Naast het aantal woningen is bij de telling van 1971 ook de aard van de woning vastgesteld. In staat 16 zijn de gegevens opgenomen van de aard van de bewoonde woningen van de VT 1971. De gegevens van de tellingen van 1947, 1956 en 1960 zijn voor een vergelijking over een wat langere periode toegevoegd.

Staat 16. Bewoonde woningen¹ naar aard

	31 mei 1947		30 juni 1956		31 mei 1960		28 februari 1971	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Gewone woningen	1 635 472	78,5	2 159 597	85,7	2 429 404	87,1	3 371 750	92,1
Met bedrijf	45 376	2,2	76 378	3,0	2 407 840	86,3	254 955	7,0
Zonder bedrijf	1 590 096 ²	76,4	2 070 426 ³	82,2			3 041 715	83,1
Bijzondere wooneenheden			12 793	0,6			21 564	0,8
Bedrijfswoningen	446 776	21,5	380 111	14,3	361 087	12,9	288 120	7,9
Boerderijen en tuinderswoningen	218 853	10,6	198 961	7,9	187 219	6,7	143 865	3,9
Overige bedrijfswoningen	227 923	10,9	161 150	6,4	173 868	6,2	144 255	3,9
Totaal	2 082 248	100	2 519 708	100	2 790 491	100	3 859 870	100

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Excl. noodwoningen en noodboerderijen (in 1947: 9 987; in 1956: 12 346; in 1960: 9 987).

² Incl. 30 899 tweede en volgende delen in woningen met deelwoningen en 1 636 woningen op het terrein van inrichtingen en tehuizen.

³ Incl. 220 buiten de telling gebleven woningen op het terrein van militaire inrichtingen.

Uit deze staat blijkt dat op 28 februari 1971 ca. 3 372 000 bewoonde woningen (of 92% van het totaal) bij de bouw uitsluitend waren bestemd voor bewoning, waarvan 75 000 (of ruim 2% van het totaal aantal bewoonde woningen) speciaal waren gebouwd voor bepaalde categorieën van woningbehoevenden zoals bejaarden, studenten e.d.

Blijkens de telling van 1971 werden 255 000 gewone woningen mede gebruikt voor de uitoefening van een beroep of bedrijf. M.b.t. de geconstateerde grote stijging van het aantal van deze woningen sinds 1956 (van 76 000 tot 255 000) dient het volgende te worden opgemerkt. De combinatie van wonen en werken in dit soort woningen zal vooral bij de vrije beroepen en bij de overige zelfstandigen verwacht mogen worden. Bij het onderzoek is eveneens gebleken dat alleen al het hogere en middelbare employé's (in loondienst), dat als hoofdbewoner in een gewone woning met bedrijf woont, op 28 februari 1971, 139 000 bedroeg. Op basis hiervan bestaat het vermoeden dat het aantal gewone woningen met bedrijf is overschat. Deze overschatting kan veroorzaakt zijn doordat de woningen waarvan een kamer als studeerkamer in gebruik was als gewone woning met bedrijf zijn aangemerkt. Het aantal bewoonde woningen dat mede is *gebouwd* door de uitoefening van een beroep of bedrijf bedroeg bij de telling van 1971, 288 000 of 7,9% van het totaal aantal bewoonde woningen. De bedrijfswoningen zijn in staat 16 nader onderscheiden in boerderijen en tuinderswoningen (144 000 en de overige bedrijfswoningen, zoals woningen met winkel en/of werkplaats, eveneens 144 000).

Bij vergelijking met de vóór 1971 gehouden tellingen kan het volgende worden geconstateerd.

Het percentage bewoonde *gewone woningen* is in de periode 1947-1971 flink toegenomen. In 1947 was 78,5% van alle bewoonde woningen uitsluitend gebouwd voor bewoningsdoel-einden. Bij de tellingen van 1956, 1960 en 1971 blijkt dit percentage achtereenvolgens te liggen op respectievelijk 85,7%, 87,1% en 92,1%.

De *bijzondere wooneenheden* zijn alleen bij de tellingen van 1956, 1960 en 1971 afzonderlijk onderscheiden. In 1947 bestond deze categorie woningen namelijk slechts uit een beperkt aantal overwegend voor bejaarden bestemde vooroorlogse hofjeswoningen.

Na 1947 is geleidelijk meer gebouwd voor de huisvesting van bejaarden, studenten e.d. zodat de voor deze categorieën woningbehoevenden bestemde woningen (bijzondere wooneenheden) bij de tellingen van 1956 en later afzonderlijk zijn onderscheiden. Het aantal bijzondere wooneenheden is van 1956 tot 1960 toegenomen van 12 800 tot 21 600 (of met 70%).

Bij de telling van 1971 werden 75 100 bijzondere wooneenheden aangetroffen hetgeen een stijging ten opzichte van 1960 met 248% betekent. Als het cijfer van 1971 wordt vergeleken met dat van 1956 dan blijkt dat er in 1971 ongeveer zesmaal zoveel bijzondere wooneenheden aanwezig waren.

Het aantal *bedrijfswoningen* is in de periode 1947-1971 fors gedaald en wel met 35% (van 447 000 tot 288 000). In 1971 bedroeg het percentage bedrijfswoningen nog slechts 7,9% tegen 21,5% in 1947.

De categorie boarderijen en tuinderswoningen blijkt bij iedere volgende telling steeds lager te zijn namelijk 219 000 in 1947, 199 000 in 1956, 187 000 in 1960 en ten slotte 144 000 in 1971.

Deze afnemende weerspiegelt de daling van het aantal bedrijfshoofden in land- en tuinbouw in deze periode.

Bij de overige bedrijfswoningen is in de periode 1947-1971 eveneens sprake van een daling. Deze afnemende heeft zich echter niet voorgedaan tussen de tellingen van 1956 en 1960. In deze periode valt namelijk een toename van ongeveer 12 700 te constateren. De afnemende van het aantal overige bedrijfswoningen is in de periode 1947-1971 iets groter geweest dan de daling van het aantal boarderijen en tuinderswoningen.

Uit de daling van het aantal overige bedrijfswoningen mag overigens niet zonder meer worden geconcludeerd dat het aantal winkel- en/of ambachtsbedrijven in deze periode is afgenomen. Een voortgaande scheiding tussen wonen en werken kan hierbij van invloed zijn.

In staat 17 wordt een overzicht gegeven van de op 28 februari 1971 aangetroffen andere bewoonde ruimten, voor vergelijkingsdoeleinden zijn wederom de gegevens van de tellingen van 1947, 1956 en 1960 toegevoegd.

Staat 17. Andere bewoonde ruimten naar aard

	31 mei 1947	30 juni 1956	31 mei 1960	28 februari 1971
<i>Varende schepen</i>	4 526		11 374	7 470
Rijdende woonwagens	697		5 418	4 190
Gestichtsgebouwen	3 732	3 316	892	4 400
Hotels, beroepspensions e.d.	2 112	4 738	5 259	3 595
Woonschepen	2 212	5 469	7 049	8 130
Overige andere bewoonde ruimten	12 733	26 417	24 306	29 405
Totaal	26 417		64 298	58 870

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volkstelling annex woningtelling 1971.

In deze staat zijn opgenomen alle niet tot de woningvoorraad behorende verblijven, waarin op het moment van de telling tot de Nederlandse bevolking behorende personen hun werkelijke verblijfplaats hadden. De in staat 17 vermelde indeling van de andere bewoonde ruimten sluit aan op de gebruikelijke indeling in bevolkingscategorieën namelijk respectievelijk de varende en rijdende bevolking, de bevolking in inrichtingen en tehuizen en de bevolking in (woningen en) overige andere bewoonde ruimten. Bij de in deze staat vermelde gegevens wordt opgemerkt dat gegevens over de varende schepen en rijdende woonwagens bij de telling van 1956 niet zijn verzameld. Het totaal aantal niet tot de woningvoorraad behorende verblijven bedroeg op 28 februari 1971 bijna 57 000, dit is ruim tweemaal zoveel als bij de telling van 1947. Het blijkt dat het aantal andere bewoonde ruimten in iedere categorie afzonderlijk is toegenomen. Het aantal *varende schepen* is van 1947 tot 1960 gestegen met 6 800 (dit is 151%) en vervolgens in de periode tot 1971 gedaald met 3 900 (dit is 34%) tot 7 470. Een soortgelijke ontwikkeling heeft zich voorgedaan bij de *rijdende woonwagens* namelijk een forse stijging van 700 in 1947 tot 5 400 in 1960 met vervolgens een afnemende met 23% (tot 4 200) in de periode tot 1971.

Bij de forse toename in de periode 1947-1960 moet worden opgemerkt dat het bestand van deze woonverblijven in 1947 op een zeer laag niveau lag. In de periode 1940-1945 is een groot aantal varende schepen en rijdende woonwagens door oorlogshandelingen vernietigd, terwijl het herstel in de periode 1945-1947 nog maar nauwelijks was begonnen. Overigens dient de ontwikkeling in de periode 1960-1971 met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd daar de vaststelling van de omvang van de varende en rijdende bevolking - en daarmee ook van het aantal varende schepen en rijdende woonwagens - in 1971 niet geheel juist is geweest. Er is waarschijnlijk sprake van een onderschatting van het aantal van deze woonverblijven. Het aantal gebouwen waarin de bevolking in *inrichtingen en tehuizen* is gehuisvest is in de periode 1947-1971 met 18% gestegen van 3 700 tot 4 400. Deze toename heeft zich niet voorgedaan in de periode 1947-1956. In deze periode is het aantal gebouwen licht gedaald. De sterke afnemende in de periode 1956-1960 is het gevolg van een andere teltechniek. In 1947, 1956 en 1971 zijn namelijk bij de telling van de bevolking in inrichtingen en tehuizen de afzonderlijke vestigingen als uitgangspunt genomen, terwijl in 1960 de instellingen zelf als basis zijn geïntroduceerd. Daarmee geven de cijfers van 1960 eigenlijk slechts het aantal instellingen.

De volgende in staat 17 onderscheiden categorie andere bewoonde ruimten namelijk de *hotels en beroepspensions* is in de periode 1947-1960 meer dan verdubbeld (van 2 100 in 1947 tot 5 300 in 1960). In de daaropvolgende periode tot 1971 blijkt het aantal hotels en beroepspensions met ongeveer eenderde te zijn verminderd tot 3 600. De sterke stijging in de eerstgenoemde periode wordt veroorzaakt door het na-oorlogse herstel en door de toename van het toerisme.

Bij de afnemende in de tweede periode (1960-1971) moet de kanttekening worden geplaatst dat in 1971 het aantal hotels en beroepspensions waarschijnlijk is onderschat. Het toerisme heeft in de zestiger jaren immers een grote vlucht genomen waardoor een toename van het aantal hotels zou mogen worden verwacht. Op de ontwikkeling van het aantal beroepspensions is de grote toename van het aantal in Nederland verblijvende buitenlanders (waar onder buitenlandse werknemers) van invloed geweest.

Het totaal aantal personen met niet-Nederlandse nationaliteit is in de periode 1960-1971 meer dan verdubbeld (van 120 000 tot 250 000). Deze toename wordt in belangrijke mate veroorzaakt door de buitenlandse werknemers die veelal in pensions worden gehuisvest. Men zou dan ook een stijging van het aantal pensions mogen verwachten.

Het aantal *woonschepen* is blijkens staat 17 in iedere afzonderlijke periode gestegen namelijk van 2 000 in 1947, via 5 500 en 7 000 in respectievelijk 1956 en 1960 tot 8 100 in 1971. Hiermee bedraagt het aantal woonschepen in 1971 bijna viermaal zoveel als in 1947. Deze forse stijging wordt in het begin van de periode vooral veroorzaakt door de stijging van het woningtekort terwijl aan het eind van de periode ook de sterke voorkeur van bepaalde bevolkingscategorieën voor deze woonvorm een rol speelt.

In staat 17 zijn als restcategorie de overige andere bewoonde ruimten opgenomen. In deze categorie zijn verantwoord: onbewoonbaar verklaarde woningen, barakken, keten, zomerhuisjes, woonruimten in studentenhuizen en alle overige al dan niet voor bewoning ge- of verbouwde ruimten. In de eerste periode is het aantal van deze ruimten meer dan verdubbeld namelijk van 12 700 in 1947 tot 26 400 in 1956. Deze stijging hangt samen met de na 1947 nog sterk toegenomen druk van de woningnood. Na een geringe afnemende in de periode 1956-1960 (met 2 100) treedt in de periode 1960-1971 wederom een stijging op met ongeveer 5 000 (dit is 20%). De toename in deze laatste periode houdt ongetwijfeld verband met de instroom van buitenlandse werknemers die naast in beroepspensions ook veelal in deze ruimten zijn gehuisvest en met de veelal in deze periode gebouwde studentenhuizen.

3.3 Kenmerken van bewoonde en niet-bewoonde woningen

3.3.1 Inleiding

Zoals bij de inleiding tot dit hoofdstuk is gezegd, is bij de Algemene woningtelling van 28 februari 1971 een groot aantal gegevens verzameld over de kenmerken van bewoonde en niet-bewoonde woningen.⁵

Voordat een begin wordt gemaakt met de bespreking van de afzonderlijke woningkenmerken wordt in deze paragraaf eerst het algemene kader geschetst waarin de gegevens dienen te worden geplaatst.

De bij de telling verzamelde gegevens over woonverblijven (en woningkenmerken) geven de situatie weer zoals die bestond op het moment van de telling. Door vergelijking van de gegevens van opeenvolgende tellingen kunnen de veranderingen worden nagegaan. De veranderingen in een bepaalde periode met betrekking tot de woningen en de woningkenmerken worden veroorzaakt door:

1. nieuwbouw van woningen;
2. woningonttrekkingen;
3. verbouwing/verbetering van bestaande woningen en mutaties met betrekking tot eigendom/huurverhouding van bestaande woningen.

ad 1. Door toevoegingen (o.a. door nieuwbouw) aan de woningvoorraad van woningen, waarvan de kenmerken afwijken van die in het bestand, veranderen de kenmerken van de woningvoorraad. Bij woningkenmerken die betrekking hebben op het 'casco' van de woning (bijvoorbeeld de bouwwijze) zijn de toevoegingen aan de woningvoorraad eigenlijk de enige oorzaak van veranderingen in het bestand, omdat deze 'cascokenmerken' vrij moeilijk door verbouwing kunnen worden gewijzigd. Over de kenmerken van nieuwgebouwde woningen zijn vanuit de Woningstatistiek vrij veel gegevens beschikbaar. In de hieropvolgende bespreking van de woningkenmerken zullen de gegevens van de Woningstatistiek zoveel mogelijk als achtergrond worden gebruikt.

ad 2. Naast door de nieuwbouw kunnen ook door de woningonttrekkingen veranderingen in (de kenmerken) van het woningbestand plaatsvinden. Over deze woningonttrekkingen zijn vrij weinig gegevens vanuit de Woningstatistiek beschikbaar. Wel is het aantal woningen bekend dat jaarlijks aan de woningvoorraad wordt onttrokken. De invloed van de woningonttrekkingen op de structuur van de woningvoorraad is, door de geringe aantallen (maximaal 0,5% per jaar), vrij gering. Doordat het meestal gaat om woningen uit de oudste bouwjaar- klassen is er echter wel een invloed op de verdeling van de woningvoorraad naar bouwperiode.

ad 3. en 4. Wijzigingen in woningkenmerken die het gevolg zijn van nieuwbouw kunnen - zoals hierboven aangegeven - vrij goed worden gevolgd met behulp van de Woningstatistiek. Mutaties in de woningkenmerken door verbetering/verbouwing van bestaande woningen (aanleg van centrale verwarming e.d.) en door wijzigingen in de huurverhouding (bijvoorbeeld een huurwoning wordt verkocht aan de zittende huurder) worden niet vervolgd door een lopende statistiek. Deze mutaties kunnen alleen worden nagegaan door vergelijking van twee momentopnamen. Bij de afzonderlijke woningkenmerken zal blijken dat de door verbouwing e.d. ontstane veranderingen veelal groot in omvang zijn geweest. In het hiernavolgende zullen de uitkomsten van de Algemene woningtelling 1971 worden vergeleken met de uitkomsten van respectievelijk de Woning- en gezinstelling 1947 en Algemene woningtelling 1956. Vanwege het grote tijdsverloop tussen de tellingen van 1956 en 1971 zal, waar mogelijk, gebruik worden gemaakt van de uitkomsten van de Woningbehoefteonderzoeken (WBO's) van 31 oktober 1964 en 31 oktober 1967. Ten slotte zullen ter actualisering van het geheel ook de uitkomsten van het WBO-1977/78 (31 oktober 1977) worden toegevoegd. Bij de interpretatie van de aan de WBO's ontleende gegevens dient te worden bedacht dat deze onderzoeken op steekproefbasis zijn gehouden.

⁵ Zie voor opmerking over de aantallen bewoonde en niet-bewoonde woningen: voetnoot 7.

en dat de uitkomsten dientengevolge schattingen zijn van de werkelijke aantallen. Zo is bijvoorbeeld in staat 18 het in 1964 *geschatte* aantal woningen uit de bouwperiode 1906-1930 ongeveer 27 000 hoger dan het in 1956 *getelde* aantal. Voor de betrouwbaarheidsmarges e.d. wordt verwezen naar de aan de WBO's gewijde tabellenboeken en publikaties. Ten slotte wordt erop gewezen dat in sommige staten/tabellen over bewoonde woningen cijfers zijn opgenomen over bewoonde én onbewoonde woningen. Het was in een aantal gevallen niet mogelijk om de bewoonde woningen af te zonderen van de onbewoonde. Deze afwijkingen zullen door middel van voetnoten worden aangegeven. Overigens zijn deze afwijkingen in het algemeen van weinig invloed omdat het percentage onbewoonde woningen vrij gering is (in 1971: ± 2%).

3.3.2 Kenmerken van bewoonde woningen

Bij de bespreking van de woningkenmerken zal de volgende volgorde worden aangehouden:

- gegevens over het 'casco' van de woning; te weten: bouwperiode, bouwwijze/licging hoofdwoonvertrek en aantal vertrekken;
- gegevens over de *outillage* van de woning; te weten: keuken, toilet badgelegenheid, centrale verwarming en openbare aansluitingen op gas, water en elektriciteit;
- *financieel-economische* gegevens; te weten: huurverhouding, eigendom, financieringssector en huur(waarde).

In staat 18 wordt een overzicht gegeven van de verdeling van de bewoonde woningen naar *bouwperiode* volgens de tellingen/onderzoeken van 1956-1977. Uit de bijbehorende grafiek 4 kan worden afgelezen hoeveel woningen in de periode 1947-1977 zijn voltooid respectievelijk zijn onttrokken aan de woningvoorraad.

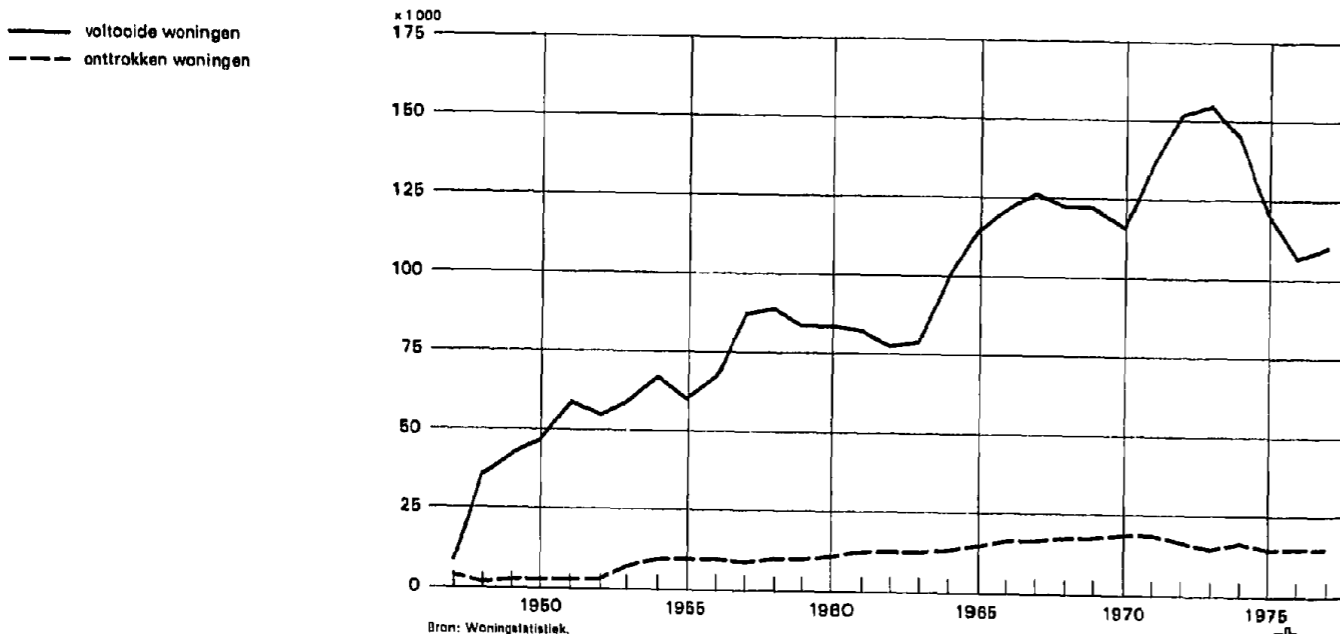
Staat 18. Bewoonde woningen naar bouwperiode

	Totaal	Bouwperiode					Onbekend
		Vóór 1906	1906-1930	1931-1944 ¹	1945-1959 ¹	1960 en later ¹	
absoluut							
30 juni 1956 ²	2 519 488	807 455	772 161	427 680	512 192		-
31 oktober 1964 ²	3 071 800	654 600	799 600	423 200	891 600	302 800	-
31 oktober 1967	3 393 324	576 774	789 824	443 718	926 244	676 764	-
28 februari 1971	3 859 870	638 030	724 640	418 295	806 940	1 174 965	-
31 oktober 1977	4 501 100	398 000	636 000	457 000	786 100	1 991 300	255 500
%							
30 juni 1956 ²	100	32,1	30,6	17,0	20,3		-
31 oktober 1964 ²	100	21,3	26,0	13,8	29,0	9,9	-
31 oktober 1967	100	17,0	22,7	13,1	27,3	19,9	-
28 februari 1971	100	14,8	19,8	11,4	22,0	32,1	-
31 oktober 1977	100	8,8	14,1	10,2	17,0	44,2	5,7

Bron: Algemene woningtelling 1956. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971. Woningbehoeftenonderzoek 1964, 1967 en 1977/'78.

¹ In (1956), 1964 en 1967: 1931-1945, 1946-1960.
² Excl. noodwoningen en noodboerderijen.

4. Aantal voltooide woningen en aantal aan de woningvoorraad onttrokken woningen

Bron: Woningstatistiek.

c 3011.4

In deze staat zijn de bij de verschillende onderzoeken gehanteerde klassegrenzen zoveel mogelijk gelijk gemaakt. Bij de jaren 1945 en 1960 was dit echter niet mogelijk. In 1945 bedroeg het aantal voltooide woningen ongeveer 400 zodat de verschillende klassegrenzen van weinig invloed zijn. In 1960 echter bedroeg het aantal voltooide woningen bijna 84 000 zodat tussen de desbetreffende bouwperiodes een verschuiving optreedt.

Woningen die ingrijpend zijn verbouwd/gerenoveerd - zodat als het ware een nieuwe woning is ontstaan - worden niet meer ingedeeld bij de oorspronkelijke bouwperiode doch bij de periode waarin de verbouwing/renovatie heeft plaatsgevonden.

Bij beschouwing van de in staat 18 opgenomen cijfers blijkt dat het aantal woningen in de bouwperiodes 1906-1930 en 1931-1945 tussen de verschillende momentopnamen nogal varieert. Op opeenvolgende tijdstippen behoort het aantal woningen in deze bouwperiodes immers, door woningonttrekkingen, steeds lager zijn.

De verschillen hebben twee oorzaken. In de eerste plaats door de wijze van tellen. De Woningtelling van 1956 is uitgevoerd door technische ambtenaren van de gemeenten en voor zover mogelijk is de bouwperiode van iedere woning aan de hand van de dossiers gecontroleerd. De telling van 1971 en de WBO's zijn uitgevoerd door niet-technisch geschoilde tellers/enquêteurs terwijl veelal ook is afgegaan op de antwoorden van de bewoners op de desbetreffende vraag. In de tweede plaats zijn de cijfers van de WBO's *schattingen* van de werkelijke aantallen omdat de WBO's op basis van een steekproef zijn gehouden. Overigens is de invloed van de verschillen op de verhoudingscijfers gering.

In 1971 bestond 45,8% van het totaal aantal woningen uit woningen gebouwd vóór 1946. In 1956, 1964 en 1967 lag dit percentage op respectievelijk 79,7%, 61,1% en 52,8%.

Aan het eind van de zestiger jaren werd het punt bereikt dat het aantal ná 1945 gebouwde woningen groter werd dan het aantal vooroorlogse woningen.

De afnemende van het percentage vooroorlogse woningen wordt uiteraard veroorzaakt door de woningonttrekkingen, die vooral woningen gebouwd vóór 1946 betreffen, en de grote aantallen voltooide woningen (sinds 1964 meer dan 100 000 per jaar met als maximum 155 000 in 1973, zie ook grafiek 4). Blijkens de cijfers van het WBO-1977/'78 bedroeg het aandeel van de vooroorlogse woningen nog slechts 33,1%.

Overigens is dit percentage waarschijnlijk iets te laag omdat de woningen waarvan de bouwperiode onbekend is (5,7%) veelal uit de periode vóór 1946 zullen stammen.

Bij de vóór 1946 gebouwde woningen wordt de belangrijkste categorie gevormd door de woningen gebouwd in de periode 1906-1930 (in 1971 en 1977 ongeveer 43% van alle woningen uit de vooroorlogse periode).

Bij de na-oorlogse woningen wordt het aandeel van de na 1960 gebouwde woningen uiteraard steeds groter (in 1971 en 1977 respectievelijk 59% en 71% van alle na-oorlogse woningen).

Van het tweede gegeven dat betrekking heeft op het 'casco' van de woning namelijk de *bouwwijze en de ligging hoofdwoonvertrek* zijn de cijfers van de verschillende tellingen/onderzoeken opgenomen in staat 19.

Staat 19. Bewoonde woningen naar bouwwijze en ligging hoofdwoonvertrek, 1947-1977

	31 mei 1947		30 juni 1956 ¹		28 februari 1971 ²		31 oktober 1977	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Eengezinshuis	1 462 163	71,3	1 734 751	68,9	2 481 655	66,8	3 050 100	67,8
Vrijstaand	554 741	27,1	577 101	22,9	679 140	18,2	771 300	17,1
Aangebouwd aan één zijde	481 126	23,4	608 046	24,1	866 645	23,2	1 033 100	23,0
Aangebouwd aan twee zijden	426 296	20,8	549 604	21,8	945 770	25,4	1 245 700	27,7
Deel van een meergezinshuis	687 650	28,7	784 737 ³	31,1	1 237 236	33,2	1 357 800	30,2
Met hoofdwoonvertrek:								
in sousterrain/op b.g.	182 103	8,9	251 047	9,7	228 650	6,1	198 000	4,4
op 1e verdieping	237 239	11,6	306 684	12,2	386 105	10,4	381 400	8,5
op 2e verdieping	115 728	5,6	158 154	5,3	289 700	7,2	252 200	5,8
op 3e verdieping	49 210	2,4	63 437	2,5	186 625	4,5	191 200	4,2
op 4e verdieping	2 893	0,1	3 106	0,1	57 025	1,5	98 900	2,2
op 5e verdieping of hoger	577	0,0	1 263	0,1	86 460	2,3	149 400	3,3
verdieping onbekend	-	-	1 051	0,0	42 670 ³	1,1	88 700 ³	2,0
Onbekend	-	-	-	-	-	-	83 400	2,1
Totaal	2 049 713	100,0	2 519 488	100,0	3 728 795	100,0	4 501 100	100,0

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971. Woningbehoeftenonderzoek 1977/'78.

¹ Excl. noodwoningen en noodboerderijen.

² Incl. niet-bewoonde woningen.

³ Incl. deel bedrijfspand.

⁴ Incl. deel duplexwoning.

Uit deze staat blijkt dat het eengezinshuis het meeste voorkomt, 1971 bestond iets meer dan tweederde (66,8%) van het aantal woningen uit eengezinshuizen. Ten opzichte van 1947 en

1956 betekent dit een daling van het aandeel van de eengezinshuizen met respectievelijk 4,5% en 2,1%.

In de periode 1971-1977 is het percentage eengezinshuizen licht gestegen (met 1%). In grafiek 5 is o.a. de ontwikkeling van het percentage eengezinshuizen in de nieuwbouw weer gegeven. Uit deze grafiek blijkt dat de hiervoor geconstateerde toename van het percentage eengezinshuizen in de periode 1971-1977 zijn achtergrond heeft in het aandeel van de eengezinshuizen in de voltooide woningen.

Dit aandeel in de nieuwbouw (70,8% tot 80,0%) lag in deze periode steeds ruim boven dat in het woningbestand van 1971. Uit de Woningstatistiek van vóór 1971 zijn geen gegevens over het percentage eengezinshuizen beschikbaar, doch de geconstateerde afname van het percentage tussen de tellingen van 1947-1971 wijst erop dat het percentage nieuwbouweengezinshuizen in laatstgenoemde periode geringer is geweest dan het aandeel in de woningvoorraad in 1947.

Ook binnen de categorie eengezinshuizen hebben zich veranderingen voorgedaan. Het aandeel van het vrijstaande eengezinshuis is van 1947 tot 1971 afgenomen (van 27,1% tot 18,2%). Eveneens afgenomen is het percentage eengezinshuizen aangebouwd aan één zijde (van 23,4% tot 23,2%). Als gevolg hiervan is het percentage ingebouwde eengezinshuizen flink toegenomen (van 20,8% tot 25,4%). Deze ontwikkelingen worden iets anders als de percentages worden berekend op het totaal aantal eengezinshuizen. In dit geval zijn de percentages van zowel de aan één zijde als de aan twee zijden aangebouwde eengezinshuizen gestegen tussen 1947 en 1971 (respectievelijk van 32,9% tot 34,8% en van 29,2% tot 38%). In deze ontwikkelingen kan duidelijk het karakter van de naoorlogse nieuwbouwwijken worden teruggevonden. In deze wijken worden de eengezinshuizen in de meeste gevallen gebouwd als 'rijtjeshuizen'. Hierdoor wordt het aantal aan één en aan twee zijden aangebouwde eengezinshuizen (respectievelijk hoek- en tussenwoningen) relatief belangrijker. De ontwikkeling van het percentage woningen dat deel uitmaakt van een meergezinshuis is uiteraard tegengesteld aan die bij de eengezinshuizen namelijk een toename van het aandeel tussen 1947 en 1971 (van 28,7% tot 33,2%) en een in de periode 1971-1977 een afname tot 30,2%. Voor het overige is alleen nog de ontwikkeling van de woningen gelegen op de 4e verdieping of hoger van belang. Het aantal woningen in deze categorie is in de periode 1947-1977 gestegen van 3 300 in 1947 via 4 400 (1956) en 143 500 (1971) tot 246 300 in 1977. In laatstgenoemd jaar bedroeg het aandeel van deze woningen in de woningvoorraad 5,5%. Uit de cijfers blijkt overigens dat eerst na 1956 de 'hoogbouw' van betekenis is geworden.

In staat 20 zijn de gegevens opgenomen over het aantal vertrekken van de bewoonde woningen in de periode 1947-1977.

Staat 20. Bewoonde woningen naar aantal vertrekken¹

	Totaal	Aantal vertrekken				
		3	4	5	6	7
absoluut						
31 mei 1947	2 049 713	448 587	385 253	491 471	412 193	334 209
30 juni 1956 ²	2 519 488	395 946	451 598	715 626	540 267	416 061
31 oktober 1964 ²	3 071 800	333 400	508 600	1 056 400	684 000	509 400
31 oktober 1967	3 393 324	258 008	549 450	1 261 458	772 200	563 608
28 februari 1971	3 654 145	330 295	598 805	1 399 870	828 785	508 390
31 oktober 1977 ³	4 501 100	580 700	826 900	1 648 900	1 023 500	421 200
%						
31 mei 1947	100	21,8	17,8	24,0	20,1	16,3
30 juni 1956 ²	100	15,7	17,9	28,4	21,4	16,5
31 oktober 1964 ²	100	10,9	16,6	34,4	21,6	16,6
31 oktober 1967	100	7,6	16,2	37,2	22,8	16,3
28 februari 1971	100	9,0	16,3	38,3	22,4	13,9
31 oktober 1977 ³	100	12,9	18,4	36,6	22,7	9,4

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971. Woningbehoeftenonderzoek 1964, 1967, 1977/78.

¹ Incl. keuken.
² Excl. noodwoningen en noodboerderijen.
³ Onbekenden naar rato verdeeld.

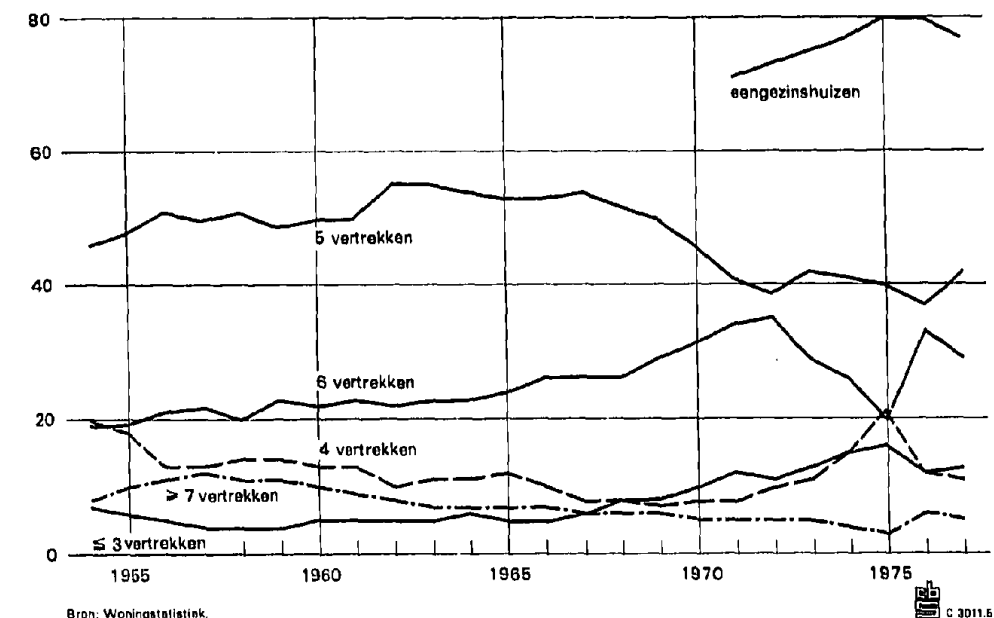
In de inleiding tot deze paragraaf is gesteld dat het aantal vertrekken van bestaande woningen in het algemeen moeilijk is te wijzigen.

Het aantal vertrekken kan, zonder grote bouwtechnische ingrepen, op twee manieren veranderen namelijk:

- Door het aanbrengen van een badgelegenheid in een bestaand vertrek. In 1956 was in 71,6% van alle woningen (zie ook het deel van deze paragraaf over badgelegenheid) geen badgelegenheid aanwezig. Dit percentage is in de daaropvolgende periode sterk verminderd. Deze vermindering is o.a. veroorzaakt door het aanbrengen van bad of douche in een vertrek dat voor wonen/slapen een te kleine oppervlakte heeft. Omdat badkamers niet als vertrek worden beschouwd leidt dit ertoe dat het aantal vertrekken van de woning met één verminderd.

- Door het 'doorbreken' van kamers-en-suite: woningen met kamers-en-suite zijn meestal gebouwd in de periode vóór 1946. De afscheiding tussen de kamers is in een groot aantal woningen in de na-oorlogse periode verwijderd, waardoor het aantal vertrekken van de woning wederom met één wordt verminderd.

5. Percentage voltooide woningen met resp. ≤ 3 , 4, 5, 6 en ≥ 7 vertrekken en percentage eengezinshuizen (van het aantal voltooide woningen)

Bron: Woningstatistiek.

C 3011.6

Bij het WBO-1977/'78 zijn, in afwijking van alle voorafgaande tellingen/onderzoeken, ook de niet-doorgebroken kamers-en-suite als één vertrek beschouwd. Hierbij dienden echter wel beide kamers voor woondoelinden (dus niet voor slapen of beroep/bedrijf) te worden gebruikt.

Een en ander leidt ertoe dat verschuivingen tussen het aantal vertrekken onderling kunnen optreden.

Ten slotte wordt erop gewezen dat in staat 20 niet het aantal kamers doch het aantal vertrekken (inclusief keuken) is vermeld. In bijna alle woningen is niet meer dan één keuken aanwezig en derhalve is bijvoorbeeld het aantal 4-kamerwoningen praktisch gelijk aan het aantal woningen met 5 vertrekken.

Uit staat 20 blijkt dat de 4-kamerwoning (in de hiervoor gegeven betekenis) het meeste voorkomt (in 1971 38,3%). De aandelen van de woningen met minder of meer kamers blijven hierbij ver achter (in 1971: 5 kamers 22,4%; 3 kamers 16,3%; 6 of meer kamers 13,9% en minder dan 3 kamers 9,0%).

Vergelijkt men de cijfers van 1971 met die van 1947 dan blijkt het percentage 4-kamerwoningen fors te zijn gestegen (namelijk van 24,0% tot 38,3%) en het percentage woningen met minder dan 4 kamers flink te zijn gedaald van 39,6% tot 25,3%.

De veranderingen bij de woningen met 5 of meer kamers zijn niet zo groot.

Ten slotte is uit deze staat ook nog af te lezen dat in de periode 1971-1977 de kleine woningen waarschijnlijk relatief belangrijker zijn geworden. Het percentage woningen met minder dan 4 kamers nam toe van 25,3% in 1971 tot 31,3% in 1977. Deze toename is vooral ten koste gegaan van de woningen met 6 of meer kamers. De ontwikkelingen van 1971 tot 1977 dienen, o.a. wegens de gewijzigde aanpak van de kamers-en-suite, met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

In grafiek 5 is, als achtergrond voor het bovenstaande, de verdeling van de voltooide woningen naar het aantal vertrekken vanuit de Woningstatistiek weergegeven. In deze grafiek is de opkomst van de 4-kamerwoning duidelijk terug te vinden. Bij een aandeel van 24,0% in 1947 in de totale woningvoorraad bedroeg het percentage in de nieuwbouw van 1954-1977 in geen enkel jaar minder dan 37% (in 1976). Het hoogste percentage in de nieuwbouw was 55% in 1962 en 1963.

Sinds 1969 is sprake van een afname van het percentage 4-kamerwoningen en dit percentage ligt de laatste jaren rond de 40%. Het beeld van de overige woningen in deze grafiek is niet zo eenduidig. Bij de 5-kamerwoningen is sprake van een langzame stijging over de gehele periode. Het aandeel van 6 en meer kamerwoningen vertoont sinds 1960 een daling en lijkt zich sinds 1970 te stabiliseren rond de 5%. De productie van de woningen met 3 of minder kamers is sinds 1969 op een structureel hoger niveau gekomen.

Na de bespreking van de gegevens die betrekking hebben op het 'casco' van de woning zullen vervolgens de gegevens over de *outillage* van bewoonde woningen worden gepresenteerd. Het betreft hier de volgende gegevens:

- Aanwezigheid keuken, aanwezigheid en ligging toilet, aanwezigheid en ligging badgelegenheid en aanwezigheid openbare aansluitingen op water, gas en elektriciteit. Van deze variabelen zijn vanuit de Woningstatistiek geen gegevens beschikbaar omdat, om te kunnen voldoen aan de woningdefinitie, keukens en toilet aanwezig moet zijn. Tevens zijn ná 1945 geen woningen zonder bad en/of douche meer gebouwd. Naast informatie over het al dan niet aanwezig zijn van toilet en badgelegenheid is bij een aantal onderzoeken/tellingen ook informatie verzameld over de ligging, namelijk of de toegang van het toilet en/of de badgelegenheid zich bevindt in gang of portaal dan wel in een vertrek/keuken of kamer. Dit gegeven is verzameld omdat in de (na-oorlogse) gemeentelijke bouwverordeningen is voorgeschreven dat deze toegang, om te kunnen voldoen aan de woningdefinitie, niet mag liggen in een vertrek.
- Aanwezigheid en aard centrale verwarming. Vanuit de Woningstatistiek zijn sinds 1966 gegevens beschikbaar over de voltooide woningen met en zonder CV en over de aard van de CV.

De bij de verschillende onderzoeken/tellingen verzamelde gegevens over de aanwezigheid en de aard van de keukens zijn niet op een noemer te brengen. Zo zijn bij het WBO-1964 de woningen ingedeeld in woningen met een 'goede' keuken en met een 'slechte keuken'. Bij het WBO-1967 zijn gegevens verzameld over keukens met en zonder waterbestendige aanrecht en met/zonder stromend water. In 1971 (Woningtelling) is informatie verzameld over de oppervlakte van de keukens en in 1977 (WBO) over de aard van de keukens (namelijk afgesloten-/woonkeukens, open keukens, kitchenette).

Gezien het voorafgaande wordt er mee volstaan aan te geven in hoeveel bewoonde woningen geen keukens aanwezig was (absoluut en in procenten van het aantal bewoonde woningen) in de periode 1967-1977:

31 oktober 1967:	396	(0,2%)
28 februari 1971:	38 040	(1,0%)
31 oktober 1977:	8 800	(0,2%).

De verschillen tussen de aantallen op de onderscheiden data worden overigens veroorzaakt door de bij een steekproef altijd optredende fouten.

In staat 21 zijn de gegevens opgenomen die in de periode 1956-1977 zijn verzameld over de aanwezigheid en ligging van het toilet.

Staat 21. Bewoonde woningen naar aanwezigheid en ligging toilet, 1956-1977

	Totaal	Met toilet						Zonder toilet
		Binnen de woning			Buiten de woning			
		totaal	met toegang in gang, portaal e.d.	met toegang in vertrek	totaal	binnen het pand	buiten het pand	
absoluut								
30 juni 1956	2 519 488	2 164 215	1 821 665	342 530	352 755	10 576	342 179	2 518
31 oktober 1967	3 391 148	3 154 538	2 849 814	304 722	232 452	.	.	4 158
28 februari 1971	3 659 870	3 458 530	.	.	197 465	134 340	63 125	3 880
31 oktober 1977 ¹	4 501 100	4 442 000	.	.	55 500	4 800	9 500	3 600
%								
30 juni 1956	100	85,9	72,3	13,6	14,0	0,4	13,6	0,1
31 oktober 1967	100	93,0	84,0	9,0	6,9	.	.	0,1
28 februari 1971	100	94,5	.	.	5,4	3,7	1,7	0,1
31 oktober 1977 ¹	100	98,7	.	.	1,2	1,0	0,2	0,1

Bron: Algemene woningtelling 1956. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971. Woningbehoeftenonderzoek 1967, 1977/'78.

¹ Onbekenden (11 800) naar rato verdeeld.

Deze staat bevat de voornaamste verzamelde gegevens. Bij de onderscheiden tellingen/onderzoeken zijn namelijk ook veelal gegevens over de 'kwaliteit' van het toilet verzameld te weten: het al of niet aanwezig zijn van afvoer en waterspoeling. Uit deze staat kan in de eerste plaats worden afgelezen dat slechts 0,1% van de bewoonde woningen niet was voorzien van een toilet. De overige woningen (99,9%) zijn nader uitgesplitst in woningen met het toilet binnen de woning en woningen met het toilet buiten de woning. Het aantal woningen met een toilet buiten de woning is, zowel absoluut als relatief gezien, in de periode 1956-1977 sterk afgenomen (van 14,0% in 1956 via 6,9% (1967) en 5,4% (1971) tot 1,2% in 1977). De buiten de woning gelegen toiletten zijn uitgesplitst in binnen het pand ('droogvoets' bereikbaar) en buiten het pand ('niet-droogvoets' bereikbaar) gelegen toiletten. Bij de cijfers van 1956 moet wat betreft dit onderscheid een kanttekening worden gemaakt. Als de cijfers

van 1956 over het aantal woningen met een toilet buiten de woning, binnen het pand, worden vergeleken met die van 1971 dan bestaat het vermoeden dat er in 1956 sprake is van een onderschatting. Vooral in de negentiende-eeuwse wijken van de grote steden komen immers zeer veel woningen voor waarvan het toilet gelegen is in een gemeenschappelijk trappenhuis.

De grote afnemering van het aantal woningen met een toilet buiten de woning is in de periode 1971-1977 waarschijnlijk het gevolg van de toen op gang gekomen (gesubsidieerde) woningverbetering.

De woningen met een toilet binnen de woning zijn in 1956 en 1967 nader onderscheiden naar de plaats waar de toegang is gelegen namelijk in gang, portaal of overloop dan wel in een vertrek (kamer of keuken). De woningen met het toilet in de keuken e.d. komen wederom voornamelijk voor in de negentiende-eeuwse wijken van de grote steden.

Het aandeel van dit soort woningen is in de periode 1956-1967 afgenomen van 13,6% tot 9,0% (of met ongeveer 38 000 woningen). Hoe de ontwikkeling ná 1967 is geweest, kan met behulp van het beschikbare cijfermateriaal niet worden nagegaan.

In staat 22 zijn voor de periode 1956-1977 de gegevens opgenomen over de aanwezigheid en ligging van de badgelegenheid.

Staat 22. Bewoonde woningen naar aanwezigheid en ligging badgelegenheid

	Totaal	Met badgelegenheid			Zonder badgelegenheid
		Totaal	in badkamer of doucheceel	in andere ruimte	
absoluut					
30 juni 1956	2 519 488 ²	715 774	675 649	40 125	1 803 714
31 oktober 1964 ¹	3 107 200 ²	1 835 200	.	.	1 272 000
31 oktober 1967	3 391 148	2 429 858	2 347 884	81 774	961 488
28 februari 1971	3 659 870	2 975 120	2 782 545	212 575	684 750
31 oktober 1977	4 501 100	4 188 500	3 835 100	353 400 ³	312 600 ⁴
%					
30 juni 1956	100 ²	28,4	26,8	1,6	71,6
31 oktober 1964 ¹	100 ²	59,1	.	.	40,9
31 oktober 1967	100	71,6	69,2	2,4	28,4
28 februari 1971	100	81,3	75,5	5,8	18,7
31 oktober 1977	100	93,1	85,2	7,9 ³	6,9 ⁴

Bron: Algemene woningtelling 1956. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971. Woningbehoeftenonderzoek 1964, 1967 en 1977/'78.

¹ Incl. niet-bewoonde woningen.

² Excl. noodwoningen en noodboerderijen.

³ aard vertrek onbekend.

⁴ Incl. aanwezigheid onbekend.

Uit deze staat blijkt dat in 1971 81,3% van alle woningen was voorzien van een badgelegenheid. De stijging van het percentage sinds 1956 is bijzonder groot geweest. In laatstgenoemd jaar was namelijk slechts in 28,4% van alle woningen een bad of douche aanwezig. In de inleiding tot deze paragraaf is gesteld dat bij sommige woningkenmerken de veranderingen door verbouw/woningverbetering groot zijn geweest. Dit kan met deze variabele (badgelegenheid) goed worden geïllustreerd.

De toename van het aantal bewoonde woningen bedroeg in de periode 1956-1971, 1 140 000.

De toename van het aantal bewoonde woningen met badgelegenheid bedroeg in dezelfde periode 2 259 000.

Ervan uitgaande dat ná 1956 geen woningen zonder badgelegenheid meer zijn gebouwd bedraagt het aantal bestaande woningen waarin in deze periode een bad en/of douche is aangebracht 1 119 000. Dit is slechts 21 000 lager dan de gehele toename van het aantal bewoonde woningen door nieuwbouw in deze periode. Deze cijfers zijn overigens een benadering van de werkelijke aantallen verbeterde woningen omdat geen rekening is gehouden met de woningonttrekkingen en de leegstand.

Uit de staat 22 opgenomen cijfers kan ook nog worden afgeleid in hoeveel woningen een bad en/of douche is aangebracht in de keukens of in slaapkamer e.d. Dit blijkt in de periode 1956-1971 in (212 575-40 125) 172 900 woningen te zijn gebeurd.

Ook in de periode 1971-1977 hebben zich de hiervoor genoemde ontwikkelingen voorgedaan. Zo is het percentage woningen met badgelegenheid gestegen van 81,3% tot 93,1% en is het aantal woningen met een badgelegenheid in een ander vertrek toegenomen met 141 000.

Bij de tellingen van 1947, 1956 en 1971 en bij het Woningbehoeftenonderzoek 1967 is voor bewoonde woningen nagegaan of deze een openbare aansluiting hadden op water, gas en elektriciteit. De desbetreffende cijfers zijn ondergebracht in staat 23.

Staat 23. Bewoonde woningen naar openbare aansluitingen

	Totaal	Waarvan met openbare aansluiting(en) op:			
		water	gas	elektriciteit	water, gas en elektriciteit
absoluut					
31 mei 1947	2 049 713	1 643 752	1 378 443	1 893 578	1 301 209
30 juni 1956 ¹	2 518 488	2 258 008	1 772 031	2 488 725	1 748 821
31 oktober 1967	3 391 146	3 358 100	2 760 714	3 383 029	2 752 598
28 februari 1971	3 859 870	3 546 830 ²	3 083 590 ²	3 541 875 ²	3 031 395 ²
%					
31 mei 1947	100	80,2	67,3	92,4	63,5
30 juni 1956 ¹	100	89,5	70,3	98,0	69,4
31 oktober 1967	100	99,0	81,4	98,8	81,2
28 februari 1971	100	96,9 ²	84,3 ²	96,8 ²	82,8 ²

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene Woningtelling 1956. Woningbehoeftenonderzoek 1967. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Excl. noodwoningen en noodboerderijen.

² Excl. onbekend.

In 1947 was nog ongeveer 20% van alle woningen niet aangesloten op de waterleiding. In 1971 was dit percentage waarschijnlijk gedaald tot ongeveer 1% (de woningen waarvan niet bekend was of zij waren aangesloten, zijn niet in de cijfers van 1971 begrepen).

Het percentage woningen met een aansluiting op het elektriciteitsnet is in dezelfde periode iets toegenomen namelijk van 92,4% in 1947 tot (weer) ongeveer 99% in 1971.

Het percentage woningen met een aansluiting op het gasnet blijft zowel in 1947 als in 1971 belangrijk achter bij het percentage met water en met elektriciteit.

In 1947 bedroeg het 'dekkingspercentage' 67,3% en in 1971 84,3%. De oorzaak van deze relatief lage percentages is gelegen in de hoge kosten van aansluiting op het gasnet van afgelegen woningen.

Tevens bestaan voor verwarming/koken alternatieven (elektriciteit/olie e.d.) die bij water en elektriciteit nauwelijks aanwezig zijn.

Ten slotte is in deze staat ook nog het percentage woningen opgenomen met een openbare aansluiting op water, gas én elektriciteit. Dit percentage is in deze periode gestegen van 63,5 in 1947, via 69,4% en 81,2% (in respectievelijk 1956 en 1967) tot 82,8% in 1971.

Staat 24 geeft een overzicht van de in de periode 1964-1971 verzamelde gegevens over de aanwezigheid en aard van de centrale verwarming.

Staat 24. Bewoonde woningen naar aanwezigheid en aard centrale verwarming (CV)

	Totaal	Met centrale verwarming				Zonder centrale verwarming
		totaal	eigen CV	blok- verwarming	wijk- of stads- verwarming	
absoluut						
31 oktober 1964 ¹	3 107 200	282 000				2 825 200
31 oktober 1967	3 391 146	541 134	310 088	208 494 ²	22 572 ³	2 850 012
28 februari 1971	3 859 870	1 076 125	868 700	313 890	95 535	2 683 740
31 oktober 1977	4 501 100	2 543 800 ⁴				1 957 400 ⁴
%						
31 oktober 1964 ¹	100	9,1				90,9
31 oktober 1967	100	16,0	9,1	6,1 ²	0,7 ³	84,0
28 februari 1971	100	29,4	18,2	8,6	2,6	70,6
31 oktober 1977	100	56,4 ⁴				43,5 ⁴

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971. Woningbehoeftenonderzoek 1964, 1967 en 1977/78.

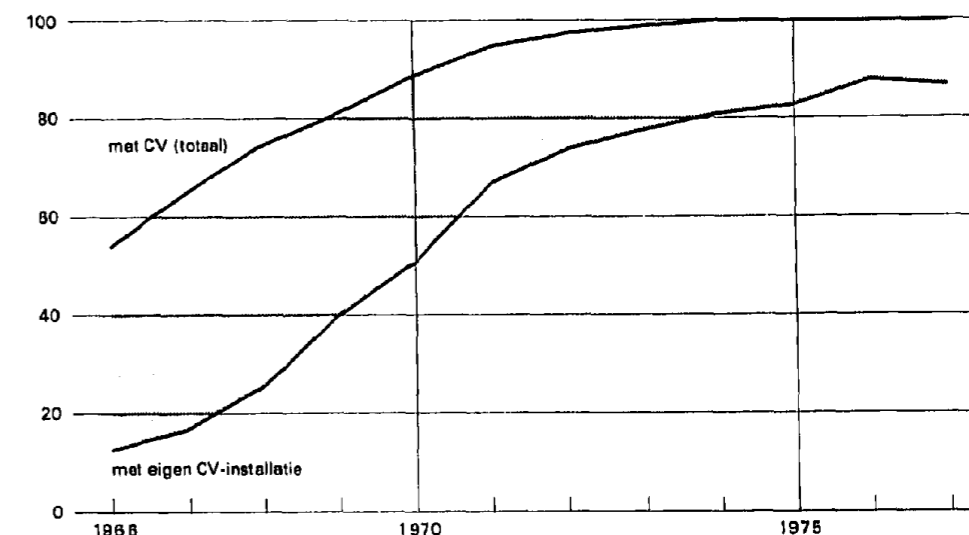
¹ Incl. niet-bewoonde woningen.

² Incl. wijkverwarming.

³ Excl. wijkverwarming.

⁴ Incl. de naar rato verdeelde onbekenden (22 800).

6. Percentage voltooide woningen met centrale verwarming en percentage voltooide woningen met eigen CV-installatie

Bron: Woningstatistiek.

N.B. De afstand tussen de beide curven stelt het percentage voltooide woningen met blok-, wijk- of stadsverwarming voor.

c 3011.6

Naast het al dan niet aanwezig zijn van de CV is bij het WBO 1967 en bij de VT 1971 ook de aard van de CV vastgesteld. Omdat de wijkverwarming bij deze onderzoeken/tellingen in verschillende categorieën is ondergebracht zal bij de bespreking van de gegevens over CV uitsluitend de tweedeling eigen CV/blok-, wijk- of stadsverwarming worden gebruikt.

Het percentage woningen met CV is in de periode 1964-1977 fors toegenomen. In 1964 was nog slechts 9,1% van alle bewoonde woningen voorzien van CV. In 1967, 1971 en 1977 was dit percentage toegenomen tot respectievelijk 16,0%, 29,4% en 56,5%. Dit betekent dat het percentage woningen met CV in de beschouwde periode van 13 jaar is verzesvoudigd. De woningen met CV zijn in 1967 en 1971 onderscheiden naar de aard van de CV. In deze periode is het aandeel van de woningen met een eigen CV-installatie toegenomen ten koste van de woningen die zijn aangesloten op blok-, wijk- of stadsverwarming.

In 1967 bedroeg het percentage woningen (met CV) met een eigen installatie 57% tegen 62% in 1971.

Vanuit de Woningstatistiek zijn over de voltooide woningen vanaf 1966 gegevens beschikbaar over aanwezigheid en aard CV en de voor CV gebruikte brandstof.

De gegevens van de Woningstatistiek over het percentage woningen met CV en het percentage woningen met een eigen CV-installatie zijn weergegeven in grafiek 6. Uit deze grafiek blijkt dat het percentage voltooide woningen met CV van 1966 tot 1974 snel is toegenomen en wel van 54% in 1966 tot 100% in 1974. In 1974 en later zijn vrijwel alle nieuwbouwwoningen voorzien van CV. Over het tweede in deze grafiek opgenomen gegeven over de aard van de CV kan het volgende worden opgemerkt. In 1966 was 13% van alle nieuwbouwwoningen voorzien van eigen CV-installatie terwijl 41% werd aangesloten op blok-, wijk- of stadsverwarming.

Sinds 1972 is het aandeel van de nieuwbouwwoningen met eigen CV-installatie sterk gestegen. In 1977 werd nog slechts 13% van alle nieuwbouwwoningen aangesloten op blok-, wijk- of stadsverwarming en in 87% van de nieuwbouw werd een eigen CV-installatie aangebracht.

Gerekend op de nieuwbouwwoningen met CV bedroeg het percentage met eigen CV-installatie in 1966 24% tegen 87% in 1977. Met behulp van de gegevens van de Woningstatistiek kan, op dezelfde wijze als bij de badgelegenheid, een berekening worden gemaakt over het aantal bestaande woningen dat in de periode 1967-1977 is voorzien van CV.

De toename van het aantal woningen met CV bedroeg in deze periode nl. 2 003 000 (2 544 000-541 000).

Volgens de Woningstatistiek bedraagt het aantal nieuwbouwwoningen met CV in de periode 1 januari 1968 t/m 31 december 1977, 1 214 000. Het aantal bestaande woningen waarin CV is aangebracht bedraagt aldus 789 000 (2 003 000-1 214 000). Door de steekproefafwijkingen bij de WBO's, de leegstand en de woningontrekkingen is dit cijfer uiteraard slechts een schatting van het werkelijke aantal.

Na de bespreking van de gegevens die betrekking hebben op de outillage gaan wij nu over op de *financieel-economische gegevens*: huurverhouding, eigendom, financieringssector en huur-(waarde).

De in de periode 1947-1977 verzamelde gegevens over de *huurverhouding* (te weten: eigen woning versus huurwoning) en de *eigendom* van de huurwoningen zijn opgenomen in staat 25.

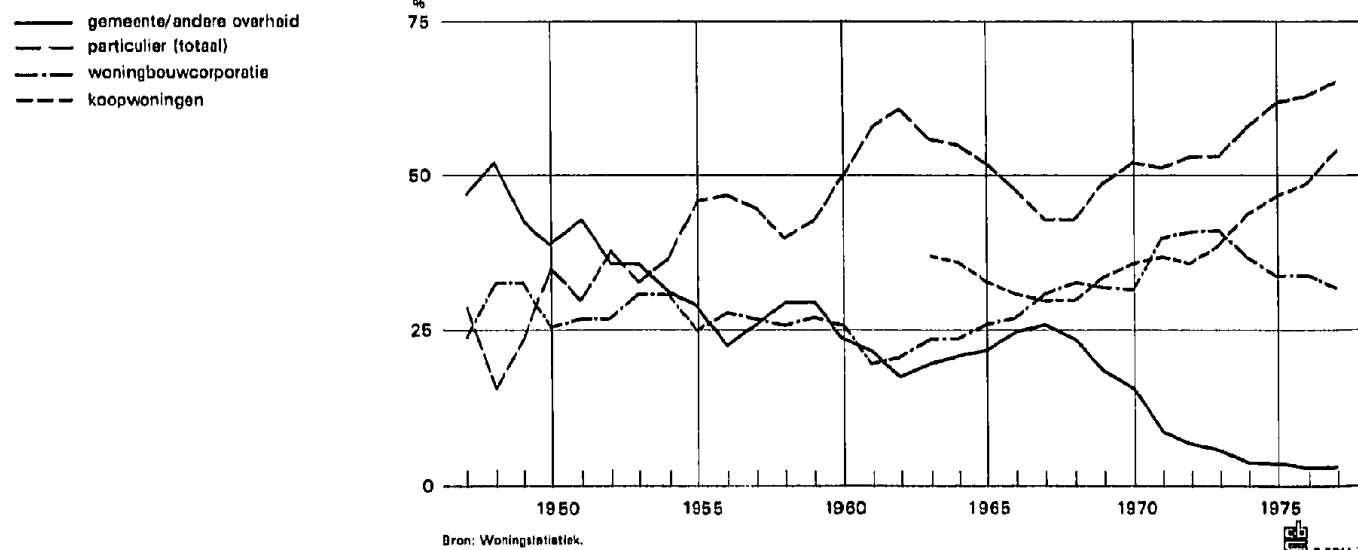
Staat 25. Bewoonde woningen naar huurverhouding en eigendom, 1947-1977

	Totaal	Bewoond door de eigenaar	Bewoond door een huurder			
			totaal	eigendom van		
				woningcorporatie	gemeente en andere overheid	andere eigenaar ¹
absoluut						
31 mei 1947	2 049 713	573 770	1 475 943	189 270	86 885	1 219 688
30 juni 1956 ²	2 519 488	738 459	1 781 029	306 321	280 428	1 194 280
31 oktober 1964 ³	3 107 200	1 051 200	2 056 000			
31 oktober 1967	3 393 324	1 104 444	2 288 880	736 768	455 598	1 096 524
28 februari 1971	3 667 200	1 298 490	2 368 715	881 955	474 950	1 001 810
31 oktober 1977	4 501 100	1 855 600	2 645 400			
%						
31 mei 1947	100	28,0	72,0	9,2	3,3	59,5
30 juni 1956 ²	100	29,3	70,7	12,2	11,1	47,5
31 oktober 1964 ³	100	33,8	66,2			
31 oktober 1967	100	32,5	67,5	21,7	13,4	32,3
28 februari 1971	100	35,3	64,7	24,1	12,9	27,7
31 oktober 1977	100	41,2	58,8			

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971. Woningbehoefteonderzoek 1964, 1967 en 1977/78.

¹ Incl. dienst- en liefdadigheidswoningen.
² Excl. noodwoningen en noodboerderijen.
³ Incl. niet-bewoonde woningen.

7. Voltooide woningen naar opdrachtgever en voltooide koopwoningen, per 100 voltooide woningen

Als allereerst de aandacht wordt gericht op de verhouding eigen woning/huurwoning dan blijkt uit staat 25 dat het percentage eigen woningen in de periode 1947-1977 is toegenomen van 28% in 1947 tot 41,2% in 1977.

Als de gehele periode van 30 jaar in drie perioden van ongeveer 10 jaar wordt onderverdeeld dan blijkt de toename (in procentpunten) respectievelijk 1,3%, 3,2% en 8,7% te bedragen. De grootste stijging heeft zich aldus in de periode 1967-1977 voorgedaan.

De toename van het percentage eigen woningen wordt veroorzaakt door:

- De omzetting van huurwoningen in koopwoningen.

Deze omzetting vindt plaats door verkoop van leeggekomen huurwoningen voor zelfbewoning en door verkoop van de woning aan de zittende huurder. Over deze omzettingen bestaat geen lopende statistiek.

- De nieuwbouw.

Vanuit de Woningstatistiek is sinds 1963 bekend hoeveel van de voltooide woningen bestemd zijn voor bewoning door de eigenaar (zie grafiek 7). Uit deze grafiek (en staat 25) blijkt dat het percentage koopwoningen in de nieuwbouw sinds 1963 in de meeste jaren weinig afwijkt van het percentage koopwoningen in het gehele woningbestand. De nieuwbouw is dus slechts in zeer geringe mate verantwoordelijk voor de geconstateerde stijging van het percentage koopwoningen in de voorraad. Hieruit kan worden afgeleid dat de omzetting van huur- in koopwoningen de voornaamste oorzaak is geweest van de stijging van het eigen woningbezit.⁶

Door de toeneming van het eigen woningbezit is uiteraard het percentage huurwoningen afgenomen en wel van 72,0% in 1947 tot 58,8% in 1977. Naast deze daling hebben zich ook binnen de huurwoningen verschuivingen voorgedaan.

Allereerst dient te worden opgemerkt dat tot 'andere eigenaar' zijn gerekend alle particuliere personen en alle particuliere instellingen (bijvoorbeeld institutionele beleggers), voor zover deze laatste althans niet tot de zogenaamde toegelaten instellingen (woningcorporaties) behoren. Het percentage huurwoningen dat eigendom is van een 'andere eigenaar' is in de periode 1947-1971 bijna gehalveerd (van 83% in 1947 tot 42% in 1971, waarbij het totaal aantal huurwoningen = 100%). Zowel het percentage huurwoningen van woningcorporaties als van gemeenten e.d. is sinds 1947 fors gestegen.

Het aandeel van de woningcorporaties nam toe van 1947 tot 1971 van 13% tot 38% en het aandeel van de gemeenten e.d. nam in dezelfde periode toe van 5% tot 20%. Voor de ontwikkeling na 1971 zijn niet voldoende gegevens beschikbaar. Als achtergrond voor het bovenstaande zijn in grafiek 7 de gegevens opgenomen over de opdrachtgever van de nieuwbouwwoning in de periode 1947-1977. Bij deze grafiek wordt opgemerkt dat in de categorie particulieren ook de koopwoningen zijn begrepen.

Voor wat betreft de woningcorporaties en de gemeenten kan bij deze grafiek het volgende worden opgemerkt. Van 1947 tot 1954 lag het aandeel van gemeenten e.d. belangrijk boven dat van de corporaties. In de periode van 1954 tot 1971 was het aandeel van deze sectoren ongeveer gelijk (beide 20 à 30%).

Na 1971 is door gewijzigd beleid van de centrale overheid het accent verschoven naar de woningcorporaties. Zo werd in 1977 nog slechts 3% van alle woningen gebouwd in opdracht van gemeenten e.d. Het aandeel van de corporaties bedroeg in laatstgenoemd jaar 32%. De eerder geconstateerde toeneming van het aandeel van corporaties én gemeenten in het woningbestand is duidelijk in deze grafiek terug te vinden. Deze twee sectoren samen namen in de periode 1947-1977 minimaal 35% (1977) en maximaal 84% (1948) van de totale woningproductie voor hun rekening. Het gemiddelde aandeel over de gehele periode bedroeg 50%.

De ontwikkeling van het aandeel van de particuliere verhuurders in de nieuwbouw kan slechts na 1962 worden nagegaan omdat pas vanaf 1963 het percentage koopwoningen bekend is. Het percentage particuliere huurwoningen kan overigens uit de grafiek worden berekend door de 'particulieren' te verminderen met de koopwoningen.

Het percentage particuliere huurwoningen in de nieuwbouw varieert tussen 11% (1977) en 19% (1963 t/m 1965). Deze percentages zijn belangrijk lager dan het aandeel van de particuliere huurwoningen in bestand (volgens staat 25 in 1971: 27,7%). Naast de omzetting van huur- in koopwoningen is aldus ook de nieuwbouw een verklaring voor de daling van het percentage huurwoningen van particuliere verhuurders.

Bij de tellingen van 1956 en 1971 en bij de Woningbehoefteonderzoeken van 1964 en 1967 is bij de woningen, die eigendom zijn van toegelaten instellingen nagegaan of deze al dan niet zijn gebouwd als *woningwetwoningen*. De verzameling van dit gegeven heeft de volgende achtergronden:

- Door de wijze van financiering wordt de huur van deze woningen kunstmatig laag gehouden. Het al dan niet woningwetwoning zijn kan hierdoor mede een verklaring vormen voor geconstateerde huurverschillen tussen vergelijkbare woningen.

- Doordat voor de stichtingskosten van deze woningen een bovengrens is gesteld, zijn deze woningen in het algemeen sober uitgevoerd. Het is een globale indicator van de 'kwaliteit' van de woning.

De verzamelde gegevens over de woningwetwoningen zijn ondergebracht in staat 26. In verband met de vergelijking van de in deze staat opgenomen gegevens met de gegevens over de voltooide woningen in grafiek 8, is niet gepercenteerd op het totaal aantal huurwoningen doch op het totaal aantal woningen.

Het percentage woningwetwoningen is blijkens deze staat gestegen van 17,4% (in 1956) via 24,4% en 28,0% in respectievelijk 1964 en 1967 tot 29,1% in 1971. Naast de hieronder te bespreken toeneming als gevolg van een hoog aandeel in de nieuwbouw is deze stijging uiteraard mede veroorzaakt door de toeneming van het aandeel van de huurwoningen van toegelaten instelling in het bestand.

Over de gehele periode 1947-1977 zijn vanuit de Woningstatistiek gegevens over de financieringssector van de voltooide woningen beschikbaar. Bij deze statistiek wordt de volgende sectorindeling gebruikt:

- woningwetwoningen
- met andere rijkssteun gebouwde (huur- en koop)woningen
- zonder rijkssteun gebouwde woningen (ongesubsidieerd).

⁶ Zie ook: Woningbehoefteonderzoek 1977/78, deel 3, 'Huisvestings situatie; een analyse', Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1981.

Staat 26. Bewoonde woningen naar huurverhouding en financieringssector 1958-1971

	Totaal	Bewoond door de eigenaar	Bewoond door een huurder		
			totaal ²	woningwetwoning	geen woningwetwoning
absoluut					
30 juni 1958 ¹	2 519 488	738 459	1 781 029	438 188	1 342 840
31 oktober 1964 ²	3 107 200	1 051 200	2 056 000	759 200	1 296 800
31 oktober 1967	3 393 324	1 104 444	2 288 880	848 618	1 340 262
28 februari 1971	3 667 200	1 298 490	2 368 715	1 067 680	1 301 035
%					
30 juni 1958 ¹	100	29,3	70,7	17,4	53,3
31 oktober 1964 ²	100	33,8	66,2	24,4	41,7
31 oktober 1967	100	32,5	67,5	28,0	39,5
28 februari 1971	100	35,3	64,7	29,1	35,5

Bron: Algemene woningtelling 1956. Woningbehoeftenonderzoek 1964 en 1967. 14e Algemene Volks- annex woningtelling 1971.

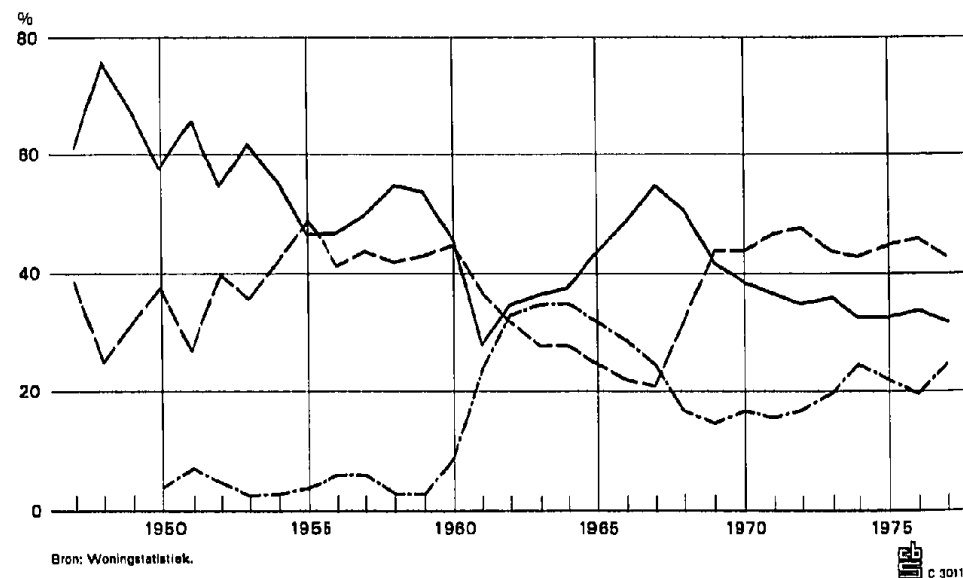
¹ Excl. noodwoningen en noodboerderijen.

² Incl. dienst- en liefdadigheidswoningen.

³ Incl. niet-bewoonde woningen.

8. Voltwoorde woningen naar financieringssector, per 100 voltoorde woningen

— woningwetwoningen
- - - andere rijkssteun
- · - geen rijkssteun

Bron: Woningstatistiek.

jaren - in de loop van de periode op een steeds lager niveau gekomen. Dit percentage lag echter met uitzondering van 1961 (28%), steeds (ver) boven het percentage woningwetwoningen in het bestand van 1971. De nieuwbouw is dus een belangrijke oorzaak geweest bij de stijging van het percentage woningwetwoningen.

Verder is in deze grafiek opvallend dat het percentage overige met rijkssteun gebouwde woningen in de meeste jaren een belangrijk deel van de woningproductie uitmaakt. Sinds 1969 ligt dit percentage zelfs boven dat van de woningwetwoningen.

Ten slotte wordt nog gewezen op de sterke stijging van het percentage ongesubsidieerde woningen tussen 1959 en 1963 (van 3% tot 35%). In de gehele voorafgaande periode (dat wil zeggen vóór 1959) was voor het bouwen van deze woningen Rijksgoedkeuring vereist. Het vervallen van deze goedkeuring leidde in de periode 1961 t/m 1967 tot een grote 'inhaalvraag'.

Als laatste financieel-economisch gegeven wordt aan het slot van deze subparagraaf aandacht besteed aan de *huur(waarde)* van de woningen. In staat 27 zijn de bij de Woningtelling van 1971 verzamelde gegevens over de huur(waarde) van de bewoonde en de niet-bewoonde woningen, gesplitst naar huurverhouding, financieringssector en bouwperiode, ondergebracht.

Staat 27. Woningen naar huur(waarde) in guldens per jaar, huurverhouding, financieringssector en bouwperiode, per 100 woningen in iedere bouwperiode, 28 februari 1971

	Totaal	< 480 gld ²	480 tot 660 gld	660 tot 840 gld	840 tot 1 020 gld	1 020 tot 1 200 gld	1 200 tot 1 440 gld	1 440 tot 2 040 gld	2 040 tot 2 760 gld	≥ 2 760 gld	Onbekend	Mediane huur(waarde)	Verdeling naar bouwperiode
			gld	gld	gld	gld	gld	gld	gld				
%													
Koopwoningen	100	9	10	11	11	10	12	18	8	7	2	1 182	100
Vóór 1906	100	31	24	16	8	1	5	6	3	3	3	623	18
1906-1930	100	12	17	16	13	8	9	12	6	6	2	909	20
1931-1944	100	3	10	13	15	13	12	17	8	6	2	1 145	14
1945-1959	100	2	5	11	16	14	14	20	8	7	2	1 217	17
1960 en later	100	0	1	4	8	12	18	29	14	12	3	1 585	31
Woningwetwoningen	100	1	4	8	15	20	20	23	7	2	1	1 224	100
1906-1930	100	11	17	30	24	10	4	2	1	0	1	792	11
1931-1944	100	5	10	25	25	17	9	8	1	1	2	912	3
1945-1959	100	0	4	8	25	29	21	10	1	0	1	1 101	38
1960 en later	100	0	0	1	5	14	24	39	13	3	1	1 532	49
Overige huurwoningen	100	9	8	11	13	11	13	16	8	8	4	1 167	100
Vóór 1906	100	24	17	17	13	5	6	7	2	3	5	755	24
1906-1930	100	8	10	16	18	15	12	12	3	3	3	1 000	27
1931-1944	100	3	5	9	14	18	20	19	5	5	3	1 212	15
1945-1959	100	2	5	7	13	15	17	23	10	5	3	1 313	13
1960 en later	100	1	1	3	4	7	13	28	20	23	4	1 874	20

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. niet-bewoonde woningen.

² Incl. geen huur (dienst- en liefdadigheidswoningen).

Om de verdeling naar huur(waarde) beter te kunnen analyseren zijn aan deze staat toegevoegd (in de laatste twee kolommen):

- De mediane huur(waarde): als alle woningen naar de hoogte van de huur(waarde) worden gerangschikt dan geeft dit getal de huur(waarde) van die woning weer waarbij er evenveel woningen zijn met een lagere huur(waarde) als woningen met een hogere huur(waarde). Bij de berekening van deze mediaan is overigens verondersteld dat de woningen in een bepaalde huur(waarde)klasse regelmatig in de klasse zijn gespreid en dat de onbekenden in alle onderscheiden klassen naar rato voorkomen. In de grafieken 9 en 10 zijn tevens de interkwartiele afstanden van de verdeling naar huurklasse opgenomen teneinde een indruk van de spreiding te krijgen.

- De procentuele verdeling naar bouwperiode van respectievelijk de koopwoningen, de woningwetwoningen en de overige huurwoningen.

Voordat met de bespreking van de huur(waarde) wordt overgegaan dient erop te worden gewezen dat het niveau van de huur(waarde), naast de in staat 27 vermelde gegevens, mede wordt beïnvloed door respectievelijk de bouwwijze, het aantal vertrekken en de outillage van de woning. Om de staat overzichtelijk te houden zijn echter alleen de vermelde gegevens opgenomen. Alhoewel in deze staat ook de koopwoningen zijn opgenomen is de vergelijking van de tot de economische huurwaarde omgerekende 'huurwaarde personele belasting' met de huur van huurwoningen niet goed mogelijk. De 'huurwaarde personele belasting' (en de daaruit berekende economische huurwaarde) is immers bepaald voor belastingdoeleinden en heeft veelal weinig te maken met de huur van vergelijkbare huurwoningen. In de tweede plaats is er sprake van duidelijk gescheiden sectoren (namelijk de eigen-woning en de huursector) op de woningmarkt. De vergelijking van koopwoningen met huurwoningen zal hier dan ook achterwege blijven.

De mediane huurwaarde van de koopwoningen bedroeg in 1971 (volgens staat 27) 1 182 gld.

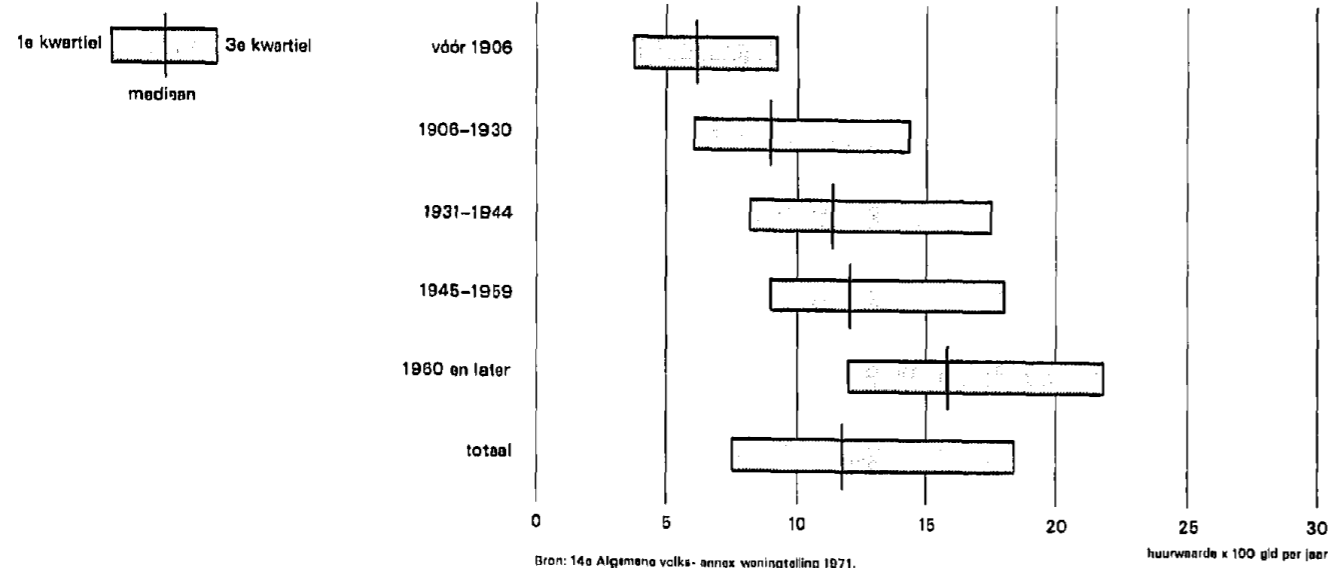
Zoals mocht worden verwacht is huurwaarde hoger naarmate de woning 'jonger' is: 643 gld (vóór 1906) via 909 gld, 1 145 gld, 1 217 gld tot 1 585 gld voor woningen gebouwd in 1960 en later.

Bij de bespreking van de financieringssector is gesteld dat het gegeven of een woning al dan niet een woningwetwoning is mede wordt gebruikt voor de verklaring van huurverschillen tussen vergelijkbare woningen.

In tegenstelling tot wat mocht worden verwacht - woningwetwoningen worden immers gebouwd voor de laagste inkomensgroepen - blijkt de mediane huur van woningwetwoningen (1 224 gld) hoger te zijn dan de mediane huur van niet-woningwetwoningen (1 167 gld). De oorzaak van dit verschil ligt in de hoge percentages woningwetwoningen in de bouwjaarclassen na 1944.

Niet minder dan 87% van alle woningwetwoningen is gebouwd in de periode na 1944 tegen slechts 33% van de overige huurwoningen. Hierdoor 'wegen' de woningwetwoningen met een relatief (ten opzichte van de woningen van vóór 1945) hoge huur zwaar mee bij de bepaling van de mediaan. Een en ander wordt bevestigd als de woningwetwoningen en de niet-woningwetwoningen in iedere bouwperiode afzonderlijk worden vergeleken.

9. Interkwartiele afstand van de huurwaarde van koopwoningen per bouwperiode, 28 februari 1971

3.3.3 Kenmerken van niet-bewoonde woningen

Overigens dient te worden opgemerkt dat woningwetwoningen pas sinds 1906 worden gebouwd en derhalve zijn vergelijkingen vóór deze bouwperiode niet mogelijk. De mediane huur blijkt bij woningwetwoningen in iedere afzonderlijk bouwperiode belangrijk lager te zijn dan de mediane huur bij de overige huurwoningen. Dit verschil bedraagt respectievelijk 208 gld (1906-1930), 300 gld, 212 gld en 342 gld in de periode na 1960. Uitgedrukt in procenten van de mediane huur van de woningwetwoningen bedraagt het verschil respectievelijk 26%, 33%, 19% en 22% (na 1960).

Naast de in het voorafgaande besproken gegevens van bewoonde woningen zijn bij de 14e Algemene volks- annex woningtelling van 1971 door de tellers ook over de niet-bewoonde woningen een aantal gegevens verzameld, te weten:

- Bouwperiode, bouwwijze/licging hoofdwoonvertrek en aantal vertrekken;
- Huurverhouding, eigendom, financieringssector en (huur)-waarde.

Zoals uit deze opsomming blijkt zijn over de outillage (badgelegenheid, CV en dergelijke) van de niet-bewoonde woningen geen gegevens verzameld.

In deze subparagraaf zal achtereenvolgens aandacht worden besteed aan de verdeling van de niet-bewoonde woningen over de provincies in de periode 1956-1971, het aantal niet-bewoonde woningen volgens het onderzoek niet-bewoonde woningen en ten slotte aan de kenmerken van niet-bewoonde woningen.

In staat 28 wordt een overzicht gegeven van het aantal niet-bewoonde woningen per provincie, in de periode 1956-1971.

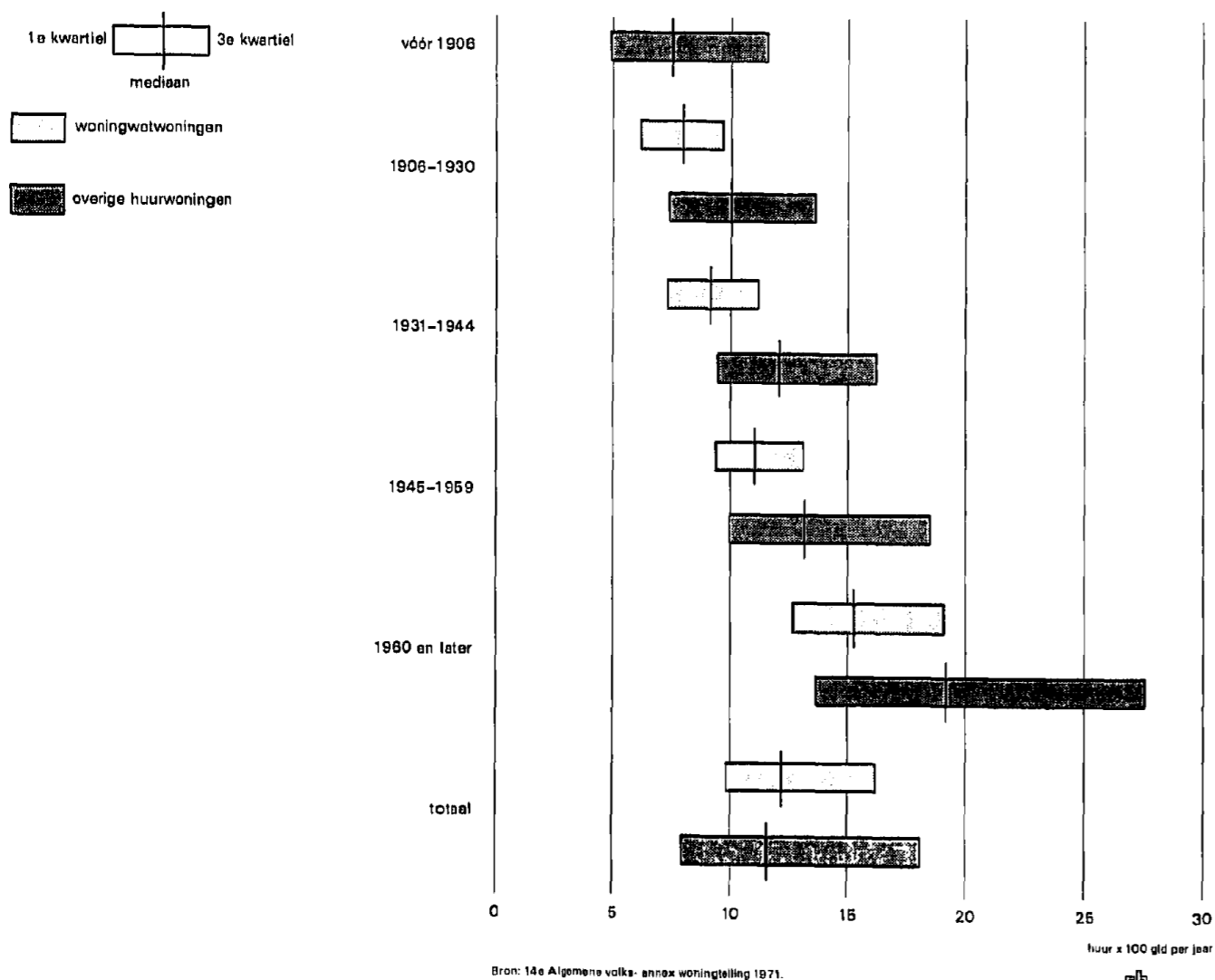
Staat 28. Niet-bewoonde woningen, per provincie

	30 juni 1956	31 mei 1960	28 februari 1971	par 1 000 woningen		
	absoluut			30 juni 1956	31 mei 1960	28 februari 1971
Groningen	830	1 425	3 300	5	11	20
Friesland	1 170	1 887	3 470	10	15	22
Drenthe	380	504	1 275	5	7	12
Overijssel	810	1 183	2 815	5	7	11
Gelderland	1 260	1 997	5 700	5	7	14
Utrecht	870	1 142	3 200	8	7	14
Noord-Holland	2 190	4 791	12 125	4	9	18
Zuid-Holland	3 840	5 376	17 320	6	8	19
Zeeland	840	1 418	2 650	11	17	27
Noord-Brabant	1 050	1 992	5 865	4	6	13
Limburg	960	1 428	3 835	6	8	15
Nederland ¹	14 130	23 207	81 595	8	8	17

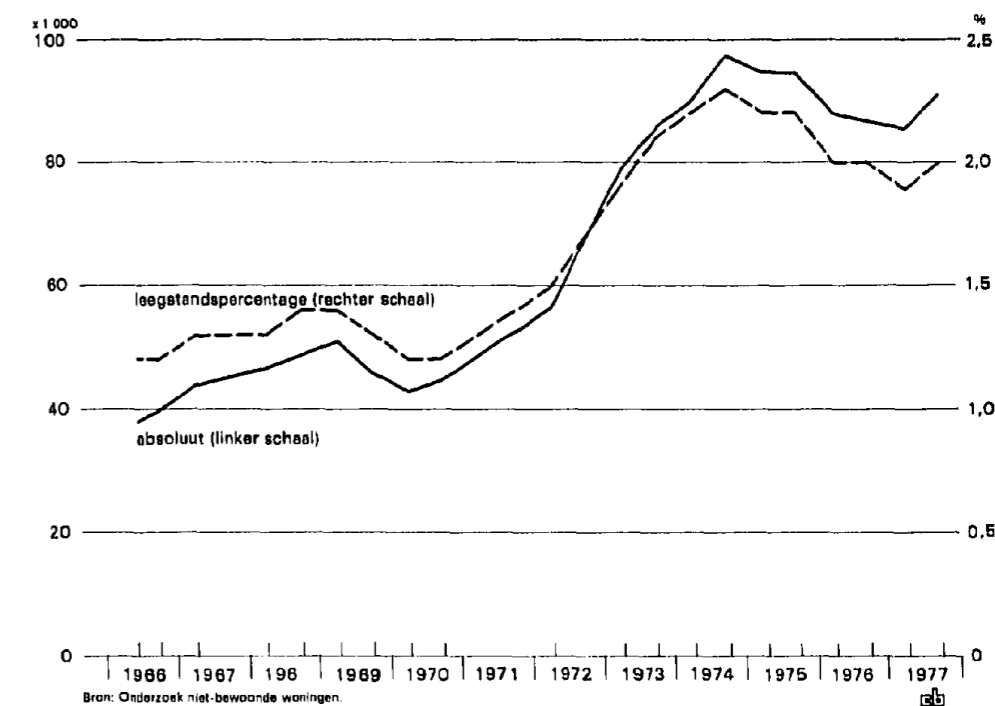
Bron: Algemene volkstelling 1956. 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZIJP en voor 1956: NOP.

10. Interkwartiele afstand van de huur van huurwoningen per bouwperiode, 28 februari 1971

11. Niet-bewoonde woningen en leegstandspercentage

Uit deze staat blijkt dat in 1971 viermaal zoveel niet-bewoonde woningen⁷ aanwezig waren als in 1956 (namelijk respectievelijk 61 595 en 14 130) en dat de grootste toename zich heeft voorgedaan tussen 1960 en 1971. Belangrijker dan de absolute aantallen is het aandeel van de niet-bewoonde woningen in de totale woningvoorraad. Dit percentage ('leegstandspercentage') is in de beschouwde periode van 15 jaar bijna verdrievoudigd.

Als vervolgens de aandacht wordt gericht op de afzonderlijke provincies dan kan worden geconstateerd dat in de provincies Groningen, Friesland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland het leegstandspercentage in 1971 hoger is dan het gemiddelde voor het land als geheel. Het geringste percentage komt voor in de provincies Drenthe en Overijssel. De situatie in 1960 is voor wat de hoogste percentages betreft ongeveer gelijk aan die in 1971. Door het CBS wordt sinds 1966 het halfjaarlijkse 'Onderzoek niet-bewoonde woningen' gehouden. Gegevens over aard en duur van de leegstand worden verzameld door middel van een schriftelijke enquête bij alle gemeenten. De verzamelde gegevens zijn afkomstig uit de gemeentelijke woningregisters en hebben betrekking op de *administratieve leegstand*. Deze administratieve leegstand wijkt af van de feitelijke leegstand omdat o.a. verhuizingen met enige vertraging (of in het geheel niet) aan de gemeenten worden doorgegeven. De feitelijke leegstand wordt echter voor het land als geheel behoorlijk benaderd en de cijfers geven de ontwikkelingen in de loop van de tijd redelijk goed weer.

De voornaamste aan voornoemde statistiek ontleende gegevens zijn weergegeven in grafiek 11, waarin naast de absolute hoogte van de leegstand ook het leegstandspercentage is opgenomen. Uit deze grafiek blijkt dat de leegstand tussen 1966 en 1977 ongeveer is verdubbeld. Het leegstandspercentage is hierbij, vooral door de grote woningproductie in het begin van de zeventiger jaren, enigszins achtergebleven. Bij vergelijking van deze grafiek met grafiek 12 (met woningproductiecijfers) kan de voorzichtige conclusie worden getrokken dat de spanning op de woningmarkt in de zeventiger jaren minder is geweest dan aan het eind van de zestiger jaren. In 1966 bijvoorbeeld bedroeg de leegstand 40 000 bij een woningproductie van 121 000 en in het qua produktieniveau vergelijkbare jaar 1975 (122 000) bedroeg de leegstand 95 000.

Nadat in het voorafgaande een beeld is gegeven van de ontwikkeling van het aantal en het percentage niet-bewoonde woningen in de provincies en het land als geheel gaan wij vervolgens over tot de bespreking van de in 1971 verzamelde kenmerken van de niet-bewoonde woningen.

In de staten 29, 30 en 31 zijn de casco-gegevens van de niet-bewoonde woningen opgenomen, te weten: de bouwperiode, de bouwwijze/licging hoofdwoonvertrek en het aantal vertrekken. In deze staten is, voor vergelijkingsdoeleinden ook de verdeling van de totale woningvoorraad naar het betreffende woningkenmerk opgenomen.

Staat 29. Niet-bewoonde woningen naar bouwperiode, 28 februari 1971

	Niet-bewoonde woningen		Totale woningvoorraad
	absoluut	%	
Vóór 1906	18 100	29	15
1906-1930	15 056	24	20
1931-1944	5 825	10	11
1945-1959	7 235	12	22
1960-1964	4 030	7	12
1965-1969	5 430	9	16
1970 en later	5 925	10	4
Totaal	61 595	100	100

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

Voor wat betreft de *bouwperiode* (staat 29) kan worden geconstateerd dat de periode van vóór 1906 bij de niet-bewoonde woningen zeer sterk is oververtegenwoordigd (totale bestand 15%, tegen 29% bij de niet-bewoonde woningen). Bij de daaropvolgende bouwperiode (1906-1930) is de oververtegenwoordiging minder sterk (20% in het bestand tegen 24% bij de leegstand).

De sterke concentratie in genoemde bouwperiode heeft ongetwijfeld te maken met de veelal relatief matige kwaliteit van deze woningen waardoor zij minder zijn gewild. Ook zijn de nog niet onherroepelijk onbewoonbaar verklaarde krotten in deze bouwjaarclassen geconcentreerd. De bouwjaarclassen 1931-1969 zijn meer of minder oververtegenwoordigd bij de leegstand.

Het aandeel in de leegstand van de in 1970 en later gereedgekomen woningen is 2,5 maal zo groot als het aandeel van deze bouwjaarclassen in het bestand (10% bij de leegstand, 4% bij de woningvoorraad).

⁷ In de 'kernlabellen' van de 14e Algemene volks- annex woningtelling van 1971 en in deze publikatie komen verschillende cijfers voor van het aantal (niet-)bewoonde woningen. Voor een uiteenzetting van de verschillen wordt verwezen naar Aanhangsel IV.

Staat 30. Niet-bewoonde woningen naar bouwwijze en ligging hoofdwoonvertrek, 28 februari 1971

	Niet-bewoonde woningen		Totale woningvoorraad
	absoluut	%	
Eengezinshuis	29 600	57	67
Vrijstaand	8 510	16	18
Aangebouwd aan één zijde	9 566	19	23
Aangebouwd aan twee zijden	11 530	22	25
Deel meer gezinshuis¹	22 030	43	33
Met hoofdwoonvertrek:			
in souterrain/op b.g.	4 226	8	8
op 1e t/m 4e verdieping	15 035	29	25
op 5e verdieping of hoger	2 285	4	2
verdieping onbekend ¹	485	1	1
Totaal ²	51 630	100	100

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. deel bedrijfspand.

² Excl. ongeschikt voor permanente bewoning.

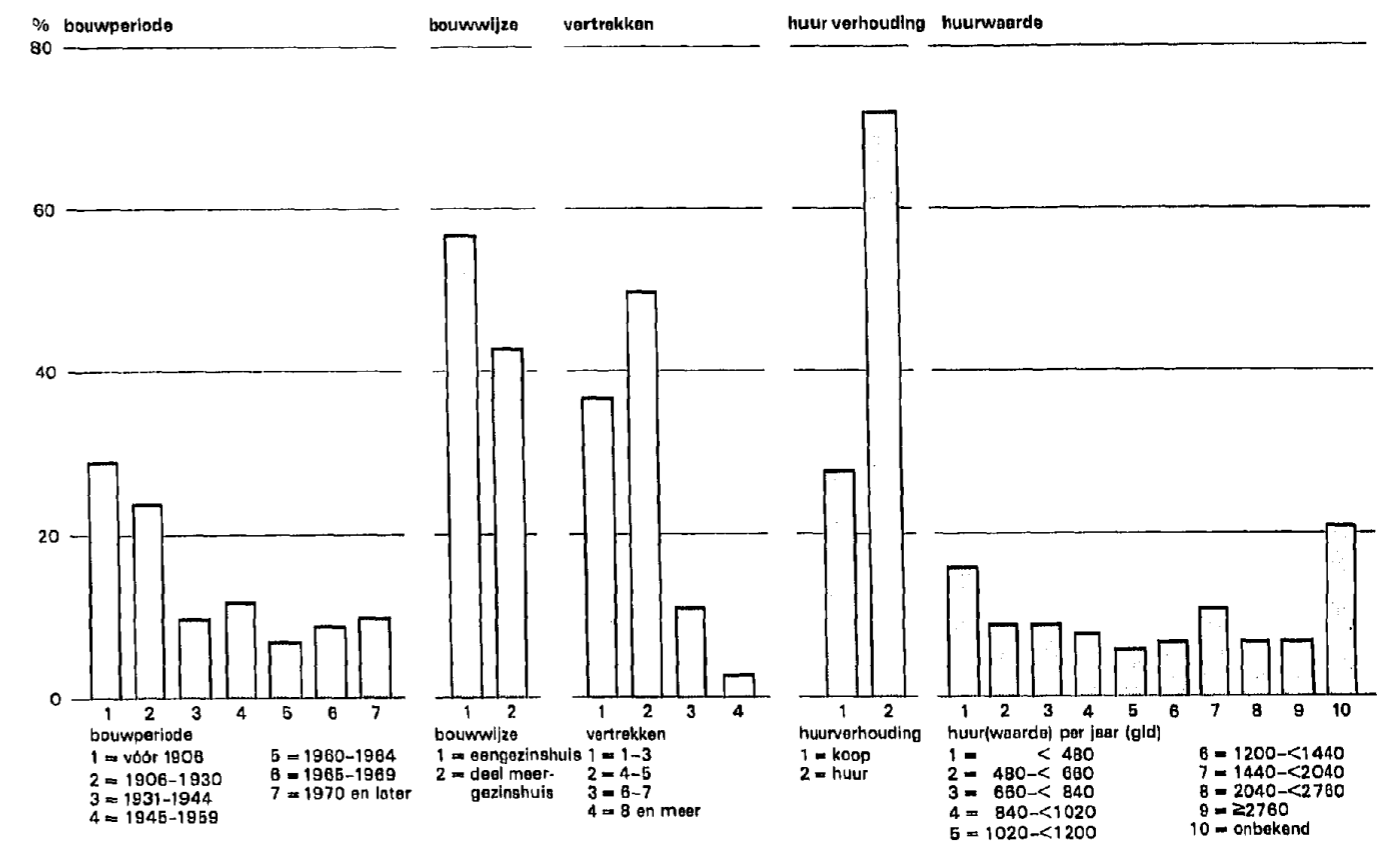
Staat 31. Niet-bewoonde woningen naar aantal vertrekken¹, 28 februari 1971

	Niet-bewoonde woningen		Totale woningvoorraad
	absoluut	%	
1-3 vertrekken	22 705	37	10
4-5 vertrekken	30 595	50	55
6-7 vertrekken	6 645	11	31
8 en meer vertrekken	1 655	3	5
Totaal	61 595	100	100

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling, 1971.

¹ Incl. keuken.

12. Niet-bewoonde woningen naar een aantal kenmerken, 28 februari 1971

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

De nog niet betrokken nieuwbouwwoningen zijn de oorzaak van deze oververtegenwoordiging. Alle woningen die vóór 1 maart 1971 zijn gereedgekomen zijn door de tellers geteld en aangezien er altijd enige tijd verstrijkt tussen de gereedmelding bij de gemeente en het betrekken van de woning door de bewoners zijn deze woningen relatief sterk vertegenwoordigd. Uit de in staat 30 opgenomen gegevens over de *bouwwijze en de ligging hoofdwoonvertrek* van de niet-bewoonde woningen kan worden afgeleid dat de woningen in meer-gezinshuizen relatief veel leegstaan.

Deze woningen maken 33% uit van de woningvoorraad terwijl van de niet-bewoonde woningen 43% een woning in een meergezinshuis is. Deze oververtegenwoordiging doet voor bij woningen op alle verdiepingen en is relatief het sterkst bij de op de 5e verdieping of hoger gelegen woningen.

De uit het voorgaande voortvloeiende ondervertegenwoordiging van de eengezinshuizen doet zich blijken deze staat vooral voor bij de aan één zijde aangebouwde eengezinshuizen (19% bij de leegstand tegen 23% in het bestand). Bij de overige eengezinshuizen is het verschil respectievelijk 2% (vrijstaand) en 3%.

De verdeling naar het *aantal vertrekken* van de niet-bewoonde woningen (staat 31) laat zien dat de één- en tweekamerwoningen (dit wil zeggen 1-3 vertrekken) bij de niet-bewoonde woningen sterk zijn oververtegenwoordigd.

Tegenover een aandeel in de woningvoorraad van 10% staat een aandeel van de één- en tweekamerwoningen in de leegstand van 37%. Voorts laat deze staat zien dat van de overige woningen de vijf- en zeskamerwoningen (6-7 vertrekken) relatief weinig leegstaan. Bij de niet-bewoonde woningen heeft 11% vijf of zes kamers tegen 31% bij de totale woningvoorraad.

De *financieel-economische gegevens* over de niet-bewoonde woningen zijn opgenomen in de staten 32 en 33. Staat 32 bevat de gegevens over huurverhouding, eigendom en financieringssector terwijl in staat 33 de gegevens over de huur(waarde) van de niet-bewoonde woningen zijn opgenomen.

Staat 32. Niet-bewoonde woningen naar huurverhouding, eigendom en financieringssector, 28 februari 1971

	Niet-bewoonde woningen		Totale woningvoorraad	
	absoluut	%		
	Koopwoning	17 330		28
Huurwoning eigendom van:				
	woningcorporatie	44 265	72	65
	gemeente en andere overheid	7 950	13	24
andere eigenaar	840	1	13	
Totaal w.o. woningwetwoning	35 675	58	28	
Totaal w.o. woningwetwoning	61 595	100	100	
	7 960	13	29	

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

Staat 33. Niet-bewoonde woningen naar huur(waarde) in gulden per jaar, 28 februari 1971

	Niet-bewoonde woningen		Totale woningvoorraad
	absoluut	%	
	Minder dan 480 gld ¹	9 905	
480 tot 660 gld	5 640	9	8
660 tot 840 gld	5 505	9	10
840 tot 1 020 gld	4 995	8	13
1 020 tot 1 200 gld	3 505	6	13
1 200 tot 1 440 gld	4 250	7	14
1 440 tot 2 040 gld	8 465	11	19
2 040 tot 2 760 gld	4 240	7	8
2 760 en meer	4 045	7	6
Onbekend	13 045	21	2
Totaal	61 595	100	100

Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. geen huur.

Uit de in staat 32 opgenomen gegevens over de *huurverhouding* blijkt dat relatief veel huurwoningen leeg staan. Bij een aandeel van de huurwoningen in het bestand van 65% bedraagt dit aandeel bij de niet-bewoonde woningen 72%. De huurwoningen van

toegelaten instellingen (woningcorporatie, gemeente en andere overheid) staan relatief weinig leeg, namelijk bij de leegstand 14% en 37% in de totale woningvoorraad. De huurwoningen van particuliere verhuurders zijn dientengevolge sterk oververtegenwoordigd. Hiermee samenhangend – alleen de toegelaten instellingen kunnen eigenaar zijn van de woningwetwoningen – zijn ook de woningwetwoningen ondervertegenwoordigd.

De gegevens over de *huur(waarde)* van de niet-bewoonde woningen in staat 33 zijn uitsluitend voor de volledigheid opgenomen. Deze gegevens zijn door het hoge percentage onbekenden bij de niet-bewoonde woningen (21%) niet meer vergelijkbaar.

Ook wordt de verdeling van de huurwaarde bij de niet-bewoonde woningen sterk beïnvloed door de scheve verdeling (ten opzichte van de woningvoorraad) van de in het voorafgaande besproken variabelen.

3.4 Enige provinciale cijfers

In deze slotparagraaf van hoofdstuk 3 zullen enkele provinciale cijfers worden gepresenteerd over respectievelijk:

- de aard van de bewoonde woningen;
- de casco-gegevens van de bewoonde woningen, te weten: bouwperiode, bouwwijze en aantal vertrekken;
- de outillage van de bewoonde woningen, te weten: toilet, badgelegenheid en CV;
- de financieel-economische gegevens van de bewoonde woningen, te weten: huurverhouding, eigendom en financieringssector.

De gegevens van 1971 over de aard van de woning zullen worden vergeleken met de gegevens van de VT 1960 en de overige gegevens met die van de telling van 1956.

De gegevens per provincie over de *aard van de woningen* van de tellingen van 1960 en 1971 zijn ondergebracht in staat 34.

Staat 34. Bewoonde woningen naar aard en provincie, per 100 bewoonde woningen, in iedere provincie

	Totaal		Gewone woningen						Bedrijfswoningen					
	31 mei 1960	28 febr. 1971	totaal		met en zonder bedrijf		bijzondere wooneenheden		totaal		boerderijen en tuinderswoningen		overige bedrijfs-woningen	
			31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971
Groningen	100,0	100,0	84,8	90,8	83,3	87,5	1,5	3,3	15,2	9,2	7,6	4,6	7,6	4,6
Friesland	100,0	100,0	78,7	87,2	77,5	84,0	1,1	3,2	21,4	12,9	13,2	7,8	8,2	5,3
Drenthe	100,0	100,0	73,2	85,8	72,6	82,9	0,7	2,9	26,8	14,3	19,9	10,0	8,9	4,3
Overijssel	100,0	100,0	80,4	87,6	79,8	85,8	0,8	1,8	19,6	12,4	12,9	8,0	8,7	4,4
Gelderland	100,0	100,0	80,8	88,6	80,2	88,9	0,6	1,7	19,2	11,4	12,3	6,9	8,9	4,5
Utrecht	100,0	100,0	89,7	93,7	88,6	91,6	1,1	2,1	10,3	6,3	3,9	2,4	6,4	3,9
Noord-Holland	100,0	100,0	92,2	95,1	91,1	93,0	1,1	2,1	7,8	4,9	2,5	1,5	5,3	3,4
Zuid-Holland	100,0	100,0	93,2	95,8	92,5	93,6	0,7	2,2	6,8	4,2	2,1	1,5	4,7	2,7
Zeeland	100,0	100,0	83,6	89,7	83,3	86,7	0,3	3,0	16,4	10,3	7,9	4,9	8,5	5,4
Noord-Brabant	100,0	100,0	82,8	90,1	82,4	85,7	0,4	1,4	17,2	9,8	9,8	5,2	7,4	4,8
Limburg	100,0	100,0	84,0	90,5	83,7	89,3	0,3	1,2	16,0	9,5	7,9	4,1	8,1	5,4
Nederland ¹	100,0	100,0	87,1	92,2	86,3	90,1	0,8	2,1	12,9	7,8	6,7	3,9	6,2	3,9

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZIJP.

Uit deze staat blijkt dat de reeds in paragraaf 3.2 geconstateerde toename van het aandeel van de gewone woningen met 5,1% (van 87,1% tot 92,2%) zich in iedere provincie afzonderlijk heeft voorgedaan.

De stijging in de provincies is echter verschillend.

Ver boven de landelijke toename (5,1%) liggen de provincies Drenthe (12,6%), Friesland (8,5%), Gelderland (7,8%), Noord-Brabant (7,3%) en Overijssel (7,2%). Dit zijn overigens de provincies met de hoogste percentages boerderijen en tuinderswoningen. Alleen de provincies Noord- en Zuid-Holland blijven met 2,9% en 2,6% onder de stijging in het land als geheel.

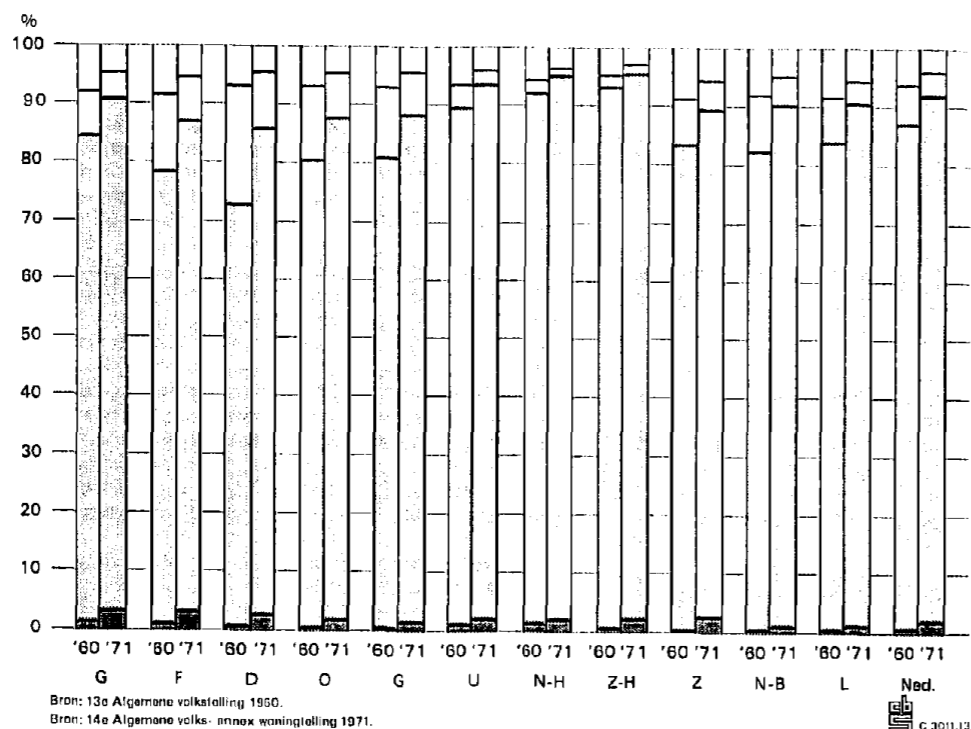
De toename wordt naast de stijging van de woningen met en zonder bedrijf ook veroorzaakt door de bijzondere wooneenheden. Het aandeel van deze wooneenheden in de woningvoorraad was in 1971 ongeveer 2,5 maal zo groot als in 1960 (cijfers van Nederland als geheel: respectievelijk 0,8% en 2,1%). De toename van deze bijzondere huiseenheden is het grootst geweest in de provincie Zeeland (van 0,3% tot 3%). Naast de hoge produktie van gewone woningen in de periode 1960-1971 is een tweede oorzaak van de stijging gelegen in de afnemende van het aandeel van de bedrijfs-woningen.

Overigens is ook het *aantal* bedrijfs-woningen in deze periode gedaald. Het aandeel van de *bedrijfs-woningen* in Nederland als geheel is teruggelopen met ongeveer 40% (van 12,9% tot 7,8%). Deze afnemende heeft zich in ongeveer gelijke mate voorgedaan in iedere provincie. Met uitzondering van de provincie Drenthe (4,7%) ligt de procentuele daling van het aandeel van de bedrijfs-woningen in de afzonderlijke provincies vrij dicht bij elkaar en varieert van

13. Bewoonde woningen naar aard, per 100 bewoonde woningen, per provincie, 1960 en 1971

bedrijfswoningen:
 overige bedrijfswoningen
 boerderijen en tuinderswoningen

gewone woningen:
 met en zonder bedrijf
 bijzondere wooneenheden

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960.
 Bron: 14e Algemene volks- en annex woningtelling 1971.

© 2011/12

43% in Noord-Brabant tot 37% in Overijssel, Noord-Holland en Zeeland. De afnemende van zowel het aandeel van de boerderijen en tuinderswoningen (42% voor Nederland als geheel) als van het aandeel van de overige bedrijfswoningen (Nederland: 37%) vertoont slechts kleine interprovinciale verschillen.

De kerncijfers met betrekking tot de *woningkenmerken per provincie* van de tellingen van 1956 en 1971 zijn opgenomen staat 35.

Bij de in deze staat opgenomen gegevens dient te worden opgemerkt dat de percentages voor het land als geheel in zeer sterke mate worden beïnvloed door het grote aandeel van de provincies Noord- en Zuid-Holland in de woningvoorraad.

Dit aandeel bedroeg in 1956 en 1971 respectievelijk 45% en 43%.

Als eerste gegeven is in deze staat de verdeling naar bouwperiode opgenomen. In 1956 bestond 80% van de woningvoorraad in Nederland uit woningen die waren gebouwd vóór 1946. In de provincies Limburg (68%), Noord-Brabant en Drenthe (73%), Gelderland (75%), Zeeland (75%) en Overijssel (78%) was het percentage vóór 1946 gebouwde woningen lager dan in het land als geheel. De nieuwbouw van woningen in de periode 1946-1956 heeft in deze provincies dus op een relatief hoog niveau gelegen.

In 1971 was in Nederland als geheel nog (46%) van alle woningen gebouwd vóór 1945. De provincies met een relatief jonge woningvoorraad waren dezelfde (in een iets andere volgorde) als de hiervoor genoemde. De daling van het aandeel van de vóór 1945 gebouwde woningen bedroeg in Nederland als geheel van de in de periode 1956-1971 34%.

In Noord-Brabant is deze afnemende het grootst geweest (40%) en in de provincie Noord-Holland het kleinst (28%).

Het percentage *eengezinshuizen* vertoont zowel in 1956 als in 1971 per provincie een grote variatie. De hoogste percentages komen in 1956 voor bij de provincies Friesland en Drenthe (95%), terwijl in de meest geurbaniseerde provincies van het land namelijk de beide Hollanden de percentages niet hoger komen dan respectievelijk 50% en 43%. De grote invloed van deze provincies op het landsgemiddelde (69%) komt hier duidelijk naar voren.

In 1971 blijkt het percentage eengezinshuizen in het land als geheel 2% lager te liggen dan 1956. Deze daling heeft zich in bijna alle provincies voorgedaan. De provincies met de grootste afnemende zijn: Overijssel (11%), Utrecht (9%) en Limburg (8%). Bij de provincies Noord- en Zuid-Holland, die in 1956 ver bij de overige provincies achterbleven, is sprake van een geringe toename van het percentage eengezinshuizen namelijk met respectievelijk 1% en 2%.

Het percentage woningen met 4, 5 of 6 vertrekken (3, 4 of 5 kamers) varieert in 1956 van 56% in de provincie Friesland tot 72% in de provincie Zuid-Holland bij een gemiddelde voor het land als geheel van 68%. De woningproductie in de periode 1956-1971, met een sterke nadruk op woningen met 5 vertrekken, heeft er toe geleid dat het aandeel van de woningen met 4, 5 of 6 vertrekken in de afzonderlijke provincies veel dicht bij elkaar is gekomen te liggen. Zo beweegt zich in 1971 het percentage 3 t/m 5 kamerwoningen tussen 75% in de provincie Limburg tot 79% in de provincies Overijssel en Zuid-Holland.

De over het percentage woningen met een *toilet binnen de woning* opgenomen gegevens van 1956 vertonen vrij grote interprovinciale verschillen. De provincies Friesland (59%), Zeeland

(60%), Limburg (74%), Noord-Brabant (76%), en Overijssel (80%) blijven bij het landelijk gemiddelde van 86% achter. Waarschijnlijk houdt dit verband met de relatief hoge percentages boerderijen en tuinderswoningen in deze provincies, alhoewel provincies met soms hogere percentages boerderijen en tuinderswoningen (Drenthe en Gelderland) boven het landelijk gemiddelde uitkomen.

De cijfers van 1971 laten zien dat de provincies met (in 1956) een relatieve achterstand ongeveer op het landelijk gemiddelde zijn gekomen. De percentages in 1971 variëren binnen het zeer nauwe bereik van 91% (in Friesland) tot 96% in Utrecht en Noord-Holland.

Evenals bij de voorafgaande variabelen bestaan ook bij het percentage *woningen met badgelegenheid* in 1956 grote interprovinciale verschillen. Bij een percentage van 30% voor het land als geheel bedragen de percentages in de provincies Friesland, Groningen, Drenthe en Zeeland respectievelijk 13%, 18%, 19% en 21%.

Ook hier bestaat waarschijnlijk een verband met het percentage boerderijen.

In 1971 is de situatie met betrekking tot de badgelegenheid in iedere provincie sterk verbeterd. Bij een percentage van 81% voor het land als geheel variëren de percentages in de afzonderlijke provincies van 73% in Groningen tot 89% in Noord-Brabant. De toename tussen 1956 en 1971 is het grootst geweest in de provincie Drenthe (65%) en het kleinst in de provincie Noord-Holland (40%).

Over het percentage *woningen met centrale verwarming (CV)* zijn – zoals bekend – voor 1956 geen gegevens beschikbaar. De in staat 35 opgenomen gegevens van 1971 laten zien dat in de provincie met het hoogste percentage woningen met CV (namelijk in Limburg met 37%), het percentage meer dan twee-maal zo hoog was als in de provincie met het laagste percentage (Friesland, 18%). De overige provincies met een relatief laag percentage zijn wederom Groningen (23%), Drenthe (24%) en Zeeland (24%).

Het percentage *door de eigenaar bewoonde woningen* blijkt volgens staat 35 in 1956 te variëren van 16% in de provincie Zuid-Holland tot 54% in de provincie Zeeland (percentage voor het land als geheel: 29%). In de randstad (Utrecht en de beide Hollanden) is het percentage door de eigenaar bewoonde woningen het geringst namelijk respectievelijk 26%, 17% en 16%.

In Nederland als geheel is het eigenwoningbezit tussen 1956 en 1971 met 6% (van 29% tot 35%) toegenomen.

De ontwikkeling in de afzonderlijke provincies is heel verschillend geweest. In het Noorden en Oosten van het land is het percentage in het geheel niet gewijzigd óf er heeft zich een stijging van 1 à 2% voorgedaan.

In de randstad is sprake van een forse toename namelijk met 11% in de provincie Utrecht, met 9% in Noord-Holland en met 8% in de provincie Zuid-Holland. In de provincie met (in 1956) het hoogste percentage eigen woningen (Zeeland) heeft zich een daling met 2% voorgedaan. Ten slotte is ook in het Zuiden sprake van een forse stijging namelijk met 7% in Noord-Brabant en met 6% in Limburg.

De eerder geconstateerde toename voor het land als geheel van *woningen van woningcorporaties, gemeenten e.d.* (toegelaten instellingen) blijkt zich tussen 1956 en 1971 in iedere provincie afzonderlijk te hebben voorgedaan. De toename is het grootst geweest in de provincie Friesland (20%) waar in 1956 ten opzichte van de overige provincies relatief weinig woningen van toegelaten instellingen aanwezig waren. De provincie Zeeland, die in 1956 boven het landelijk gemiddelde uitkwam, laat slechts een toename van 1% zien. In de overige provincies varieert het stijgingspercentage van 9% (in Limburg) tot 20% in de provincie Friesland.

Als laatste gegeven is in deze staat per provincie het *percentage woningwetwoningen* opgenomen. Dit gegeven vertoont een grote samenhang met het percentage woningen dat eigendom is van toegelaten instellingen – alleen toegelaten instellingen kunnen immers de eigenaar van een woningwetwoningen zijn – en wordt daarom zonder commentaar gepresenteerd.

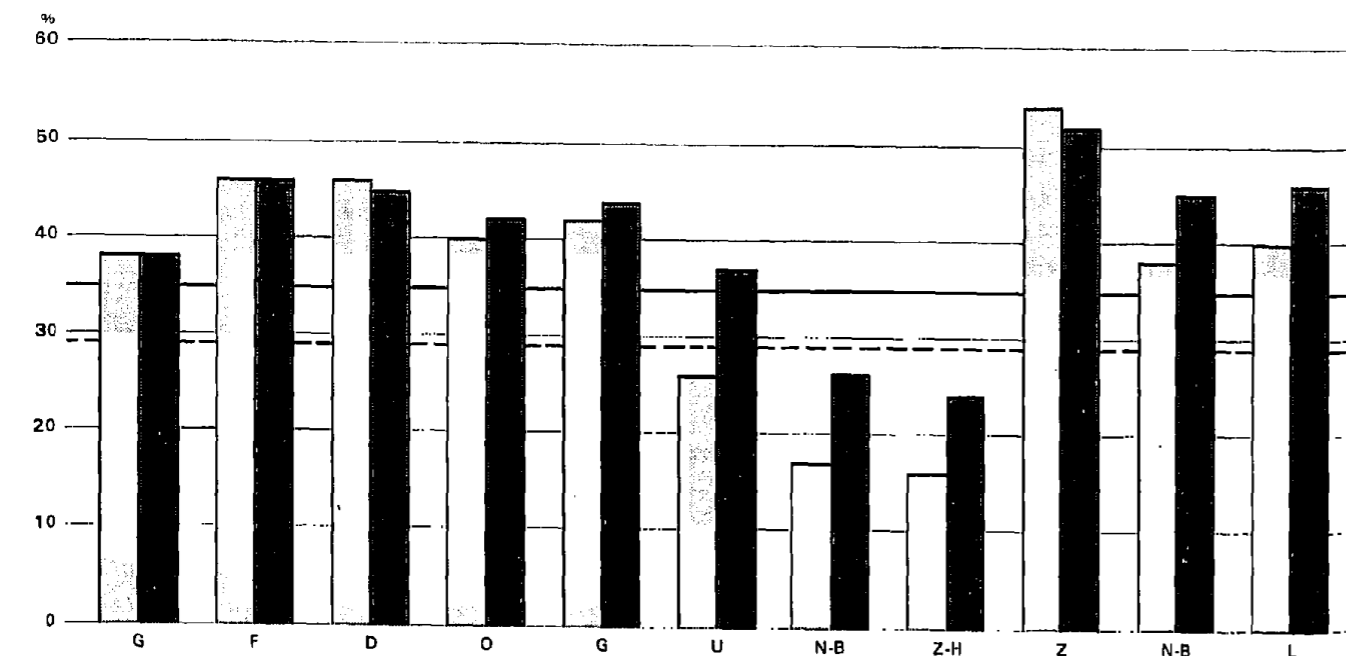
Staat 35. Bewoonde woningen naar aantal kenmerken en provincie, per 100 bewoonde woningen, in iedere provincie

	Totaal		Gebouwd voor 1945 (1946)		Eengezins-huis		Met 4 t/m 6 vertrekken ²		Met toilet binnen de woning		Met badgelegenheid		Met centrale verwarming		Bewoond door eigenaar		Eigendom van woningcorporatie of gemeente e.d.		Woningwetwoning		
	30 juni 1956	28 febr. 1971	30 juni 1956	28 febr. 1971	30 juni 1956	28 febr. 1971 ¹	30 juni 1956	28 febr. 1971	30 juni 1956	28 febr. 1971	30 juni 1956	28 febr. 1971	30 juni 1956	28 febr. 1971	30 juni 1956	28 febr. 1971	30 juni 1956	28 febr. 1971	30 juni 1956	28 febr. 1971	
Groningen	100	100	84	52	74	69	60	76	88	95	18	73	23	38	38	22	38	18	30	18	30
Friesland	100	100	86	50	95	87	56	75	59	91	13	76	18	46	46	17	37	13	29	13	29
Drenthe	100	100	73	38	95	89	60	76	87	94	19	84	24	46	45	24	40	19	33	19	33
Overijssel	100	100	78	42	92	81	72	79	80	94	24	84	26	40	42	26	41	19	33	19	33
Gelderland	100	100	75	40	87	83	89	77	92	95	26	84	29	42	44	22	35	17	28	17	28
Utrecht	100	100	81	46	77	68	65	76	90	96	34	83	34	26	37	22	35	16	27	16	27
Noord-Holland	100	100	85	57	50	51	70	78	92	98	38	78	29	17	26	22	36	15	27	15	27
Zuid-Holland	100	100	83	50	43	45	72	79	94	94	34	78	30	16	24	22	38	18	30	18	30
Zeeland	100	100	75	43	92	87	65	78	60	93	21	80	24	54	52	29	30	11	21	11	21
Noord-Brabant	100	100	73	33	91	86	83	76	76	94	30	89	33	38	45	27	38	20	30	20	30
Limburg	100	100	68	34	90	82	65	75	74	94	34	88	37	40	48	31	40	23	33	23	33
Nederland ³	100	100	80	46	69	67	68	77	86	94	30	81	29	29	35	23	37	17	29	17	29

Bron: Algemene woningtelling 1956. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

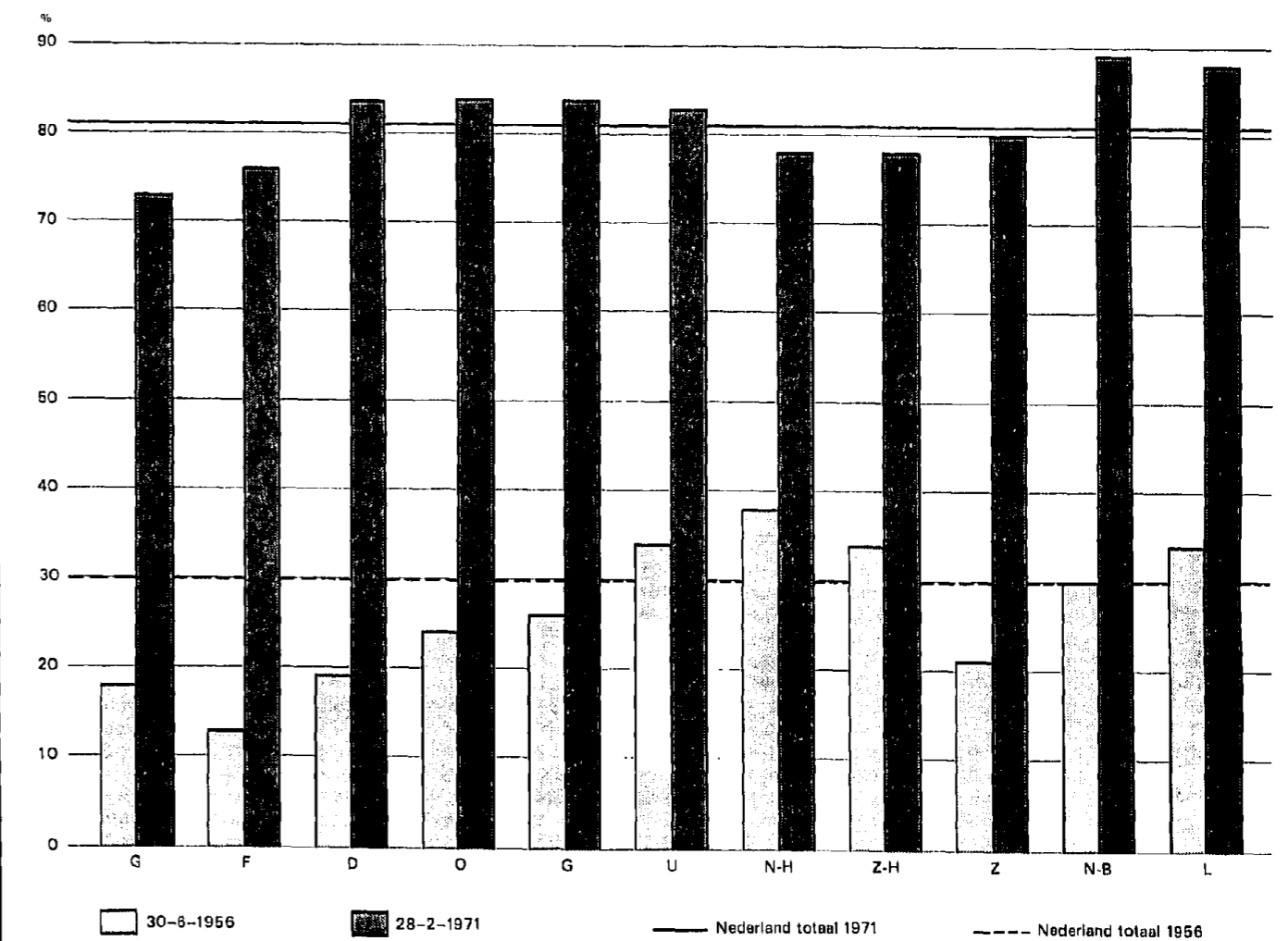
¹ Incl. niet-bewoonde woningen.
² Incl. keuken.
³ Incl. ZIJP en voor 1956: NOP.

14. Door de eigenaar bewoonde woningen, per provincie, 1956 en 1971

Bron: Algemene woningtelling 1956
 Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

15. Bewoonde woningen met badgelegenheid, per provincie, 1956 en 1971

Bron: Algemene woningtelling 1956
 Bron: 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

Hoofdstuk 4. Huisvestings situatie

Door combinatie van de verzamelde gegevens over huishoudens en alleenstaanden (hoofdstuk 2) en woonverblijven (hoofdstuk 3) kan inzicht worden verkregen in de huisvestings-situatie.

In dit hoofdstuk zullen achtereenvolgens worden besproken:

- de wijze van huisvesting van huishoudens en alleenstaanden
- het gemiddeld aantal personen per woning resp. per vertrek en het gemiddeld aantal huishoudens plus alleenstaanden per woning
- enkele kenmerken van de in woningen gehuisveste huishoudens en alleenstaanden.

Staat 36. Huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar wijze van huisvesting

	Huishoudens				Alleenstaanden			
	31 mei 1947	30 juni 1956	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1947	30 juni 1956	31 mei 1960	28 febr. 1971
absoluut								
In woningen¹	2 259 510	2 567 890	2 760 120	3 320 700	214 410	316 570	374 620	637 705
Hoofdbewoner	1 983 710	2 336 120	2 547 900	3 184 045	119 890	194 320	250 540	470 100
zonder inwoning	1 721 980	2 104 240	2 339 580	3 035 610	77 040	124 820	173 150	388 670
met inwoning	261 830	231 880	208 220	148 435	42 850	69 500	77 390	81 430
Inwonend	275 800	231 770	212 320	136 655	94 520	122 250	124 080	167 805
In bewoonde andere ruimten	32 140	52 780	52 630	35 670	7 640	14 790	16 180	62 075
Op varende schepen en in rijdende woonwagens ²	14 700	16 240	16 240	10 205	3 260	1 880	1 880	1 720
In overige andere bewoonde ruimten	17 370	36 520	36 390	25 465	4 380	12 910	14 300	60 355
Totaal	2 291 650	2 620 650	2 812 750	3 356 390 ³	222 050	331 360	390 800	699 880 ³
%								
In woningen¹	98,6	97,9	98,1	98,9	96,6	95,5	95,8	91,1
Hoofdbewoner	86,6	89,1	90,6	94,8	54,0	58,6	64,1	67,2
zonder inwoning	75,1	80,3	83,2	90,4	34,7	37,7	44,3	55,5
met inwoning	11,4	8,8	7,4	4,4	19,3	21,0	19,8	11,6
Inwonend	12,0	8,8	7,5	4,1	42,6	36,9	31,8	23,9
In bewoonde andere ruimten	1,4	2,0	1,9	1,1	3,4	4,5	4,1	8,9
Op varende schepen en in rijdende woonwagens ²	0,6	0,6	0,6	0,3	1,5	0,6	0,5	0,2
In overige andere bewoonde ruimten	0,8	1,4	1,3	0,8	2,0	3,9	3,7	8,6
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0 ³	100,0	100,0	100,0	100,0 ³

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. noodwoningen en noodboerderijen en voor 31 mei 1947 bijgeschat voor het verschil tussen de uitkomsten van de Woning- en gezinstelling en de Volks- en beroeps-telling.

² Voor 31 mei 1947 inclusief een schatting naar het aantal huishoudens en alleenstaanden onder de in het CBR ingeschreven personen. Voor 30 juni 1956 wegens gebrek aan gegevens gelijk gesteld aan de bekende aantallen voor 31 mei 1960.

³ Incl. wijze van huisvesting onbekend.

In staat 36 wordt voor de periode 1947-1971 een overzicht gegeven van de wijze van huisvesting van huishoudens en alleenstaanden. Als allereerst de aandacht wordt gericht op de hoofdindeling nl. in woningen resp. in andere bewoonde ruimten dan blijkt uit deze staat dat in 1971 99% van de huishoudens en 91% van de alleenstaanden in woningen is gehuisvest. De percentages huishoudens en alleenstaanden in andere bewoonde ruimten bedragen dientengevolge resp. 1% en 9%. Het percentage huishoudens in woningen is in de beschouwde periode nauwelijks gewijzigd en varieert van 97,9% tot 98,9%. Het percentage alleenstaanden in woningen is sinds 1947 gedaald nl. van 96,6% in 1947 via 95,5% en 95,8% (in resp. 1956 en 1960) tot 91,1% in 1971.

Binnen de categorie in woningen gehuisveste huishoudens hebben zich in de periode 1947-1971 grote verschuivingen voorgedaan. Het percentage huishoudens dat alleen in een woning - d.w.z. hoofdbewoner zonder inwoning - woont, is met ongeveer 20% toegenomen (van 75,1% tot 90,4%).

Het percentage inwonende huishoudens is in dezelfde periode gedaald van 12,0% tot 4,1% (of met ongeveer tweederde).

Bij de in woningen gehuisveste alleenstaanden hebben zich dezelfde ontwikkelingen voorgedaan nl. een stijging van het percentage alleenstaande hoofdbewoners zonder inwoning met ongeveer 60% (van 34,7% tot 55,5%) en een daling van het percentage inwonende alleenstaanden van 42,6% tot 23,9% (of met ongeveer 45%).

Uit deze cijfers blijkt dat, uit een oogpunt van volkshuisvestingsbeleid, ondanks de duidelijke verbetering van de huisvestings situatie van de alleenstaanden deze categorie in 1971 nog steeds slechter is gehuisvest dan de huishoudens. Het valt daarbij op dat het percentage inwonenden bij de alleenstaanden in 1971 ruim vijf maal zo groot was als bij de huishoudens. Dit is in nog sterkere mate het geval bij de in andere bewoonde ruimten gehuisveste huishoudens en alleenstaanden. Als de op varende schepen en in rijdende woonwagens gehuisveste huishoudens en alleenstaanden buiten beschouwing worden gelaten - deze vorm van huisvesting is nl. (binnenschippers) met de uitoefening van een bedrijf verbonden -, dan blijkt slechts 0,8% van de huishoudens tegen 8,6% van de alleenstaanden in deze ruimten te zijn gehuisvest. Ongeveer de helft van het aantal alleenstaanden in deze overige andere bewoonde ruimten blijkt overigens te wonen in hotels en beroeps pensions, terwijl van de andere helft een groot deel in studentenhuizen is gehuisvest.

In staat 37 zijn de gegevens over de wijze van huisvesting van huishoudens en alleenstaanden van de VT 1960 en de VT 1971 weergegeven per provincie.

Staat 37. Huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar wijze van huisvesting per 1 000 huishoudens resp. per 1 000 alleenstaanden, per provincie

	Totaal aantal huishoudens, 1960 en 1971	Totaal aantal alleenstaanden, 1960 en 1971	Huishoudens				Alleenstaanden							
			In woningen		In andere bewoonde ruimten ²		In woningen		In andere bewoonde ruimten ²					
			hoofdbewoner	inwonend ¹	hoofdbewoner	inwonend	hoofdbewoner	inwonend	hoofdbewoner	inwonend				
			31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971
Groningen	1 000	1 000	938	973	41	18	21	9	680	667	283	260	37	73
Friesland	1 000	1 000	951	976	29	13	20	11	861	912	107	72	32	16
Drenthe	1 000	1 000	900	949	76	42	24	9	751	835	211	115	38	50
Overijssel	1 000	1 000	891	942	88	48	21	10	758	707	219	154	33	139
Gelderland	1 000	1 000	885	931	93	59	22	10	683	610	366	281	51	109
Utrecht	1 000	1 000	908	945	82	43	12	12	653	552	411	346	36	102
Noord-Holland	1 000	1 000	915	950	70	39	15	11	644	676	319	251	37	73
Zuid-Holland	1 000	1 000	904	950	79	38	17	12	621	682	346	231	33	87
Zeeland	1 000	1 000	949	974	33	16	18	10	895	932	80	50	25	18
Noord-Brabant	1 000	1 000	905	951	75	41	20	8	599	612	341	272	80	116
Limburg	1 000	1 000	882	939	102	53	16	8	579	662	317	212	104	126
Nederland ³	1 000	1 000	906	948	75	41	19	11	641	672	318	239	41	89

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. inwonend als secundair gezin.

² Incl. op varende schepen en in rijdende woonwagens.

³ Incl. ZLJP en CPR.

Het percentage huishoudens dat hoofdbewoner van een woning was bedroeg in 1971 in Nederland als geheel 94,8%. De percentages in de afzonderlijke provincies varieerden van 93,1 in de provincie Gelderland tot 97,6% in de provincie Friesland. Het percentage huishoudens dat hoofdbewoner van een woning is, wordt in zeer sterke mate bepaald door het percentage inwonende huishoudens. Het percentage huishoudens in andere bewoonde ruimten is immers gering en vertoont weinig variatie (van 0,8% tot 1,2%).

Het percentage huishoudens dat in een woning inwoont varieert van 11,3% in de provincie Friesland tot 5,9% in de provincie Gelderland bij een landsgemiddelde van 4,1%. De hoogte van de percentages inwonenden in de afzonderlijke provincies worden in hoge mate bepaald door het percentage huishoudens dat in een woning inwoont als secundair gezin.

Als laatstgenoemde categorie huishoudens/gezinnen buiten beschouwing wordt gelaten dan komen de hoogste percentages voor in de provincies Gelderland (2,7%), Noord-Holland (2,6%), Zuid-Holland (2,5%), Utrecht (2,5%) en Limburg (2,4%). In de provincies Friesland (0,3%), Zeeland (0,4%) en Groningen (0,5%) zijn de percentages 'echte' inwonenden erg laag.

Het percentage alleenstaanden dat in 1971 hoofdbewoner van een woning was varieert per provincie veel meer dan het percentage huishoudens. Bij een percentage voor het land als geheel van 67,2% komen de laagste percentages voor in de provincies Utrecht (55,2%), Gelderland (61,0%) en Noord-Brabant (61,2) terwijl de provincies Drenthe, Friesland en Zeeland met resp. 83,5%, 91,2% en 93,2% ver boven het gemiddelde voor het land als geheel komen.

Ook bij de alleenstaande inwonenden zijn grote interprovinciale verschillen te constateren. In de provincies Zeeland en Friesland is slechts resp. 5,0% en 7,2% inwonend terwijl in de provincie Utrecht meer dan eenderde (nl. 34,6%) van alle alleenstaanden inwoont. In het algemeen kan worden geconstateerd dat de relatief hoge percentages inwonenden voorkomen in de provincies met hogescholen en/of universiteiten.

Het percentage alleenstaanden in andere bewoonde ruimten (bijv. studentenhuizen) bedroeg in Nederland als geheel 8,9% en was daarmee ongeveer 8 maal zo hoog als bij de huishoudens (1,1%). Ook bij deze categorie alleenstaanden zijn de interprovinciale verschillen erg groot en varieert het percentage van 1,8% in Zeeland tot 13,9% in de provincie Overijssel.

Over de ontwikkelingen tussen 1960 en 1971 kan het volgende worden opgemerkt. Bij de huishoudens is het percentage hoofdbewoners in het land als geheel met ongeveer 5% toegenomen (van 90,6% tot 94,8%). Deze stijging heeft zich in iedere provincie afzonderlijk voorgedaan en varieert van 3% in Friesland en Zeeland tot 6% in de provincies Overijssel, Noord-Brabant en Limburg. Het percentage inwonende huishoudens is in Nederland als geheel met ongeveer 4,5% (van 7,5% tot 4,1%) afgenomen. Ook deze afname heeft zich voorgedaan in iedere provincie. De grootste daling tussen 1960 en 1971 deed zich voor in de provincies Groningen (56%) en Friesland (55%). Ten slotte kan worden opgemerkt dat in iedere provincie ook het percentage huishoudens in andere bewoonde ruimten is afgenomen.

Bij de alleenstaanden zijn de ontwikkelingen tussen 1960 en 1971 meer ingrijpend geweest dan bij de huishoudens. Het percentage alleenstaande hoofdbewoners dat in Nederland als geheel met ongeveer 5% is toegenomen (nl. van 64,1% tot 67,2%) is in drie provincies (Groningen, Overijssel en Utrecht) gedaald en in de overige provincies gestegen. De grootste stijging heeft zich voorgedaan in de provincie Limburg (14%). Het percentage inwonende alleenstaanden is in iedere provincie gedaald waarbij de daling varieert van 8% in de provincie Gelderland tot 30% in Overijssel. Bij de in andere bewoonde ruimten gehuisveste alleenstaanden hebben zich grote ontwikkelingen voorgedaan. Het percentage alleenstaanden in deze ruimten is tussen 1960 en 1971 meer dan verdubbeld (nl. van 4,1% tot 9,9%). Bij de afzonderlijke provincies is zowel sprake van een daling van het percentage (nl. in Friesland en Zeeland met resp. 50% en 28%) als van een stijging van het percentage. De toename is het grootst geweest in de provincies Overijssel (320%), Gelderland (114%) en Utrecht (183%).

Nadat in het voorafgaande een overzicht is gegeven van de wijze van huisvesting van alle huishoudens en alleenstaanden, zullen vervolgens enkele gegevens over de in woningen gehuisveste huishoudens en alleenstaanden worden gepresenteerd.

Staat 38 bevat per provincie de gegevens over het gemiddeld aantal personen per bewoonde woning (gemiddelde woningbezetting) over de periode 1947-1971.

Staat 38. Gemiddeld aantal personen per bewoonde woning (gemiddelde woningbezetting), per provincie

	Gemiddelde woningbezetting				Ontwikkeling gemiddelde woningbezetting (1947=100)		
	31 mei 1947	30 juni 1956	31 mei 1960	28 febr. 1971	30 juni 1956	31 mei 1960	28 febr. 1971
Groningen	4,03	3,85	3,53	3,18	91	88	79
Friesland	4,04	3,76	3,54	3,32	93	90	82
Drenthe	4,86	4,23	4,05	3,55	87	83	73
Overijssel	4,77	4,39	4,19	3,69	92	88	77
Gelderland	4,88	4,40	4,22	3,70	90	87	76
Utrecht	4,44	4,15	3,97	3,47	94	89	78
Noord-Holland	3,92	3,74	3,59	3,17	95	92	81
Zuid-Holland	4,26	3,92	3,70	3,22	92	87	76
Zeeland	4,08	3,56	3,43	3,08	88	85	76
Noord-Brabant	5,41	4,90	4,58	3,82	91	85	71
Limburg	5,81	4,84	4,56	3,74	83	79	64
Nederland ¹	4,47	4,11	3,93	3,43	92	88	77

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volksannex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZIJP en voor 1947 en 1956: NOP.

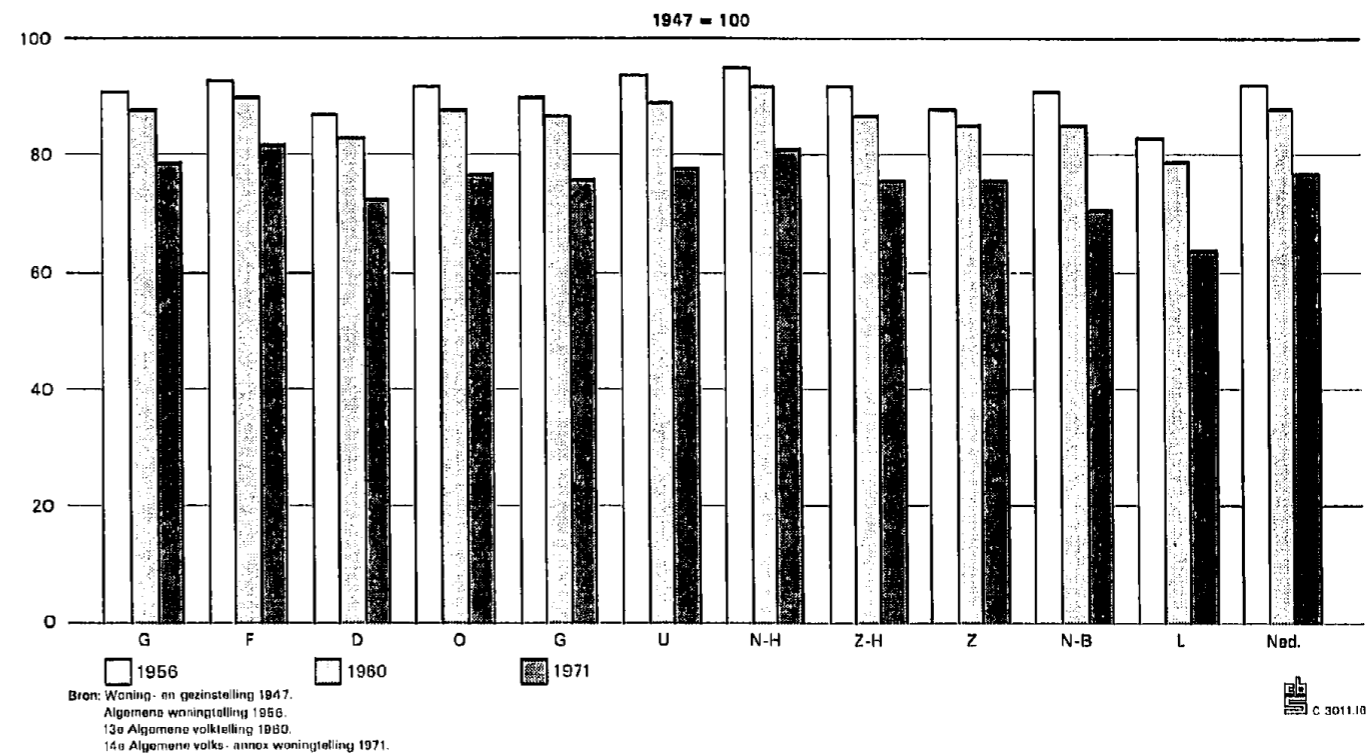
Het gemiddeld aantal personen per bewoonde woning bedroeg in 1971 in Nederland als geheel 3,43. De interprovinciale verschillen zijn vrij groot.

In de provincies Noord-Brabant en Limburg worden de hoogste cijfers gevonden nl. resp. 3,82 en 3,74 terwijl de gemiddelde woningbezetting in Zeeland, Noord-Holland en Groningen slechts 3,08, 3,17 en 3,18 bedroeg.

De interprovinciale verschillen worden in hoge mate bepaald door verschillen in de verhouding tussen het aantal woningen dat door één persoon wordt bewoond en het aantal woningen dat door twee of meer personen wordt bewoond. Een tweede factor die van invloed is op de gemiddelde woning is, uiteraard, de gemiddelde huishoudensgrootte. Een en ander kan worden geïllustreerd door vergelijking van de gemiddelde woningbezetting (staat 38) met de gemiddelde huishoudensgrootte def. 1960 (staat 12).

De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland met een ongeveer gelijk gemiddeld aantal personen per huishouden komen door verschillen in de verhouding tussen het aantal woningen dat door één persoon resp. door 2 of meer personen wordt bewoond, toch tot een andere gemiddelde woningbezetting. De ontwikkeling van de gemiddelde woningbezetting sinds 1947 kan met behulp van de eveneens in staat 38 opgenomen verhoudingscijfers worden nagegaan. In Nederland als geheel is de gemiddelde woningbezetting sinds 1947 met 23% gedaald (nl. van 4,47 tot 3,43). Deze daling is groter geweest dan de afname van de

16. Gemiddelde woningbezetting (gemiddeld aantal personen per bewoonde woning), per provincie, 1947-1971 (1947=100)

gemiddelde huishoudensgrootte die in de periode 1947-1971 ongeveer 10% heeft bedragen (zie staat 12). De daling sinds 1947 van de gemiddelde woningbezetting in de afzonderlijke provincies heeft in een ongelijk tempo plaatsgevonden. De snelste afname heeft plaatsgevonden in de provincie Limburg nl. met 36%. Dit is tevens de provincie met de hoogste gemiddelde woningbezetting in 1947. In de provincies Friesland en Noord-Holland is de daling sinds 1947 met resp. 18% en 19% het geringst geweest. Ten slotte kan worden opgemerkt dat sinds 1947 de interprovinciale verschillen veel geringer zijn geworden. De verschillen tussen de provincies met de hoogste en de laagste gemiddelde woningbezetting bedroegen in 1947, 1956, 1960 en 1971 resp. 1,89, 1,34, 1,15 en 0,74. Een indicatie van de ruimte die de in woningen gehuisveste huishoudens tot hun beschikking hebben is het gemiddeld aantal personen per vertrek (woondichtheid). In staat 39 is dit gegeven per provincie over de periode 1947-1971 opgenomen.

Staat 39. Gemiddeld aantal personen per vertrek (woondichtheid), per provincie

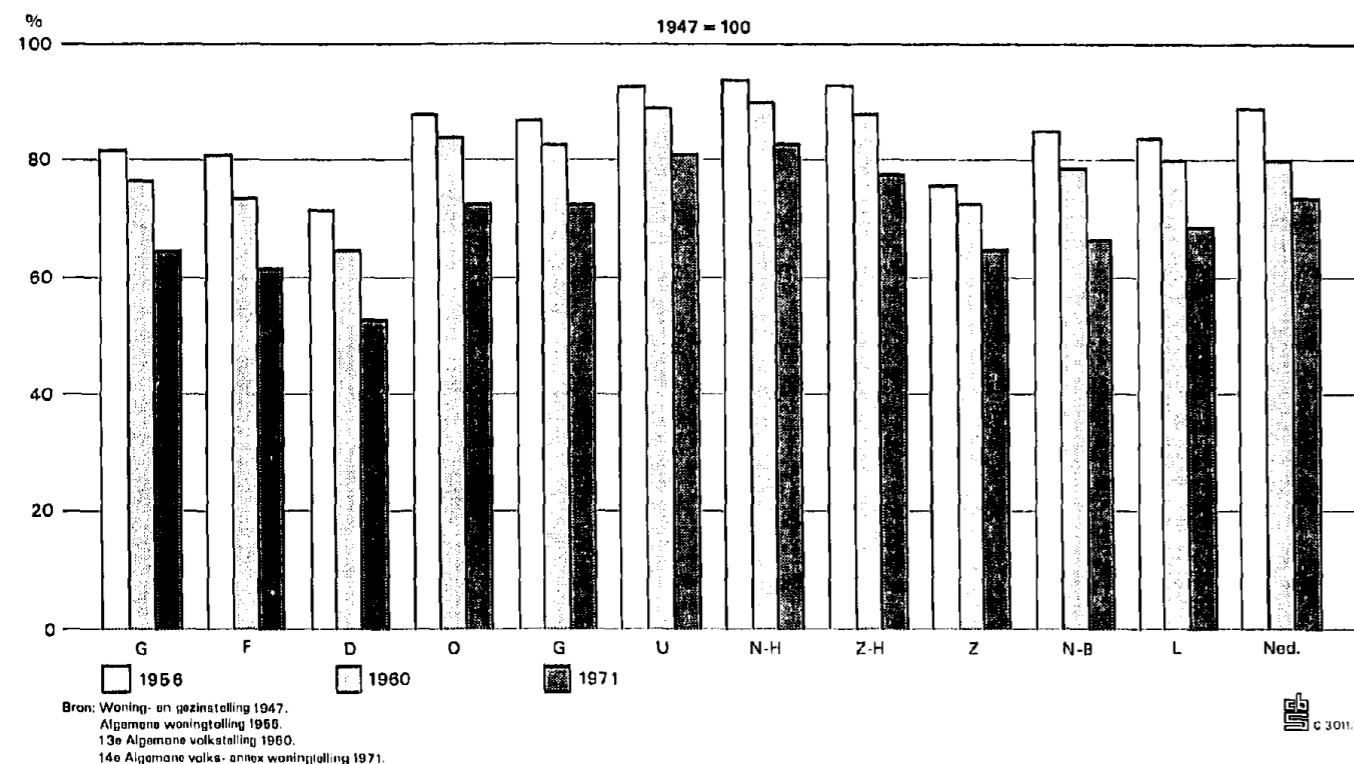
	Woondichtheid				Ontwikkeling woondichtheid (1947=100)		
	31 mei 1947	30 juni 1956	31 mei 1960	28 febr. 1971	30 juni 1956	31 mei 1960	28 febr. 1971
Groningen	0,99	0,81	0,78	0,64	82	77	65
Friesland	1,06	0,86	0,78	0,68	81	74	62
Drenthe	1,31	0,94	0,85	0,69	72	65	53
Overijssel	0,94	0,83	0,79	0,69	88	84	73
Gelderland	0,94	0,82	0,78	0,69	87	83	73
Utrecht	0,81	0,75	0,72	0,66	93	89	81
Noord-Holland	0,80	0,75	0,72	0,66	94	90	83
Zuid-Holland	0,85	0,79	0,75	0,66	93	88	78
Zeeland	0,95	0,72	0,69	0,62	78	73	65
Noord-Brabant	1,05	0,89	0,83	0,70	85	79	67
Limburg	0,97	0,81	0,78	0,67	84	80	69
Nederland ¹	0,90	0,80	0,76	0,67	89	80	74

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volksannex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZIJP en voor 1947 en 1956: NOP.

Het gemiddeld aantal personen per vertrek is berekend door het totaal aantal personen in woningen te delen door het totaal aantal ter beschikking staande vertrekken. Bij de berekening van het aantal ter beschikking staande vertrekken zijn de vertrekken die geheel

17. Woondichtheid (gemiddeld aantal personen per vertrek), per provincie, 1947-1971 (1947=100)

worden gebruikt voor beroep of bedrijf buiten beschouwing gebleven en *alle* keukens meegeteld.

Voorts zijn gemeenschappelijk gebruikte vertrekken (incl. keuken) dubbel geteld. De in deze staat vermelde cijfers geven daarom een wat te optimistisch beeld. De woondichtheid bedroeg in 1971 in Nederland als geheel 0,67. De interprovinciale verschillen waren in 1971 gering nl. een afwijking naar boven of naar beneden van het landsgemiddelde van maximaal 0,05. In de provincies Noord-Brabant (0,70), Drenthe (0,69), Overijssel (0,69) en Gelderland (0,69) kwamen de hoogste woondichtheden voor. De provincies Zeeland (0,62) en Groningen (0,64) bleven het verst onder het gemiddelde voor het land als geheel. Sinds 1947 is de woondichtheid met 26% afgenomen nl. van 0,90 tot 0,67 (cijfers Nederland). Tussen de provincies onderling bestaan grote verschillen m.b.t. het tempo van de daling. De grootste afname deed zich voor in de provincie Drenthe nl. 47%. In de provincies Noord-Holland en Utrecht kan de geringste daling worden geconstateerd nl. resp. met 18% en 19%. Evenals bij de gemiddelde woningbezetting heeft zich bij de woondichtheid sinds 1947 een verkleining van de interprovinciale verschillen voorgedaan. In 1947, 1956, 1960 en 1971 bedroeg het verschil tussen de provincie met de hoogste en de laagste woondichtheid resp. 0,51, 0,22, 0,16 en 0,08.

Nadat in het voorafgaande d.m.v. de gegevens over het gemiddeld aantal personen per bewoonde woning en het gemiddeld aantal vertrekken per persoon enig inzicht werd verkregen over de ruimte die huishoudens en alleenstaanden tot hun beschikking hebben zal nu ten slotte het totaal aantal bewoonde woningen worden geconfronteerd met het totaal aantal huishoudens en alleenstaanden.

In staat 40 zijn per provincie de gegevens over het *aantal huishoudens plus alleenstaanden per 100 bewoonde woningen* (bezettingsgraad) over de periode 1947-1971 bijeengebracht. Uit deze staat blijkt dat in 1971 in het land als geheel per 100 bewoonde woningen 107,9 huishoudens plus alleenstaanden aanwezig waren. Dit betekent dat bijna 8% van de huishoudens plus alleenstaanden niet over een zelfstandige woning beschikten. De interprovinciale verschillen zijn vrij groot. In de provincie Zeeland was het aantal huishoudens plus alleenstaanden gelijk aan het aantal bewoonde woningen. Voorts is in de provincie Friesland en Drenthe de woningvoorziening relatief gunstig met een bezettingsgraad van resp. 101,4 en 104,9. In de provincies van de randstad (nl. Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht met resp. 108,3, 109,6 en 112,4) en in Gelderland (109,9) was de woningvoorziening ongunstiger dan in het land als geheel. Met betrekking tot de eveneens in staat 40 opgenomen gegevens over de ontwikkeling van de bezettingsgraad kan het volgende worden opgemerkt. De bezettingsgraad in het land als geheel is tussen 1947 en 1971 afgenomen met 9%. Per provincie varieert de daling van 19% in Limburg tot 5% in de provincies Groningen en Noord-Holland. Bij de forse daling van de bezettingsgraad in Limburg dient te worden opgemerkt dat het relatief hoge niveau van de bezettingsgraad in 1947 is veroorzaakt door het grote aantal in de tweede wereldoorlog verwoeste/beschadigde woningen.

Staat 40. Aantal huishoudens plus alleenstaanden (def. 1947) per 100 bewoonde woningen (bezettingsgraad), per provincie

	Bezettingsgraad				Ontwikkeling bezettingsgraad (1947=100)		
	31 mei 1947	30 juni 1956	31 mei 1960	28 febr. 1971	30 juni 1956	31 mei 1960	28 febr. 1971
Groningen	113,2	109,9	108,1	107,2	97	98	95
Friesland	108,2	105,8	103,9	101,4	98	96	94
Drenthe	119,8	111,7	109,7	104,9	93	92	88
Overijssel	117,1	112,7	111,1	106,4	96	95	91
Gelderland	122,4	115,2	113,9	109,9	94	93	90
Utrecht	122,7	117,2	115,2	112,4	96	94	92
Noord-Holland	115,8	114,5	112,5	109,6	99	97	95
Zuid-Holland	121,5	116,1	113,7	108,3	96	94	89
Zeeland	113,6	106,1	104,1	100,0	93	92	88
Noord-Brabant	118,8	112,7	110,8	107,2	95	94	90
Limburg	131,2	115,7	113,4	106,0	88	86	82
Nederland ¹	119,0	113,9	111,9	107,9	96	94	91

Bron: Woning- en gezinstelling 1947. Algemene woningtelling 1956. 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

¹ Incl. ZIJP en voor 1947 en 1956: NOP.

In de staten 41 en 42 zijn vanuit de VT 1960 en de VT 1971 enkele gegevens opgenomen over de als hoofdbewoner van een woning gehuisveste hoofden van huishoudens en alleenstaanden.

Staat 41 bevat de gegevens over *het geslacht en de leeftijd van de hoofdbewoners*.

Staat 41. Hoofdbewoners van woningen naar geslacht en leeftijd, per 1 000 hoofden van huishoudens (def. 1947) resp. per 1 000 alleenstaanden (def. 1947) van ieder geslacht en elke leeftijdscategorie

	Hoofden van huishoudens				Alleenstaanden			
	Mannen		Vrouwen		Mannen		Vrouwen	
	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971
< 25 jaar	496	752	192	452	41	132	46	166
25-29 jaar	736	907	443	871	118	230	109	384
30-34 jaar	867	950	820	773	247	248	236	580
35-39 jaar	921	967	732	836	386	330	365	722
40-44 jaar	945	974	828	869	479	482	496	793
45-49 jaar	959	979	888	930	545	618	630	841
50-54 jaar	968	981	926	950	609	676	733	874
55-59 jaar	971	983	945	964	654	732	805	886
60-64 jaar	969	982	944	967	721	777	839	919
65-69 jaar	958	972	931	963	781	831	844	928
≥ 70 jaar	919	915	910	948	829	879	825	915
Totaal	909	949	864	900	521	472	699	795

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960. 14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

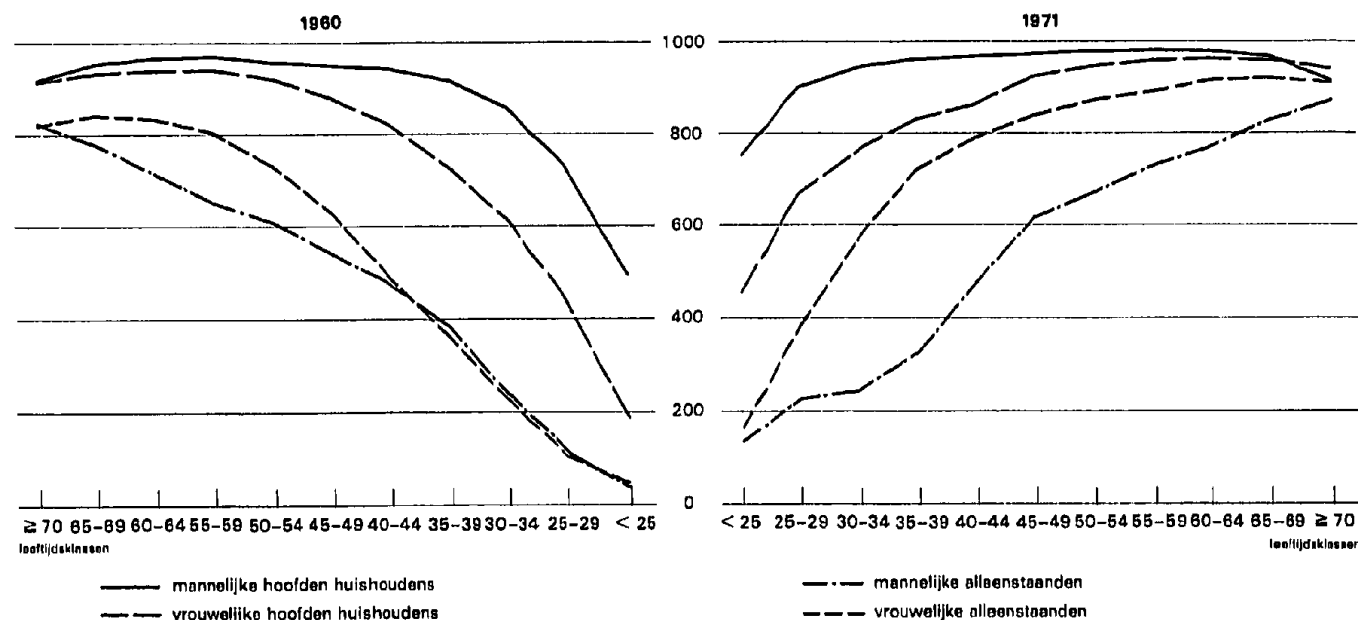
Als allereerst de aandacht wordt gericht op de situatie in 1971 dan kan het volgende worden geconstateerd.

Het percentage mannelijke hoofden van huishoudens onder de 25 jaar dat hoofdbewoner van een woning was bedroeg 75,2%. In de overige onderscheiden leeftijdscategorieën liggen de percentages beduidend boven dit niveau. Bij de 25-29-jarigen blijkt het percentage al te zijn gestegen tot 90,7% om vervolgens verder te stijgen tot in de leeftijdscategorie 55-59 jaar het maximum wordt bereikt van 98,3%. Ten slotte treedt in de daarop volgende leeftijdscategorieën een daling op tot 91,5% in de oudste leeftijdscategorie.

Bij de vrouwelijke hoofden van huishoudens doet zich een soortgelijke ontwikkeling voor. Bij deze categorie hoofden van huishoudens liggen de percentages hoofdbewoners in iedere onderscheiden leeftijdscategorie (met uitzondering van de categorie van 70 jaar en ouder) onder die bij de mannen. Het maximale percentage hoofdbewoners komt voor bij de 60-64-jarigen nl. 96,7% om vervolgens te dalen tot 94,8% (70 jaar en ouder).

Zowel bij de alleenstaande mannen als bij de alleenstaande vrouwen zijn de percentages hoofdbewoners veel geringer dan bij de overeenkomstige categorieën hoofden van huishoudens. Bij de alleenstaande mannen wordt een percentage hoofdbewoners van meer dan 70% eerst gevonden in de leeftijdscategorie 55-59 jaar (nl. 73,2%) terwijl bij de mannelijke hoofden van huishoudens in de jongste leeftijdscategorie al een percentage van 75,2%

18. Hoofdbewoners van woningen naar geslacht en leeftijd, per 1 000 hoofden van huishoudens (def. 1947) resp. per 1 000 alleenstaanden (def. 1947) van ieder geslacht en elke leeftijdscategorie, 1960 en 1971

Bron: 13e Algemene volkstelling 1960.
14e Algemene volks- annex woningtelling 1971.

c 3011.18

wordt bereikt. In afwijking tot de hoofden van huishoudens is het percentage hoofdbewoners in iedere opeenvolgende leeftijdscategorie hoger dan in de voorafgaande met een maximum van 87,9% bij de alleenstaande mannen van 70 jaar en ouder.

Bij de alleenstaande vrouwen liggen de percentages hoofdbewoners in iedere afzonderlijke leeftijdscategorie belangrijk boven die van de alleenstaande mannen doch onder die van de vrouwelijke hoofden van huishoudens. Bij deze categorie wordt het maximum percentage (92,8) bereikt bij de 65-69 jarigen. Bij de groep van 70 jaar en ouder is vervolgens sprake van een geringe daling.

Door vergelijking van de gegevens van 1971 met die van 1960 kan worden geconstateerd dat de huisvestingssituatie van de hoofden van huishoudens en de alleenstaande vrouwen is verbeterd. Bij de alleenstaande mannen kan een vermindering van het percentage hoofdbewoners worden gesignaleerd. Dit betekent echter niet dat hun huisvestingssituatie is verslechterd. Er is namelijk sprake van een verschuiving naar de andere bewoonde ruimten. De stijging van het percentage mannelijke hoofdbewoners bedroeg bij alle hoofdbewoners 4%. Deze stijging wordt vooral veroorzaakt door de leeftijdscategorieën tot 35 jaar, waarbij de stijging resp. 52% (tot 25 jaar), 23% (25-29 jaar) en 10% (30-34 jaar) bedroeg.

Bij de vrouwelijke hoofden van huishoudens bedroeg de stijging eveneens 4%. De grootste toeneming heeft zich bij deze categorie hoofdbewoners voorgedaan in de klassen tot 40 jaar. De stijging bedroeg achtereenvolgens 135%, 51%, 25% en 14% (35-39 jaar).

Het percentage hoofdbewoners bij de alleenstaande mannen is tussen 1960 en 1971 gedaald met 9%. Deze afnemende wordt veroorzaakt door de daling van het percentage in de leeftijdscategorie 35-39 jaar met 15%. In alle overige leeftijdscategorieën is sprake van een toename waarbij tot 30 jaar de grootste stijging kan worden geconstateerd nl. van 222% (tot 25 jaar) en 98% (25-29 jaar).

Bij de alleenstaande vrouwen bedraagt de toename tussen 1960 en 1971 14%. In elke afzonderlijke leeftijdscategorie bedraagt de stijging 10% of meer. Met als hoogste percentages 261% (tot 25 jaar), 252% (25-29 jaar), 146% (30-34 jaar), 98% (35-39 jaar) en ten slotte 60% in de leeftijdscategorie 40-44 jaar.

In staat 42 zijn van de VT 1960 en de VT 1971 de percentages hoofdbewoners van woningen opgenomen onder de naar geslacht en burgerlijke staat onderscheiden hoofden van huishoudens en alleenstaanden.

Bij de mannelijke hoofden van huishoudens blijken in 1971 de percentages hoofdbewoners bij de weduwnaars (93,7%) en de gescheidenen van tafel en bed (91,8%) iets af te wijken van het gemiddelde percentage van 94,9%. Het percentage bij de gescheidenen (86,1%) ligt het verst onder het gemiddelde.

Bij de vrouwelijke hoofden van huishoudens zijn de afwijkingen van het gemiddelde (90,0%) groter dan bij de mannen. Een relatief hoog (95,1%) percentage doet zich voor bij de weduwen. Bij de overige burgerlijke staten ligt het percentage onder het gemiddelde en wel op resp. 71,3% (gehuwd), 83,9% (ongehuwd), 84,5% (gescheiden van echt) en 87,2% (gescheiden van tafel en bed).

Het percentage hoofdbewoners bij de alleenstaande mannen ligt voor iedere afzonderlijke

Staat 42. Hoofdbewoners, van woningen naar geslacht en burgerlijke staat, per 1 000 hoofden van huishoudens resp. per 1 000 alleenstaanden van ieder geslacht en elke burgerlijke staat

	Hoofden van huishoudens				Alleenstaanden			
	Mannen		Vrouwen		Mannen		Vrouwen	
	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971	31 mei 1960	28 febr. 1971
Ongehuwd	819	954	816	839	313	376	467	592
Gehuwd	910	950	831	713	468	190	607	742
Gescheiden van tafel en bed	844	918	825	872	517	557	749	882
Widuwstaat	906	937	924	951	871	909	865	938
Gescheiden van echt	788	861	750	845	491	625	685	832
Totaal	909	949	864	900	521	472	699	785

Bron: 13 Algemene volkstelling 1960. 14 Algemene volks- annex woningtelling 1971.

burgerlijke staat (veel) lager dan het overeenkomstige percentage bij de mannelijke hoofden van huishoudens. Het percentage bij de gehuwden (19,0%) en de ongehuwden (37,6%) blijft belangrijk bij het gemiddelde achter. Bij de weduwnaars wordt het hoogste percentage gevonden nl. 90,9%.

Bij de alleenstaande vrouwen kan hetzelfde patroon worden geconstateerd. Ook hier blijven de percentages hoofdbewoners bij de gehuwden (74,2%) en de ongehuwden (59,2%) bij het gemiddelde van 79,5% achter terwijl het percentage bij de weduwen het hoogst is nl. 93,8%.

Staat 42 bevat naast de cijfers van de VT1971 ook de overeenkomstige cijfers van de VT1960. Vergelijking van de cijfers leert het volgende. Bij een gemiddelde toename van het percentage hoofdbewoners onder de mannelijke hoofden van huishoudens van 4% is de stijging bij de gescheidenen van tafel en bed (9%) en de gescheidenen van echt (9%) groter geweest. De stijging bij de weduwnaars is iets geringer geweest dan gemiddeld.

De toename bij de vrouwelijke hoofden van huishoudens heeft eveneens 4% bedragen. De categorieën gescheiden van echt en gehuwd zijn veel sneller gestegen nl. beide met 9%. De overige burgerlijke staten zijn ongeveer even snel als gemiddeld toegenomen.

De daling van het percentage hoofdbewoners bij de alleenstaande mannen (gemiddeld 9%) komt geheel voor rekening van de gehuwden bij wie het percentage met 59% is afgenomen. Bij de overige burgerlijke staten zijn de percentages toegenomen. De stijging varieert van 4% (wedduwnaars) tot 27% (gescheiden van echt).

De grootste stijging van het percentage hoofdbewoners tussen 1960 en 1971 heeft zich voorgedaan bij de alleenstaande vrouwen nl. 14%.

De stijging per burgerlijke staat is bij de ongehuwden (27%) het grootst geweest.

Summary

At the 14th General Population and Housing Census taken on 28th, February 1971 (and previous censuses) all persons involved were asked to state their relation to the head of the household. The Census covered all persons actually residing in Dutch municipalities, thus including the aliens (except for those enjoying diplomatic status) residing in the Netherlands and excluding the Dutch living abroad.

Apart from the relation to the head of the household the way of housing of all households has been established.

At the Housing Census information was obtained about the type and characteristics of all vacant and occupied conventional dwellings and the type of other housing units.

Some important data of *one-person and multi-person households* are:

- the percentage of heads of one-person households (of the total population) has risen from 3.3% to 5.2% in the period 1960-1971
- the percentage (of the total population) of persons living in households has fallen from 94% in 1960 to 92% in 1971
- the headship rates of men who have never been married or are divorced have risen between 1960 and 1971 from 7.7% to 12.2% respectively from 54.9% to 64.6%
- the headship rates of women in the same categories have risen, between 1960 and 1971, with 5.4% and 5.9%
- the headship rates (for heads of multi-person households) of divorced and widowed women are in 1971 substantially above the headship rates for men in the same categories
- in 1971 62% of the one-person households consisted of women
- 955 of every 1,000 multi-person households (in 1971) consisted of only one family-nucleus, 14 of every 1,000 consisted of two or more family-nuclei and the remaining 31 households were non-family households
- 93% of the family-households consisted of a married couple with or without children and 7% consisted of a man or a woman with children (1971)
- children were present in 693 of every 1,000 multi-person households (1971)
- the average number of persons per multi-person household has fallen from 3.93 in 1960 to 3.65 in 1971
- in 1971 767 of every 1,000 multi-person households consisted of 4 or less persons

Some important data about *housing-units* are:

- the total number of conventional dwellings was 3,728,795 in 1971 or 905,110 more than in 1960
- the percentage of vacant conventional dwellings was 1.8% in 1971
- 54.1% of the stock of conventional dwellings in 1971 was built in 1946 or later
- in 1971 66.8% of the occupied conventional dwellings were one-family houses
- the 5-rooms (incl. kitchen) conventional dwelling is (with 38.3% of the stock of conventional dwellings) the most important category in 1971
- in the period 1956-1971 the percentage of conventional dwellings with bathing facilities has risen from 28.4% to 81.3%
- 82.8% of the conventional dwellings were connected to electricity, piped water and piped gas (1971)
- in 1971 29.4% of the conventional dwellings had central heating
- in 1971 35.3% of the conventional dwellings was owner-occupied
- in 1971 57.7% of the rented conventional dwellings was owned by housing-cooperatives and municipalities

Some important data about the *way of housing* are:

- in 1971 99% of the multi-person households and 91% of the one-person households lived in dwellings
- the percentage of multi-person households living alone in a dwelling has risen between 1947 and 1971 from 75.1% to 90.4%
- the percentage of multi-person households living as sub-tenant of a dwelling has fallen from 12.0% in 1947 to 4.1% in 1971
- the percentage of one-person households living alone in a dwelling has risen between 1947 and 1971 from 34.7% to 55.5%
- the percentage of one-person households living as sub-tenant of a dwelling has fallen 42.6% in 1947 to 23.9% in 1971
- the average number of persons per occupied conventional dwelling has fallen from 4.47 in 1947 to 3.43 in 1971
- the average number of persons per room (incl. kitchen) has fallen from 0.90 in 1947 to 0.67 in 1971
- the average number of households per 100 occupied conventional dwellings has fallen from 119.0 in 1947 to 107.9 in 1971

This publication is part of a series dealing with the main results of the 1971 Population

Census. This series edited by the Department for Social Accounts of the Central Bureau of Statistics is subdivided into series A and series B. Based principally on national census results the publications issued under A give an information more detailed about the demographic structure of the population, the composition of the population by religious denomination, marriages and marital fertility, the economically active population, education received and being received, and about households, families and dwellings.

Series B covers publications dealing with the above-mentioned subjects, the commuting, and the population of institutions on the basis of the municipal census results.

Aanhangsel

Aanhangsel I. Opzet en uitvoering van de eigenlijke telling

1. Wettelijke regeling

De wettelijke grondslag voor het houden van de 14e Algemene volkstelling werd gevormd door de Volkstellingenwet van 9 juli 1971 (Stbl. 323). In artikel 1 schrijft deze wet voor dat een algemene volkstelling dient te worden gehouden in elk tijdvak van twee jaren, van welke het jaartal eindigt op 0 onderscheidenlijk 1.

Tegelijk met de 14e Algemene volkstelling heeft een algemeen woningtelling plaatsgevonden – de derde sinds in 1947 met het houden van dergelijke tellingen werd begonnen. Een koppeling van deze algemene woningtelling aan de 14e Algemene volkstelling lag voor de hand. Enerzijds kon voor de verzameling van de door de algemene woningtelling te verkrijgen gegevens worden gebruik gemaakt van de ten behoeve van de 14e Algemene volkstelling opgebouwde tellersorganisatie. Anderzijds hoefde een aantal toch al bij een algemene volkstelling te verzamelen gegevens niet nog eens afzonderlijk bij een algemene woningtelling te worden vergaard. De 3e Algemene woningtelling kon gehouden worden op grond van artikel 58 van de in 1962 tot stand gekomen Woningwet (Stbl. 287). De telling van de inrichtingen en tehuizen echter heeft plaatsgehad bij Beschikking van de Minister van Economische Zaken d.d. 30 november 1970 (Staatscourant nr. 234) op grond van de Wet van 28 december 1936 (Stbl. 139). Overeenkomstig het in artikel 1 van het Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 bepaalde (Stbl. 446) is de gecombineerde 14e Algemene volkstelling en 3e Algemene woningtelling gehouden naar de toestand te middernacht tussen 28 februari en 1 maart 1971.

2. Opzet van de telling

Ingevolge artikel 1 lid 2 van de Volkstellingenwet heeft de telling zich uitgestrekt tot alle personen die op het reeds eerder vermelde teltijdstip volgens de voorschriften van het Besluit bevolkingsboekhouding (Stbl. 1967, 442) in één der persoonsregisters van Nederland behoorden te zijn opgenomen en die derhalve op dit tijdstip binnen Nederland hun werkelijke woonplaats hadden.

Buiten de telling dienden te blijven:

- vreemdelingen aan wie – krachtens internationaal recht of gebruik – het recht van diplomatieke immuniteit toekomt;
- buitenlandse militairen behorende tot de strijdkrachten van een bij de NAVO aangesloten vreemde mogendheid, voor zover deze hier te lande hun dienst uitoefenen; daarenboven het bij deze strijdkrachten in dienst zijnde eveneens in Nederland dienst uitoefenend buitenlands burgerpersoneel alsmede niet de Nederlandse nationaliteit bezittende echtgenoten en kinderen.

De in Nederland woonachtige buitenlanders die niet tot één van deze categorieën behoorden, vielen derhalve binnen de telling. De in het buitenland woonachtige Nederlanders daarentegen zijn buiten de telling gebleven.

Uit overwegingen van inhoudelijke en organisatorische aard bestond de eigenlijke telling – evenals dit bij de in 1960 gehouden volkstelling het geval is geweest – wederom uit drie onderdelen, te weten:

- de telling van de bevolking in woningen en andere bewoonde ruimten. Deze omvatte de telling van de gehele bevolking met uitzondering van enerzijds de bevolking in inrichtingen en tehuizen en anderzijds de bevolking op varende schepen en in woonwagens;
- de telling van de bevolking in inrichtingen en tehuizen. Deze omvatte de telling van een onder speciale omstandigheden levende groep van de bevolking, welke daarenboven slechts door de tussenkomst van anderen – bestuur of administratie van de afzonderlijke inrichtingen – kan worden benaderd;
- de telling van de varende en rijdende bevolking. Hieronder viel uitsluitend de telling van de bevolking op varende schepen zonder vast waladres en in rijdende wagens. De telling van de bevolking op varende schepen met een vast waladres, op woonschepen en in wagens met een vaste standplaats viel bijgevolg onder de telling van de bevolking in woningen en andere bewoonde ruimten.

Voor de telling van de hierboven onderscheiden bevolkingsgroepen is gebruik gemaakt van zeven soorten vragenlijsten, te weten:

- de vragenlijsten A t/m D voor de telling van de bevolking in woningen en andere bewoonde ruimten. Vragenlijst A voor de telling van hoofden van huishoudens of van alleenstaanden; vragenlijst B voor de telling van leden van huishoudens met beroep; vragenlijst C voor de telling van leden van huishoudens zonder beroep van 12 jaar en ouder; vragenlijst D, ten slotte, voor de telling van leden van huishoudens van 0 t/m 11 jaar;
- de vragenlijsten F en G voor de telling van de bevolking in inrichtingen en tehuizen. Vragenlijst F voor de telling van de in grotere groepen in inrichtingen en tehuizen levende personen – hetzij van personen voor wie de inrichting is bestemd, hetzij van leden van het

personeel – voorzover deze personen geen zelfstandige huishouding voeren; vragenlijst G voor de telling van de inrichtingen en tehuizen.

- Leden van het personeel van de inrichting of het tehuis, of personen voor wie de inrichting is bestemd – alleen of met echtgeno(o)t(e) en/of kinderen – die een zelfstandig huishouden voeren, zijn echter geteld met behulp van de vragenlijsten A t/m D;
- de vragenlijst E voor de telling van de bevolking op varende schepen en rijdende wagens.

De genoemde vragenlijsten A t/m F waren op ponskaarten gedrukt en tot boekjes gebundeld, zodat de middels deze vragenlijsten verkregen informatie voor een groot deel rechtstreeks machinaal kon worden verwerkt. De modellen van deze vragenlijsten zijn bij Beschikking ter uitvoering van artikelen 3, eerste lid, en 8, eerste lid, van het Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stbl. 446) d.d. 13 november 1970 (Staatscourant nr. 226) door de Minister van Economische Zaken vastgesteld.

3. Wijze van telling

De eigenlijke telwerkzaamheden zijn uitgevoerd door ruim zestigduizend hiertoe door de gemeenten aangetrokken en geïnstrueerde tellers. Zij droegen voornamelijk zorg voor het verzamelen van de gegevens over de woonverblijven en het uitrekenen en ophalen van de diverse vragenlijsten, die – met uitzondering van de hierop voorkomende vragen met betrekking tot het woonverblijf – door de bevolking zelf dienden te worden ingevuld.

Personen die bij herhaald bezoek niet thuis zijn aangetroffen dan wel expliciet hebben geweigerd aan de telling mee te werken, zijn administratief geteld naar de toestand op de teldatum. Deze telling heeft plaatsgehad op basis van de bij de gemeente bekende woning- en bevolkingsgegevens. Enerzijds omvatte zij de beantwoording van praktisch alle vragen ten aanzien van het woonverblijf, anderzijds de beantwoording van de vragen met betrekking tot minstens de volgende persoonsgegevens: het geslacht, de leeftijd, de burgerlijke staat, de geboortegemeente, de periode van vestiging in de huidige woongemeente, de nationaliteit, de kerkelijke gezindte, de plaats in het huishouden, de (huwelijks-)vruchtbaarheid, het al of niet uitoefenen van een beroep, de aard van het beroep en – waar mogelijk – de wijze waarop het beroep wordt uitgeoefend, nl. als zelfstandige, als loon- of salaristrekker dan wel als medewerkende in het gezinsbedrijf.

De geldigheid van de op basis van deze administratieve telling verkregen gegevens is in het algemeen vrij groot. In dit opzicht dient slechts een uitzondering te worden gemaakt voor de langs deze weg verkregen gegevens over de kerkelijke gezindte en het beroep. De laatstgenoemde gegevens kunnen minder in overeenstemming zijn met de feitelijke situatie der betrokken personen dan de overige aan de bevolkingsadministratie ontleende gegevens, daar veranderingen met betrekking tot beroep en kerkelijke gezindte slechts incidenteel in de persoonsregisters worden geregistreerd.

Het voorafgaande impliceert dat de omvang en de samenstelling der diverse kerkelijke gezindten en die van de beroepsbevolking enigermate kunnen zijn vertekend. De kans op een mogelijke vertekening geldt met name voor de omvang en samenstelling van de beroepsbevolking. In mindere mate is deze kans aanwezig bij de omvang en de samenstelling der diverse kerkelijke gezindten, daar de vraagstelling naar de kerkelijke gezindte en de toelichting hierop veeleer was gericht op het formele lidmaatschap van een kerkgenootschap.

4. Voornaamste uitkomsten met betrekking tot de wijze van telling

Het totaal aantal administratief getelde personen bedraagt ca. 296 000 oftewel 2,3% van de totale bevolking. Hieronder bevinden zich iets meer dan 23 000 personen – oftewel 0,2% van de totale bevolking – die expliciet hebben geweigerd aan de telling mee te werken.

In staat 1a zijn een aantal kerncijfers ten aanzien van de wijze van telling voor de bevolking van 14 jaar en ouder samengebracht. Deze cijfers kunnen uiteraard slechts worden verschaft voor een beperkt aantal kenmerken, namelijk die waaronder gegevens bij de bevolkingsadministratie bekend zijn. Zij zijn vastgesteld op basis van een steekproef uit het integrale bestand van de telling, welke bijna 15% van de totale bevolking omvat. Bestudering van de cijfers in staat 1a leidt tot de conclusie dat er sprake is van een oververtegenwoordiging van administratief getelde personen bij een aantal bevolkingsgroepen.

Een lichtelijke oververtegenwoordiging is te constateren bij de jongere leeftijdsgroepen, enkele kleinere kerkgenootschappen – met name de Evangelisch-luthers en Remonstranten –, de bevolking in gemeenten met 100 000 inwoners en meer, en in het westen des lands. Onder deze bevolkingsgroepen schommelt het percentage administratief getelde personen rond de vijf.

Een grotere oververtegenwoordiging van administratief getelde personen treft men aan onder de varende en rijdende bevolking, de bevolking zonder Nederlandse nationaliteit, de alleenstaanden, de met hun echtgeno(o)t(e) niet samenwonende gehuwden, de gescheidenen en de niet met name genoemde kleinere kerkelijke gezindten.

Van de personen, die tot de varende en rijdende bevolking behoren, is bijna een op de drie administratief geteld. Onder de groep niet-Nederlanders dienen in het bijzonder vermeld te worden personen met de Algerijnse, Marokkaanse of Tunesische nationaliteit (45% administratief geteld), personen met een aan de Europese wervingslanden verbonden nationaliteit (een-derde deel administratief geteld) en personen met de Italiaanse nationaliteit (een op de vijf administratief geteld).

Van de alleenstaanden, de met hun echtgeno(o)t(e) niet samenwonende gehuwde en gescheiden personen en de leden van de niet met name genoemde kleinere kerkgenootschappen zijn het overwegend de mannen onder hen die worden gekenmerkt door een groot aandeel van administratief getelden. Bijna een kwart van de alleenstaanden mannen is administratief geteld. Eenzelfde verhouding treft men aan bij de gehuwde doch niet met hun echtgenote samenwonende mannen. Van de gescheiden mannen – zowel van echt als van tafel en bed – is een op de zeven administratief geteld. Het percentage onder de tot een van

Staat 1a. Bevolking van 14 jaar en ouder naar telwijze, geslacht en bevolkingscategorie resp. plaats in het huishouden, burgerlijke staat, leeftijd, kerkelijke gezindte, nationaliteit, werkzaamheid, grootte der gemeente en provincie, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 14 jaar en ouder		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
x 1 000									
Totaal	9 479,3	4 676,0	4 803,4	249,8	138,5	111,2	3	3	2
Bevolkingscategorie									
<i>In woningen en andere bewoonde ruimten</i>									
Hoofden van huishouden en alleenstaanden	3 828,8	3 216,2	612,5	150,0	109,0	41,0	4	3	6
Leden van huishoudens met beroep	1 862,7	824,8	1 037,8	32,0	13,9	18,1	2	2	2
Leden van huishoudens zonder beroep	3 492,5	526,2	2 966,3	54,1	8,9	45,2	2	2	2
<i>In inrichtingen en tehuizen</i>	277,6	89,4	178,2	6,1	2,4	3,6	2	2	2
<i>Op varende schepen en in woonwagens</i>	17,8	8,4	8,5	7,6	4,4	3,2	30	32	28
Plaats in het huishouden¹									
<i>Personen in huishouden</i>									
Hoofd van het huishouden tevens gezinshoofd	3 129,3	2 970,8	158,5	57,5	52,6	4,9	2	2	3
niet tevens gezinshoofd	117,7	53,1	64,5	3,2	1,8	1,4	3	3	2
Gezinshoofd, niet tevens hoofd van het huishouden	66,2	49,8	16,4	1,1	0,6	0,5	2	1	3
Echtgenote	2 936,5		2 936,5	50,1		50,1	2		2
Kind	1 984,0	1 143,7	840,3	27,1	16,8	10,3	1	1	1
Overige leden	378,4	159,4	219,0	11,8	6,2	5,5	3	4	2
<i>Alleenstaanden</i>	589,6	199,7	389,9	93,0	58,1	34,9	14	23	8
Burgerlijke staat									
Ongehuwd	2 855,4	1 434,5	1 220,9	92,2	56,0	36,2	3	4	3
Gehuwd, samenwonend met echtgenote(s)	5 984,8	2 991,7	2 992,9	102,7	51,9	50,8	2	2	2
Gehuwd, niet samenwonend met echtgenote(s)	106,5	64,9	41,6	22,9	19,1	3,7	18	23	8
Gescheiden van tafel en bed	27,4	12,6	14,8	2,4	1,6	0,8	8	12	5
Gescheiden van echt	99,1	34,2	64,9	11,5	5,7	5,8	10	14	8
Widuwstaat	606,5	138,1	468,4	18,1	4,2	13,9	3	3	3
Leeftijd									
Jonger dan 20 jaar	1 313,5	673,9	649,6	20,7	10,2	10,4	2	1	2
20-24 jaar	1 125,0	578,4	546,6	52,4	29,2	23,2	4	5	4
25-29 jaar	985,7	456,9	428,8	38,3	23,5	14,9	4	5	3
30-34 jaar	789,1	404,5	384,6	28,1	19,0	9,0	3	4	2
35-39 jaar	753,3	384,1	369,1	19,9	13,3	6,7	3	3	2
40-44 jaar	743,8	368,9	374,9	15,1	9,2	5,9	2	2	2
45-49 jaar	734,5	360,1	374,4	14,2	7,7	6,5	2	2	2
50-54 jaar	644,4	314,0	330,4	11,5	5,7	5,8	2	2	2
55-59 jaar	615,7	294,8	320,9	11,8	5,8	5,8	2	2	2
60-64 jaar	557,1	260,3	296,9	11,2	4,7	6,5	2	2	2
65 jaar en ouder	1 317,4	680,2	737,2	26,8	10,4	16,4	2	2	2
Kerkelijke gezindte									
Rooms-Katholiek	3 750,3	1 843,8	1 906,5	84,6	46,0	38,6	2	1	2
Nederlands-Hervormd	2 385,5	1 127,1	1 258,4	51,1	24,9	26,2	2	2	2
Gereformeerde Kerken	684,3	316,6	367,7	12,2	6,1	6,1	2	2	2
Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)	93,8	45,4	48,4	1,5	0,7	0,8	2	2	2
Overige Gereformeerden	103,0	49,8	53,2	0,8	0,4	0,4	1	1	1
Evangelisch Luthers	32,8	12,5	20,3	1,9	0,9	1,0	8	7	5
Doopsgezind	37,3	14,5	22,8	1,3	0,5	0,8	3	4	3
Remonstrant	20,7	7,8	12,7	1,3	0,5	0,8	6	6	6
Andere kerkelijke gezindte	207,1	108,0	99,1	27,4	21,9	5,5	12	17	5
Geen kerkelijke gezindte	2 204,7	1 150,5	1 054,2	67,5	36,5	30,9	3	3	3
Nationaliteit²									
Nederlandse	9 100,8	4 480,5	4 640,33	208,5	104,7	101,8	2	2	2
Niet-Nederlandse									
EG-landen op 01.01.73 (excl. Italië) ^{3,4}	53,6	28,9	28,7	3,6	2,1	1,5	6	7	5
Italië	8,9	6,5	2,4	2,1	1,7	0,4	19	21	14
Europese wervingslanden ⁵	42,5	33,2	9,2	20,9	16,5	4,4	33	33	32
Overige Europese landen	8,1	4,1	4,0	0,9	0,5	0,4	10	10	10
Noord-Afrikaanse wervingslanden ⁶	11,6	11,4	0,3	9,4	9,3	0,1	45	45	36
Overige landen ⁷	32,0	19,1	12,8	4,1	2,6	1,5	11	12	10

Staat 1a. Bevolking van 14 jaar en ouder naar telwijze, geslacht en bevolkingscategorie resp. plaats in het huishouden, burgerlijke staat, leeftijd, kerkelijke gezindte, nationaliteit, werkzaamheid, grootte der gemeente en provincie, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10)) (slot)

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 14 jaar en ouder		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
x 1 000									
Werkzaamheid									
Met beroep	4 661,5	3 456,1	1 205,4	128,1	94,8	33,8	3	3	3
Zonder beroep	4 817,8	1 219,8	3 598,0	121,7	44,3	77,4	3	4	2
Gemeentegrootte⁸									
Gemeenten met 100 000 en meer inwoners	3 030,5	1 451,17	1 578,8	162,9	92,9	70,6	5	6	4
Overige gemeenten	6 447,2	3 223,4	3 223,8	86,1	45,8	40,3	1	1	1
Provincie⁹									
Groningen	385,1	189,5	195,6	9,9	5,5	4,4	3	3	2
Friesland	375,9	186,6	189,0	6,9	3,5	3,4	2	2	2
Drenthe	271,1	138,8	134,3	2,0	1,0	1,0	1	1	1
Overijssel	666,2	334,9	331,3	7,0	4,2	2,8	1	1	1
Gelderland	1 101,3	547,2	554,1	16,4	8,6	7,8	1	2	1
Utrecht	583,7	282,0	301,7	21,2	13,3	7,8	4	5	3
Noord-Holland	1 634,4	783,6	840,8	84,8	45,1	39,8	6	5	5
Zuid-Holland	2 198,9	1 072,3	1 126,7	71,9	40,9	31,1	3	4	3
Zeeland	233,6	115,2	118,4	2,1	1,2	0,9	1	1	1
Noord-Brabant	1 287,8	647,6	640,2	15,8	8,9	6,8	1	1	1
Limburg	729,3	363,8	365,5	11,0	5,8	5,2	1	2	1

- ¹ Excl. de bevolking van 14 jaar en ouder in inrichtingen en tehuizen.
² Bevolking van 15 jaar en ouder.
³ België, Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Luxemburg, Bondsrepubliek Duitsland.
⁴ Bij deze groep van landen zijn alle personen met een Duitse nationaliteit inbegrepen (zie technische toelichting).
⁵ Portugal, Spanje, Joegoslavië, Griekenland, Turkije.
⁶ Algerije, Marokko, Tunesië.
⁷ Incl. zonder nationaliteit.
⁸ Excl. CPR.
⁹ Excl. ZIJP. en CPR.

de kleinere niet met name genoemde kerkelijke gezindten behorende mannen dat op deze wijze is geteld, bedraagt 17.

Het hoge percentage administratief getelde personen onder de varende en rijdende bevolking is grotendeel te wijten aan het mobiele karakter van deze bevolkingsgroep, waardoor hiertoe behorende personen voor tellers moeilijk bereikbaar zijn.

De hiervoor genoemde groepen van personen zonder Nederlandse nationaliteit, waarbij grote aantallen administratief getelden zijn te constateren, bestaan voornamelijk uit buitenlandse werknemers. Het aantal personen onder deze groepen dat een beroep uitoefent is namelijk vrij groot. Voor de onderscheiden groepen varieert het percentage beroepsbeoefenaars tussen de 80 en de 95. Het grote aantal administratief getelde personen bij deze bevolkingsgroepen hangt dan ook mede samen met de moeilijke bereikbaarheid van de buitenlandse werknemers als gevolg van hun bijzondere positie binnen de Nederlandse samenleving. Het feit dat zij een beroep uitoefenen vormt in dit verband geen beslissende factor, hetgeen blijkt uit de cijfers in staat 1b.

In deze staat is voor de bevolking zonder Nederlandse nationaliteit van 15 jaar en ouder de wijze van telling in verband gebracht met het al of niet uitoefenen van een beroep. De in deze staat voorkomende cijfers laten voor iedere groep van nationaliteiten geen oververteenwoordiging van het aantal administratief getelde personen zien bij hen die een beroep uitoefenen ten opzichte van hen die niet werkzaam zijn. Integendeel, voor iedere groep van nationaliteiten is over het algemeen genomen het percentage administratief getelde personen hoger onder hen die geen beroep uitoefenen dan onder hen die wel werkzaam zijn. Het grote aandeel van personen zonder Nederlandse nationaliteit onder de alleenstaanden mannen (24%), de gehuwde doch niet met hun echtgenote samenwonende mannen (49%), de van tafel en bed gescheiden mannen (10%), alsmede de tot een der kleinere niet met name genoemde kerkelijke gezindten behorende mannen (39%) is als een der oorzaken voor de grote aantallen administratief getelde personen bij deze bevolkingsgroepen te beschouwen. De in de staten 1c en 1d verzamelde cijfers wijzen in deze richting.

In deze staten is voor de bevolking van 20 jaar en ouder de wijze van telling in verband gebracht met het al of niet bazitten van de Nederlandse nationaliteit en de plaats in het huishouden (staat 1c) resp. de burgerlijke staat (staat 1d). Uit deze staten kan men onder andere aflezen dat het percentage administratief getelde personen zeer sterk differentieert voor

Nederlanders en niet-Nederlanders bij een aantal van de genoemde groepen. Zo bedraagt bijvoorbeeld dit percentage onder de alleenstaande mannen voor de groep Nederlanders 17 en voor de groep niet-Nederlanders 41, onder de gehuwde doch niet met hun echtgenote samenwonende mannen voor de groep niet-Nederlanders 36 en voor de groep Nederlanders 10.

Voor een mogelijke verklaring van het hoge percentage administratief getelde alleenstaande mannen is ook het al of niet uitoefenen van een beroep voor deze bevolkingsgroep van belang. Dit kan men concluderen uit de cijfers in staat 1a. In deze staat is voor de bevolking van 14 jaar en ouder de wijze van telling in verband gebracht met de plaats in het huishouden en het al of niet uitoefenen van een beroep. Deze staat laat onder andere zien dat:

- het percentage administratief getelde personen groter is bij alleenstaande mannen die een beroep uitoefenen (25) dan bij alleenstaande mannen zonder beroep (19);
- er geen verschil bestaat tussen de percentages administratief getelde mannelijke leden van huishoudens met en zonder beroep (bij beiden slechts 2).

Het voorafgaande kan als volgt worden samengevat.

- a. Het aantal administratief getelde personen onder de totale bevolking is betrekkelijk gering.
- b. Desondanks is er bij enkele bevolkingsgroepen sprake van een grote oververtegenwoordiging van administratief getelde personen.
- c. Voor een groot aantal van deze groepen kan deze oververtegenwoordiging gedeeltelijk worden verklaard door het feit dat personen zonder Nederlandse nationaliteit - de bevolkingsgroep met de grootste aantallen administratief getelden - een groot aandeel van deze groepen uitmaken.
- d. De door grotere aantallen administratief getelde personen gekenmerkte bevolkingsgroepen zijn specifiek te noemen in die zin, dat zij onder de totale bevolking een kleine minderheid vormen. Zo bedraagt het aandeel van de varende en rijdende bevolking onder de totale bevolking 0,3%, dat van de niet met hun echtgenote(s) samenwonende gehuwden, gescheidenen van tafel en bed en van echt resp. 1,3%, 0,3% en 1,1%, dat van de groep kleinere kerkelijke gezindten 2,4%, dat van de groep personen zonder Nederlandse nationaliteit 2,4% en dat van de alleenstaanden 7,0%.

Staat 1c. Bevolking van 20 jaar en ouder¹ naar telwijze, geslacht, plaats in het huishouden en nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 20 jaar en ouder		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
x 1 000									
Personen in huishoudens	7 357,4	3 729,0	3 628,5	134,7	70,2	64,6	2	2	2
Met Nederlandse nationaliteit	7 258,4	3 669,7	3 588,7	121,4	62,5	58,9	2	2	2
Zonder Nederlandse nationaliteit	99,1	59,3	39,8	13,3	7,7	5,7	12	11	13
w.v.									
wervingslanden (incl. Italië)	28,3	19,3	9,0	8,7	5,1	3,8	24	21	28
overige landen ²	70,8	40,0	30,8	4,6	2,5	2,1	6	6	6
Alleenstaanden	577,4	193,2	384,2	89,5	56,1	33,4	13	23	8
Met Nederlandse nationaliteit	537,0	158,1	378,9	63,7	31,9	31,8	11	17	8
Zonder Nederlandse nationaliteit	40,5	35,1	5,4	25,8	24,2	1,6	39	41	23
w.v.									
wervingslanden (incl. Italië)	32,3	30,9	1,4	22,8	22,0	0,8	41	42	35
overige landen ²	8,2	4,2	4,0	3,0	2,2	0,8	27	35	17

¹ Excl. de bevolking in inrichtingen en tehuizen.

² Incl. zonder nationaliteit.

Staat 1d. Bevolking van 20 jaar en ouder naar telwijze, geslacht, burgerlijke staat en nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 jaar van de bevolking van 20 jaar en ouder		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
x 1 000									
Ongehuwd	1 369,8	764,3	605,5	73,3	46,0	27,3	5	6	4
Met Nederlandse nationaliteit	1 338,5	743,9	594,5	61,3	35,8	25,5	4	5	4
Zonder Nederlandse nationaliteit	31,3	20,3	11,0	12,0	10,2	1,8	28	33	14
Gehuwd samenwonend met echtgeno(o)t(e)	5 980,1	2 988,8	2 971,3	101,3	51,8	49,5	2	2	2
Met Nederlandse nationaliteit	5 882,5	2 943,0	2 939,5	90,6	46,1	44,6	2	2	1
Zonder Nederlandse nationaliteit	77,5	45,7	31,8	10,7	5,7	4,9	12	11	13
Gehuwd niet samenwonend met echtgeno(o)t(e)	103,8	64,4	39,4	22,6	19,1	3,5	18	23	8
Met Nederlandse nationaliteit	76,6	38,0	38,6	7,6	4,4	3,2	9	10	8
Zonder Nederlandse nationaliteit	27,2	26,4	0,8	14,9	14,7	0,2	35	38	24
Gescheiden van tafel en bed	27,1	12,5	14,6	2,4	1,6	0,8	8	12	5
Met Nederlandse nationaliteit	26,4	12,0	14,4	1,5	0,7	0,8	5	6	5
Zonder Nederlandse nationaliteit	0,7	0,5	0,2	0,9	0,9	0,0	55	64	4
Gescheiden van echt	98,9	34,1	64,8	11,5	5,7	5,8	10	14	8
Met Nederlandse nationaliteit	95,9	33,0	63,9	11,1	5,4	5,7	10	14	8
Zonder Nederlandse nationaliteit	2,0	1,2	0,9	0,4	0,3	0,1	15	18	11
Weduwstaats	606,1	138,0	468,1	18,1	4,2	13,9	3	3	3
Met Nederlandse nationaliteit	600,1	136,6	463,5	17,6	4,0	13,7	3	3	3
Zonder Nederlandse nationaliteit	6,0	1,4	4,6	0,5	0,2	0,3	7	12	5

Staat 1b. Bevolking van 15 jaar en ouder zonder Nederlandse nationaliteit naar telwijze, geslacht, nationaliteit en werkzaamheid, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 15 jaar en ouder		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
x 1 000									
EG-landen op 1 jan.'73 (excl. Italië)^{1,2}									
Met beroep	26,1	21,9	6,3	1,9	1,6	0,3	6	7	4
Zonder beroep	25,4	5,0	20,4	1,7	0,5	1,2	6	9	5
Italië									
Met beroep	6,9	6,2	0,7	1,6	1,6	0,1	19	20	9
Zonder beroep	2,0	0,3	1,7	0,5	0,2	0,3	19	33	16
Europese wervingslanden³									
Met beroep	38,2	32,4	5,9	15,3	13,1	2,2	29	29	28
Zonder beroep	4,2	0,9	3,4	5,6	3,5	2,1	57	80	38
Noordafrikaanse wervingslanden⁴									
Met beroep	11,1	11,1	0,1	8,7	8,7	0,0	44	44	38
Zonder beroep	0,5	0,3	0,2	0,7	0,8	0,1	58	65	38
Overige landen⁵									
Met beroep	22,2	16,8	5,4	2,4	2,0	0,5	10	10	8
Zonder beroep	17,7	6,3	11,4	2,6	1,1	1,5	13	15	11

¹ België, Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Luxemburg, Bondsrepubliek Duitsland.

² Bij deze groep van landen zijn alle personen met een Duitse nationaliteit inbegrepen (zie technische toelichting).

³ Portugal, Spanje, Joegoslavië, Griekenland, Turkije.

⁴ Algerije, Marokko, Tunesië.

⁵ Incl. zonder nationaliteit.

Staat 1a. Bevolking van 14 jaar en ouder' naar telwijze, geslacht, plaats in het huishouden en werkzaamheid, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 14 jaar en ouder		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
	x 1 000								
Personen in huishoudens									
Met beroep	4 355,7	3 319,6	1 036,0	74,3	58,8	17,8	2	2	2
Zonder beroep	4 256,5	1 057,2	3 199,2	76,4	21,4	54,9	2	2	2
Alleenstaanden									
Met beroep	226,3	110,9	115,4	51,1	36,8	14,3	18	25	11
Zonder beroep	363,3	88,7	274,6	41,9	21,3	20,6	10	19	7

Excl. de bevolking in inrichtingen en tehuizen.

Aanhangsel II. Vraagstelling en toelichting omtrent huishoudens, gezinnen en woningen

A. In te vullen door de BEVOLKING

B

VRAGEN voor ALLE PERSONEN

8 IS HIJ/ZIJ HOOFD V/E HUISHOUDEN **ECHTGENOTE V/H HOOFD** **ONGEH. KIND V/H HOOFD** **ALLEENSTAAND**

INDIEN HIJ/ZIJ EEN ANDERE PLAATS IN HET HUISHOUDEN INNEEMT, VRAAG 8 AAN DE ACHTERZIJDE VAN DIT BLAD INVULLEN

8a DE RELATIE OPGEVEN TOT HET HOOFD VAN HET HUISHOUDEN, WAARVAN HIJ/ZIJ DEEL UITMAAKT
invullen bijv. vader, schoonzoon, kleindochter, inwonende dienstbode, tante, vriendin, kostganger of derg.

b WOONT HIJ/ZIJ SAMEN MET ONGEHUWDE EIGEN EN/OF STIEFKINDEREN?

JA NEEN

c INDIEN GEHUWD: WOONT HIJ/ZIJ SAMEN MET ECHTGENOTE/ECHTGENOOT?

JA NEEN

d INDIEN ONGEHUWD: WOONT HIJ/ZIJ SAMEN MET EIGEN VADER EN/OF MOEDER? (STIEFVADER EN/OF -MOEDER)

JA NEEN

2

B.

ALLEEN voor HOOFDEN VAN HUISHOUDENS EN voor ALLEENSTAANDEN

1 IS HIJ/ZIJ HOOFDBEWONER ZONDER INWONING **HOOFDBEWONER MET INWONING** **ZELF INWONEND ZOEKT ZELFSTANDIGE WONING** **ZOEKT GEEN ZELFSTANDIGE WONING**

3 HOEVEEL VERTREKKEN HEEFT HIJ/ZIJ OP DIT WOONADRES GEHEEL IN GEBRUIK VOOR BEROEP OF BEDRIJF?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9+

INDIEN INWONEND

4a HOEVEEL VERTREKKEN HEEFT HIJ/ZIJ IN TOTAAL VAN DE HOOFDBEWONER GEHUURD?
(Keuken, ook indien gemeenschappelijk gebruikt, meetellen)

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9+

b HEEFT HIJ/ZIJ VRIJE KEUKEN **GEMEENSCHAPPELIJK GEBRUIK VAN KEUKEN** **GEEN GEBRUIK VAN KEUKEN**

c HOEVEEL VERTREKKEN HEEFT HIJ/ZIJ DAARNAAST NOG IN GEMEENSCHAPPELIJK GEBRUIK MET DE HOOFDBEWONER OF MET ANDERE INWONENDEN?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9+

EINDE VAN DE INVULLING DOOR DE BEVOLKING

8

8

Voor hoofden van huishoudens en alleenstaanden

Vraag 1 Streep één van de hokjes aan onder:

hoofdbewoner

• indien de betrokkene verantwoordelijk is voor de huurbetaling aan de eigenaar, dan wel als eigenaar zelf in de woning woont

B1. Vraagstelling

1	IS HET WOONVERBLIJF BEWOOND DOOR EEN HUISHOUDELIJKE OF ALLEENSTANDE WONING	EEN WONING ZONDER HOOFDBEWONER	EEN TWEE-LEEDS-DE WONING	EEN BOERDERIJ OF TUINDERSWONING	IA	NEEN				
2	IS HET WOONVERBLIJF EEN GEWONE WONING	EEN BOERDERIJ OF TUINDERSWONING	INDIEN EEN ANDERE BEWOONDE RIJMTIJE VRAAG 2 AAN DE ACHTERZIJDE VAN DIT BLAD INVULLEN	WINKEL EN/OF WERKPLAATS	IA	NEEN				
3	Wanneer is de woning gereedgekomen?	1906 1918	1919 1930	1931 1944	1945 1954	1955 1964	1960 1969	1965 1969	NA T/M	1965 1969
4	HOEVEEL BEDRAAGT DE HUUR(WAARDE) VAN HET WOONVERBLIJF?	A	B	C	D	WEEK	MAAND	KVART.	JAAR	PER
5	MAAKT DE WONING DEEL UIT VAN EEN COMPLEX VAN TENMINSTE 4 WONINGEN VOOR STUDENTEN, WERKENDE VROUWEN OF DERG.	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	ANDERE KOSTEN
6	INDIEN EEN PRIVAAT AANWEZIG IS: AFVOER OP OPENBAAR RIJDOEL AANWEZIG	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	WATERSPOELING AANWEZIG
7	HEEFT DE WONING EEN EIGEN TOEGANGSDEUR?	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	WATERSPOELING AANWEZIG
8	Wanneer is de woning gereedgekomen?	1906 1918	1919 1930	1931 1944	1945 1954	1955 1964	1960 1969	1965 1969	NA T/M	1965 1969
9	HEEFT DE WONING EEN OPENBARE AANSLUITING OP WATER	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	WATERSPOELING AANWEZIG
10	DE WONING HEEFT EEN (WOON)KEUKEN VAN MINDER DAN 4 m ²	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	WATERSPOELING AANWEZIG
11	WAAR IS HET PRIVAAT (DE W.C.) GELEGEN?	BINNEN DE WONING	BUITEN DE WONING	BUITEN DE WONING (op deel, gang, par-taal of derg.)	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN
12	HEEFT DE WONING EEN LAVET OF WASTROG (EVENTUEEL MET DOUCHE)	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	DOUCHE (ZONDER BAD)
13	HEEFT DE WONING EEN CENTRALE VERWARMING	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	JA	NEEN	WIJK OF STADSV-ERWARMING
14	WAT IS DE VOORNAAMSTE VOOR VERWARMING GE- BRUIKTE BRANDSTOF	KOLEN	OLIE	GAS	ANDERE BRANDSTOF	JA	NEEN	JA	NEEN	ANDERE BRANDSTOF

8

9

10

B2. Instructie voor de teller

Tellersgedeelte

vraag 2 Voor de beantwoording van vraag 2 moet u het onderscheid kennen tussen een woning enerzijds en een andere bewoonde ruimte anderzijds.

Woning

Een woning is een pand of een deel van een pand, dat is *gebouwd* (of door *verbouw* is geschikt gemaakt) voor *blijvende* bewoning door één huishouden of één alleenstaande. Als maatstaf geldt de aanwezigheid van een *eigen toegangsdeur* die ofwel van de openbare weg ofwel van een gemeenschappelijk trappenhuis, portaal of galerij toegang geeft tot de woning. Als woning zijn gemakkelijk te herkennen

• *hele huizen* (eengezinshuizen) die vrij kunnen staan (herenhuzen, villa's, bungalows e.d.) doch ook kunnen zijn gebouwd als twee onder één kap of als rijenhuzen

• *beneden- en bovenwoningen* met naast elkaar aan de straat gelegen toegangsdeuren

• *portiekwoningen* met elk een eigen toegangsdeur aan een open portiek-trap

• *zgn. flat- of etagewoningen* met elk een eigen toegangsdeur aan een open of gesloten gemeenschappelijk trappenhuis

• *zgn. galerijwoningen* met elk een eigen toegangsdeur aan een meestal open galerij.

Andere bewoonde ruimte

Hieronder worden verstaan

• woonruimten die wel zijn gebouwd voor *blijvende bewoning* doch die *niet* aan de *woningdefinitie* voldoen zoals bijv.:

de kamers in een studentenflat, in een gezellenhuis, een tehuis voor ongehuiden of derg.

de *niet afgesloten* woonruimten van hotelhouders in hotels

• woonruimten die *niet geschikt* zijn voor *permanente bewoning*, zoals bijv.: onbewoonbaar verklaarde woningen, zomerhuisjes, keten, barakken e.d.

• *mobiele woonverblijven* zoals woon-schepen, woonwagens (zonder wielen), caravans e.d.

• *ruimten die niet voor bewoning* zijn gebouwd doch voor dit doel in *gebruik* zijn genomen zoals bijv. ruimten in scholen, bedrijfsruimten, schuren e.d.

Bij de beantwoording van vraag 2 dient u aan de hand van de zojuist gegeven definities eerst vast te stellen of sprake is van een *woning* of van een *andere bewoonde ruimte*.

Is sprake van een *woning* dan dient u een van de drie onder vraag 2 afgedrukte hokjes zwart te maken en wel als volgt:

• Maak het hokje zwart onder een *gewone woning* indien sprake is van een woning, die *uitsluitend* is *gebouwd* voor *bewoningsdoeleinden*, ook al wordt deze *gedeeltelijk* voor bedrijfsdoeleinden *gebruikt*. Heeft bijv. een kapper de voorkamer of de suite van een woning in gebruik als kapperswinkel zonder dat deze als *winkel* is verbouwd, dan blijft sprake van een *gewone woning*. De eventuele volgende bewoners kunnen immers bedoelde vertrekken weer zonder meer als woonvertrekken gaan bewonen.

• Maak het hokje zwart onder een *woning met winkel en/of werkplaats* indien sprake is van een combinatie van woonruimten en als *zodanig gebouwd* bedrijfsruimten, die binnenshuis met elkaar zijn verbonden. Is bijv. een winkelpand zodanig gebouwd of verbouwd, dat men de woonruimte van de winkel ook door de winkel kan bereiken, dan is sprake van een *woning met winkel*.

• *Let op*. Is de woning van de winkelier boven de winkel gelegen, doch kan hij de winkel uitsluitend *buitenom* bereiken dan is sprake van een *winkel* (die niet behoeft te worden geteld) en een *afzonderlijke gewone woning*, waarvoor het *eerste* hokje moet worden zwartgemaakt.

• Maak het hokje zwart onder een *boerderij of tuinderswoning* uitsluitend indien sprake is van een woning met bijbehorende bedrijfsruimten die zijn *gebouwd* en door de bewoner worden *gebruikt* voor de uitoefening van een boerenbedrijf, veehouderij of tuindersbedrijf.

Voor een boerderij bewoond door een kunstschilder mag dus niet het derde hokje doch moet het eerste hokje worden zwart gemaakt (onder *gewone woning*). Hetzelfde geldt voor een *gewone woning* in de dorpskern, waarin een tuinder woont die zijn tuin buiten het dorp heeft liggen.

• Is sprake van een *andere bewoonde ruimte* geef dan een *omschrijving* van de aard van de ruimte aan de achterzijde van blad 8 op de daarvoor gereserveerde plaats.

N.B. Is sprake van een hotel, een pension of een particulier tehuis raadpleeg dan Hoofdstuk V van deze Instructie, waar in paragraaf E is omschreven hoe u in deze bijzondere gevallen moet handelen.

Vraag 3b Als particuliere instelling te beschouwen verzekeringsmaatschappijen, banken, pensioenfondsen, kerkgenootschappen, de Nederlandse Spoorwegen enz.

Vraag 3c • De bewoners zullen in het algemeen op de hoogte zijn of al dan niet sprake is van een woningwetwoning. Aangezien het daarbij meestal gaat om grotere complexen van rijen-, étage- of galerijwoningen kunt u de invulling in vele gevallen mede bepalen aan de hand van de antwoorden van in hetzelfde complex wonende huishoudens en alleenstaanden. In bijzondere gevallen zult u van de plaatselijke leiding van de telling bijzondere aanwijzingen ontvangen.

• Als dienstwoning wordt beschouwd elke woning die blijvend is gereserveerd voor bewoning krachtens dienstverband, zoals een pastorie, een conciergewoning e.d. Een op de normale woningmarkt door een werkgever voor een werknemer gehuurde of gekochte woning niet als dienstwoning beschouwen.

• Een lijdzaamheidswoning is een woning, die door de gemeente, een kerkgenootschap, een instelling, stichting of derg. kosteloos of tegen een belangrijk lagere dan de normale huur aan de bewoners ter beschikking wordt gesteld, al dan niet in combinatie met steun in natura.

Vraag 4a • Vul het bedrag van de huur(waarde) als volgt in:
Gebruik
Vak A voor het duizendtal van het bedrag in guldens
Vak B voor het honderdtal van het bedrag in guldens
Vak C voor het tiental van het bedrag in guldens

Vak D voor de guldens en vermeld de dubbeltjes en centen in de daarvoor gereserveerde roze vakken.
(Zie het onderstaande voorbeeld voor een huurwoning)

niet zo ...

a) HOEVEEL BEDRAAGT DE HUUR(WAARDE) VAN HET WOONVERBLIJF?										
f	2	5	7	5		PER	WEEK	MAAND	KWART.	JAAR
A	B	C	D				☐	☐	☐	☐
b) BOVENSTAAND BEDRAG HIERONDER VERSTREPEN (DUBBELTJES EN CENTEN WEGLATEN!)										
A	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
B	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
C	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
D	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

maar zo

a) HOEVEEL BEDRAAGT DE HUUR(WAARDE) VAN HET WOONVERBLIJF?										
f	2	5	7	5		PER	WEEK	MAAND	KWART.	JAAR
A	B	C	D				☐	☐	☐	☐
b) BOVENSTAAND BEDRAG HIERONDER VERSTREPEN (DUBBELTJES EN CENTEN WEGLATEN!)										
A	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
B	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
C	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
D	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

N.B. Bedraagt de huur(waarde) méér dan f 9999,99 vermeld het tienduizendtal dan vóór Vak A.

• Vul in:

Voor door de eigenaar bewoonde woonverblijven (zie de beantwoording van vraag 3a):
de huurwaarde volgens de personele belasting 1969/1970 of indien geen personele belasting is verschuldigd het bedrag van de jaarlijkse lasten.

Voor woningen met winkel en/of werkplaats en voor boerderijen en tuinderswoningen (zie de beantwoording van vraag 2 van het tellersgedeelte van blad 8):
de huurwaarde volgens de personele belasting 1969/1970 van het woongedeelte, ook indien sprake is van huur of pacht.

Voor overige huurwoningen: de zuivere huur, d.w.z. dat gedeelte van het verschuldigde huurbedrag waarover de huurverhogingen worden berekend (huurbedrag na aftrek van kosten voor verbruik van water en brandstof en na aftrek van andere kosten).

Voor dienst- en lijdzaamheidswoningen (zie de beantwoording van vraag 3c): geen huur. Vul in 0000,00.

• Streep aan:
indien een huurwaarde P.B. is ingevuld 'per jaar'
voor dienst- en lijdzaamheidswoningen 'per jaar'

in alle andere gevallen de termijn waarover het huurbedrag is verschuldigd.

Het zal ongetwijfeld voorkomen dat degene die u ontvangt niet in staat is u de huur of huurwaarde van de woning op te geven

laat in zo'n geval vraag 4 in eerste instantie onbeantwoord

vraag aan degene die u ontvangt om er voor zorg te dragen dat u bij het ophalen van de vragenlijsten wel over de gevraagde gegevens kunt beschikken.

Vraag 4b • Verstreep het bij vraag 4a ingevulde bedrag volgens de op de vragenlijst gegeven aanwijzingen.
Let er vooral op dat u het cijfer uit vak A overbrengt naar rij A, uit vak B naar rij B enz.
In de praktijk betekent dit dat na het overbrengen van de cijfers bij maanduren rij A meestal (en rij B soms ook) blanco blijft. Bij weekhuren zijn meestal rij A én rij B blanco (en soms ook rij C).

• Het is de bedoeling dat u in elke rij die na het overbrengen van de huur(waarde) blanco blijft een 0 aanstreept. Bestudeer het bovenstaande voorbeeld goed zodat u duidelijk is wat van u wordt verlangd (zie pag. 22).

N.B. Is bij vraag 4a een bedrag ingevuld dat hoger is dan f 9999,99 dan mag bij vraag 4b niets worden ingevuld.

Vraag 4c • Streep driemaal het hokje onder 'neen' aan, indien bij vraag 4a een huurwaarde P.B. is ingevuld of een zuivere huur en voorts indien sprake is van een dienst- of lijdzaamheids-woning.

• Geef in alle andere gevallen aan, welke kosten in het bij vraag 4a vermelde huurbedrag zijn inbegrepen.

Indien u bij vraag 2 op de achterzijde van blad 8 een andere bewoonde ruimte heeft verantwoord kunt u na vraag 4 de beantwoording van de vragen over het woonverblijf beëindigen en verdergaan met de werkzaamheden omschreven in punt H van dit Hoofdstuk II.

Vraag 5 • U heeft bij de beantwoording van vraag 2 op het tellersgedeelte van blad 8 al beslist of sprake is van een woning of een andere bewoonde ruimte. Deze beslissing kan voor de speciaal voor bejaarden, studenten, werkende vrouwen e.d. gebouwde woonruimten verkeerd zijn uitgevallen. Deze woonruimten mogen n.l. uitsluitend als speciale bejaarden- of studentenwoningen worden beschouwd wanneer is voldaan aan de woningdefinitie, waarbij de nadruk valt op de mogelijkheid om in de betrokken afgesloten woonruimte een zelfstandige huishouding te voeren. Als criterium geldt daarbij de aanwezigheid van een eigen keuken(tje) en van een eigen W.C., terwijl de betrokken woningen bovendien niet meer dan 3 vertrekken mogen tellen.

• Is niet aan deze voorwaarden voldaan dan is meestal sprake van

ofwel een andere bewoonde ruimte Verander dan de beantwoording van vraag 2 op het tellersgedeelte van blad 8 in bijv. studentenflat, gezellenhuis of derg.

ofwel een gewone woning van 4 of meer vertrekken waarin toevallig bejaarden of studenten zijn gehuisvest. Beantwoord in zo'n geval vraag 5 met tweemaal neen.

• Is wel aan de genoemde voorwaarden voldaan beantwoord vraag 5 dan uitsluitend met ja-neen of neen-ja indien er sprake is van een kleine woning, voorzien van eigen keuken en eigen W.C.,

deel uitmakend van een complex van tenminste 4 van zulke woningen, uitsluitend bestemd voor de huisvesting van een en dezelfde categorie van woningbehoevenden.

• Hofjeswoningen vallen uitsluitend onder deze omschrijving, indien ook uitdrukkelijk aan de laatstgenoemde voorwaarde is voldaan. Beantwoord dus voor hofjeswoningen bewoond door normale gezinnen vraag 5 met tweemaal neen.

Vraag 6a Is de woning tevens een geheel huis of perceel dan is sprake van een eengezinshuis.

• Vrijstaand zoals bijv. een bungalow, een villa, een boerderij of derg.

• Aangebouwd aan een zijde zoals bijv. twee woningen onder een kap en de hoekhuizen van een rij van eengezinshuizen.

• Aangebouwd aan twee zijden zoals bijv. de middelste woningen van een rij van eengezinshuizen.

• Is de woning geen eengezinshuis dan moet u bepalen of deze al dan niet in een bedrijfsgebouw is gelegen. Daarbij dient u als bedrijfsgebouw te beschouwen elk gebouw dat volgens de bouw voor meer dan de helft van de totale vloeroppervlakte is bestemd voor bedrijfsdoeleinden.

Hieronder vallen dus niet alleen in een fabrieksgebouw, een school of een inrichting ingebouwde woningen voor de portier, de conciërge of de huisbewaarder, doch ook bijv. een laag etagewoning boven twee lagen kantoor- en/of winkelruimten of derg.

N.B. Verantwoord boerderijen en eengezinshuizen met winkel en/of werkplaats uitsluitend als vrijstaand of aangebouwd en niet tevens of uitsluitend als bedrijfsgebouw.

Vraag 6b • Als souterrain wordt beschouwd de gebouwde laag waarvan de vloer een halve meter of meer beneden de straat-hoogte is gelegen, indien deze laag althans is gebouwd voor bewoning. De verdieping welke aan de voorzijde van de woning geheel onder, doch aan de achterzijde gelijk of nagenoeg gelijk ligt met de terrein(tuin)hoogte of omgekeerd wordt eveneens als souterrain beschouwd.

• Beschouw als begane grond de gebouwde laag die minder dan een halve meter beneden de straat- of terrein-hoogte is gelegen doch niet meer dan 2 meter daarboven.

N.B. Heeft een flatgebouw een zgn. onderbouw d.w.z. een voor gemeenschappelijk gebruik bestemde laagst gebouwde laag waarin de bergruimten en/of de garages van de in het gebouw gelegen woningen zijn samengebracht, beschouw de eerste woonlaag dan als begane grond indien de vloer daarvan minder dan 2 meter boven de straat- of terreinhoogte is gelegen en als eerste verdieping als de bedoelde vloer 2 meter of meer dan 2 meter boven de terrein- of straat-hoogte is gelegen.

• Beschouw als eerste verdieping de boven de begane grond gelegen bouwlaag; als tweede verdieping de boven de eerste verdieping gelegen bouwlaag enz.

10

Vraag 7 In het voorgaande is er steeds de nadruk op gelegd dat een woning moet zijn voorzien van een eigen toegangsdeur. Het komt echter voor dat van een pand elke verdieping voor afzonderlijke bewoning door één huishouden is bestemd zonder dat elke verdieping afsluitbaar is met één deur. In de regel komen daarbij de deuren van alle op één verdieping gelegen vertrekken uit op het gemeenschappelijke trappenhuis. Indien in dergelijke gevallen wordt voldaan aan de voorwaarde dat

• elke verdieping rechtsreeks van de eigenaar is gehuurd

• de bewoners van elke verdieping beschikken over een eigen keuken en een eigen w.c.

dan moet elke verdieping worden beschouwd als een woning zonder eigen toegangsdeur.

Uitzonderingen:

Het bovenstaande is niet van toepassing

• in woningen van gemeenten en woningbouwverenigingen

• in gevallen dat de eigenaar zelf een der verdiepingen bewoont.

In deze gevallen wordt het geheel beschouwd als een woning met eigen toegangsdeur waarin samenwoning plaats vindt (zie Hoofdstuk V, paragraaf D, punt 2).

Vraag 8 • Let, indien de bewoners het bouwjaar van de woning niet weten, op gevelstenen e.d. waaruit het bouwjaar is af te leiden. Gebruik in gevallen dat kennelijk sprake is van complexen of rijen huizen die gelijktijdig of ongeveer gelijktijdig gebouwd zijn, ook de inlichtingen die u bij omliggende woningen hebt verkregen.

• Raadpleeg, als u geen aanknopingspunten kunt vinden, de plaatselijke leiding van de telling die op de hoogte is van de bouwperiode van de verschillende wijken van de gemeente. Is een woning zo ingrijpend verbouwd, dat als het ware een nieuwe woning is ontstaan, vraag dan naar de periode waarin de verbouwing heeft plaats gevonden.

Vraag 9 • Is een aansluiting op water of gas aanwezig binnen het gebouw doch gelegen op een gemeenschappelijk portaal of derg. buiten de woning streep dan het hokje aan onder neen.

• Beschouw een aansluiting op een water-, gas- of elektriciteitsvoorziening van een nabij gelegen fabriek of derg. niet als een openbare aansluiting evenmin als flessengas, een eigen gas-, water- of elektriciteitsvoorziening. Streep in al deze gevallen het hokje aan onder neen.

Vraag 10a Als keuken wordt beschouwd een vertrek dat door bouw of verbouw is bestemd voor het bereiden van maaltijden.

Maak dus het hokje onder geen keuken aanwezig zwart indien de bewoners van de woning uitsluitend beschikken over een kookkast, een kooknis of een installatie die in een vertrek in de gang, het portaal of een overloop is aangebracht.

Heeft de woning meer dan een keuken vermeld dan de oppervlakte van de grootste aanwezige keuken.

Vraag 10b Als vertrek behalve gewone woon- en slaapkamers ook tellen alkoven en zolderkamers; deze laatste uitsluitend indien sprake is van een met een deur afsluitbare ruimte met beschoten kap, die in verbinding staat met de buitenlucht (zolderraam).

Niet als vertrek beschouwen: badkamers, keukens en bijkeukens evenmin als serres, hallen en zolderruimten ook al worden deze als slaapgelegenheid gebruikt.

N.B. Een suite wordt slechts als twee (of meer) vertrekken geteld wanneer deze vertrekken door deuren, vouw- wand of derg. van elkaar kunnen worden gescheiden.

Vragen 11a en 11b Indien de woning twee of meer w.c.'s heeft, deze vragen beantwoorden voor de w.c. die op de verdieping van het hoofdwoonvertrek is gelegen. Is de enige toiletput van de woning geplaatst in de badkamer, de badkamer levens als *privaat (w.c.)* beschouwen.

Vragen 12a en 12b Indien de woning twee of meer badgelegenheden heeft deze vragen beantwoorden voor de *best geoutilleerde* badkamer.

Vraag 13a • Er is óók sprake van een centrale verwarming indien de woning vanuit een centraal punt slechts gedeeltelijk is verwarmd (bijv. alleen de woon- en niet de slaapvertrekken).

• Er is slechts sprake van een eigen c.v. indien de stookinstallatie van de c.v. binnen de woning is gelegen

• Bij een blokverwarming worden de woningen van een bouwblok bediend door één stookinstallatie.

• Bedient de centrale stookinstallatie meer dan een bouwblok dan is sprake van wijk- of stadsverwarming.

Vraag 13b Worden voor de verwarming van de woning verschillende brandstoffen gebruikt ga dan af op de brandstof die wordt gebruikt voor het verwarmen van het hoofdwoonvertrek en geef die brandstof als de voornaamste aan. Bega niet de fout om alle gebruikte brandstoffen aan te geven.

Aanhangsel III. Overzicht van beschikbare tabellen

3.1 Algemeen

De van de 14e Algemene volks- annex woningtelling van 28 februari 1971 beschikbare tabellen kunnen worden onderscheiden in twee groepen, t.w.:

- 'kernstabellen', zie punt 3.2.
- 'aanvullende tabellen'. Het aantal tabellen met aanvullende gegevens over huishoudens, gezinnen, alleenstaanden en woningen is dermate groot dat het niet goed mogelijk is om in deze publikatie een overzicht van deze tabellen te geven.

De tabellen zijn in het algemeen slechts beschikbaar met gegevens van Nederland als geheel.

Voor geïnteresseerden wordt verwezen naar de in de bibliotheek van het CBS beschikbare uitgebreide documentatie.

3.2 Algemene informatie over de kernstabellen

Met het oog op volledigheid zijn in bijgaand overzicht alle gegevens vermeld die per gemeente bij de 14e Algemene volks- annex woningtelling van 28 februari 1971 beschikbaar zijn gekomen. Een en ander is gebeurd in de vorm van een beschrijving van de diverse tabellen waarin de gegevens voorkomen, met vermelding van het serienummer waarin de desbetreffende losbladige tabel is gepubliceerd. Serie 1 bevat gegevens over demografische kenmerken, huishoudens en gezinnen alsmede omvang en samenstelling van de woningvoorraad; serie 2 gegevens over beroep, bedrijf, onderwijs en woonforansisme; serie 3 ten slotte gegevens over werkforansisme en woon-werkbalans.

Op een paar uitzonderingen na zijn de in het overzicht opgenomen tabellen ook beschikbaar voor een aantal andere gebiedseenheden. Het betreft hier achtereenvolgens:

- voor Nederland als geheel de tabellen uit serie 1 en 2;
- voor de 11 provincies en de 19 agglomeraties oftewel intergemeentelijke samenwerkingsorganen de tabellen uit de serie 1, 2 en 3 met uitzondering van tabel 23;
- voor de 5 landsdelen, de COROP-gebieden, de 26 nodale gebieden (groeve indeling) en de 80 nodale gebieden (verfijnde indeling), de 129 economisch-geografische gebieden alsmede de onderscheiden verstedelingstypen van gemeenten de tabellen uit de serie 1 en 2 (excl. tabel 18, 19 en 39 alsmede excl. de desbetreffende onderdelen in tabel 38).

3.2.1 Overzicht van de kernstabellen

Omschrijving tabel	Serie
Tabel 1 <i>Totale bevolking</i> naar leeftijd, geslacht en: 1. plaats in het huishouden 2. plaats in het gezin 3. burgerlijke staat 4. geboorteprovincie 5. nationaliteit 6. soort van werkzaamheid e.d. 7. AOW, AWW, bijstandswet 8. hulpbehoevendheid	1 1 1 1 1 1 1 1
Tabel 2 <i>Totale bevolking, resp. Beroepsbevolking</i> naar leeftijd, geslacht en: 1. periode van vestiging in de huidige woongemeente 2. voornaamste bron van inkomen (levensonderhoud) in 1970	1 1
Tabel 3 <i>Totale bevolking</i> naar leeftijd, geslacht en: 1. sociale groep 2. overheidsdienst	2 2
Tabel 4 <i>Totale bevolking</i> naar plaats in het huishouden, leeftijd, geslacht en: 1. sociale groep 2. overheidsdienst	2 2
Tabel 5 <i>Totale bevolking</i> naar kerkelijke gezindte en: 1. leeftijd en geslacht 2. burgerlijke staat en geslacht 3. periode van vestiging in de huidige woongemeente en geslacht 4. sociale groep en plaats in het huishouden 5. onderwijsniveau en geslacht	1 1 1 2 2
Tabel 6 <i>Bevolking van 14 jaar en ouder</i> naar periode van vestiging in de huidige woongemeente, werkzaamheid (zonder of met beroep), geslacht en: 1. leeftijd en plaats huishouden 2. nationaliteit 3. huisvesting (alleen voor hoofden van huishoudens, definitie 1947)	1 1 1
Tabel 7 <i>Bevolking van 14 jaar en ouder</i> (zonder en met beroep) <i>voorzover nog volledig dagonderwijs volgend</i> naar leeftijd, geslacht en: 1. onderwijs dat wordt gevolgd 2. werkzaamheid 3. plaats in het huishouden/gezin	2 2 2

Omschrijving tabel	Serie
Tabel 8 <i>Bevolking van 14 jaar en ouder zonder beroep</i> naar leeftijd en: 1. burgerlijke staat en plaats in het huishouden (alleen voor vrouwen in huishoudens en alleenstaande vrouwen) 2. onderwijsniveau en geslacht	2 2
Tabel 9 <i>Bevolking van 14 jaar en ouder met beroep</i> naar leeftijd en: 1. burgerlijke staat en plaats in het huishouden (alleen voor vrouwen) 2. onderwijsniveau en geslacht 3. werkzaamheid (in % van de totale bevolking per geslacht voor elke leeftijd) 4. positie in het bedrijf en geslacht 5. gedeeltelijke werkweek, positie in het bedrijf en geslacht	2 2 2 2 2
Tabel 10 <i>Beroepsbevolking</i> naar leeftijd, geslacht en: 1. aard van het beroep en positie in het bedrijf	2
Tabel 11 <i>Beroepsbevolking</i> naar positie in het bedrijf, geslacht en: 1. bedrijfsklasse 2. bedrijfsklasse volgens indeling 1960	2 2
Tabel 12 <i>Beroepsbevolking</i> naar onderwijsniveau, leeftijd en: 1. bedrijfsklasse	2
Tabel 13 <i>Vrouwelijke beroepsbevolking</i> naar burgerlijke staat, positie in het bedrijf, duur werkweek en: 1. aard van het beroep 2. aard van het bedrijf	2 2
Tabel 14 <i>Beroepsbevolking</i> naar ligging van het werkadres en voorzover binnen de gemeente werkend naar voornaamste vervoermiddel, geslacht en: 1. sociale groep 2. overheidsdienst 3. afstand tot het werkadres in tijdseenheden (alleen voor personen met een vast werkadres of een vast meldingspunt)	2 2 2
Tabel 15 <i>Buiten de gemeente werkende bevolking</i> naar periode van vestiging in de huidige woongemeente, geslacht en: 1. leeftijd, aard forensisme en plaats in het huishouden 2. huisvesting (alleen voor hoofden van huishouden, definitie 1947)	2 2
Tabel 16 <i>Buiten de gemeente werkende bevolking</i> naar sociale groep en: 1. leeftijd, aard forensisme en plaats in het huishouden 2. huisvesting (alleen voor hoofden van huishoudens, definitie 1947)	2 2
Tabel 17 <i>Woonforensen (dagforensen) met vast werkadres of vast meldingspunt</i> naar voornaamste vervoermiddel, geslacht en: 1. sociale groep 2. positie in het bedrijf (alleen voor hoofden van huishoudens definitie 1947) 3. leeftijd 4. afstand tot het werk in tijdseenheden	2 2 2 2
Tabel 18 <i>Woonforensen (dagforensen) met vast werkadres of vast meldingspunt</i> naar voornaamste vervoermiddel en: 1. werkgemeente	2
Tabel 19 <i>Woonforensen (dagforensen) met vast werkadres of vast meldingspunt</i> naar afstand tot het werk in tijdseenheden en: 1. werkgemeente	2
Tabel 20 <i>Werkforensen (dagforensen) met vast werkadres of vast meldingspunt</i> naar voornaamste vervoermiddel, geslacht en: 1. woongemeente 2. positie in het bedrijf (alleen voor hoofden van huishoudens, definitie 1947) 3. leeftijd 4. afstand tot het werk in tijdseenheden	3 3 3 3
Tabel 21 <i>Werkforensen (dagforensen) met vast werkadres of vast meldingspunt</i> naar voornaamste vervoermiddel en: 1. woongemeente	3
Tabel 22 <i>Werkforensen (dagforensen) met vast werkadres of vast meldingspunt</i> naar afstand tot het werk in tijdseenheden en: 1. woongemeente	3
Tabel 23 <i>Woon-werkbalans</i> naar geslacht en: 1. bedrijfsklasse 2. bedrijfsklasse volgens indeling 1960	3 3
Tabel 24 <i>Gehuwde en gehuwd geweest zijnde vrouwen</i> naar aantal thuiswonende kinderen, leeftijd van het jongste kind en: 1. werkzaamheid (zonder en met beroep), burgerlijke staat en leeftijd op teldatum 2. positie in het bedrijf en burgerlijke staat (voorzover met gedeeltelijke werkweek) 3. onderwijsniveau en werkzaamheid (zonder en met beroep) - alleen voor gehuwde vrouwen samenwonend met echtgenoot	2 2 2

Omschrijving tabel	Serie
Tabel 25 <i>Gehuwde en gehuwd geweest zijnde vrouwen</i> naar werkzaamheid (zonder en met beroep), duur van de werkweek, gezinssituatie en: 1. voorzover gehuwd en samenwonend met echtgenoot naar sociale groep van de man 2. voorzover gescheiden, weduwe of gehuwd niet samenwonend met echtgenoot naar eigen sociale groep	2 2
Tabel 26 <i>Gehuwde en gehuwd geweest zijn vrouwen resp. al dan niet ter plaatse geboren</i> naar aantal levend ter wereld gebrachte kinderen en: 1. leeftijd op teldatum en burgerlijke staat 2. kerkelijke gezindte en burgerlijke staat	1 1
Tabel 27 <i>Huishoudens en alleenstaanden, definitie 1960 en 1947</i> naar samenstelling en: 1. leeftijd hoofd huishouden of alleenstaande 2. burgerlijke staat hoofd huishouden of alleenstaande 3. familiere relatie 4. grootte van het huishouden 5. wijze van huisvesting	1 1 1 1 1
Tabel 28 <i>Huishoudens en alleenstaanden, definitie 1960</i> naar grootte van het huishouden en: 1. leeftijd en geslacht hoofd huishouden of alleenstaande 2. aantal ter beschikking staande vertrekken en wijze van huisvesting	1 1
Tabel 29 <i>Hoofden van huishoudens en alleenstaanden, definitie 1947</i> naar leeftijd, geslacht en: 1. wijze van huisvesting	1
Tabel 30 <i>Hoofden van huishoudens en alleenstaanden, definitie 1947</i> naar burgerlijke staat, geslacht en: 1. wijze van huisvesting 2. leeftijd (alleen voor hoofden van huishoudens en alleenstaanden in een woning of andere bewoonde ruimte)	1 1
Tabel 31 <i>Hoofden van huishoudens en alleenstaanden</i> naar sociale groep en: 1. samenstelling van het huishouden, definitie 1960 2. samenstelling van het huishouden, definitie 1947 3. grootte van het huishouden, definitie 1960 4. grootte van het huishouden, definitie 1947 5. wijze van huisvesting	2 2 2 2 2
Tabel 32 <i>Gezinnen</i> naar samenstelling, geslacht van het gezinshoofd en: 1. leeftijd van het gezinshoofd 2. aantal thuiswonende kinderen per gezin 3. ontwikkelingsfase van het gezin 4. voornaamste bron van inkomen (levensonderhoud) van het gezinshoofd in 1970	1 1 1 1
Tabel 33 <i>Woonverblijven, vertrekken, huishoudens, alleenstaanden en personen</i> naar aard woonverblijf: <i>Woonverblijven</i> naar: 1. eigendom 2. huurverhouding 3. huur(waarde) in gulden per jaar 4. bezetting met huishoudens en alleenstaanden <i>Huishoudens, alleenstaanden en personen</i> naar: 5. definitie 1960 6. definitie 1947	1 1 1 1 1 1
Tabel 34 <i>Woningen</i> naar resp. aard van de woning, bouwperiode en: 1. aantal vertrekken 2. bouwwijze 3. aanwezigheid eigen toegangsdeur 4. aanwezigheid en aard keuken 5. aanwezigheid en aard privaat (WC) 6. aanwezigheid en aard badgelegenheid 7. aanwezigheid en aard centrale verwarming 8. openbare aansluitingen	1 1 1 1 1 1 1 1
Tabel 35 <i>Woningen</i> naar huur(waarde) per jaar en: 1. bouwperiode in verband met huurverhouding en aantal vertrekken	1
Tabel 36 <i>Hoofdbewoners van woningen</i> naar resp. leeftijd, grootte van het huishouden, definitie 1960 en: 1. huurverhouding van de woning 2. huur(waarde) van de woning in gulden per jaar 3. aantal vertrekken van de woning 4. bouwperiode van de woning 5. outillage van de woning	1 1 1 1 1
Tabel 37 <i>Hoofdbewoners van woningen</i> naar sociale groep hoofd huishouden/alleen staande, definitie 1960: 1. huurverhouding van de woning 2. huur(waarde) van de woning in gulden per jaar 3. aantal vertrekken van de woning 4. bouwperiode van de woning 5. outillage van de woning	2 2 2 2 2

Omschrijving tabel	Serie
Tabel 38 Enige belangrijke gegevens per gemeente, resp. per onderdeel van de gemeente	
A. <i>Totale bevolking</i> naar geslacht en:	
1. leeftijd	2
2. plaats in het huishouden	2
3. plaats in het gezin	2
4. burgerlijke staat	2
5. kerkelijke gezindte	2
B. <i>Personen van 14 jaar en ouder die nog dagonderwijs volgen</i> naar geslacht en:	
1. onderwijs dat wordt gevolgd	2
2. leeftijd	2
C. <i>Bevolking van 14 jaar en ouder zonder beroep</i> naar geslacht en:	
1. onderwijsniveau	2
D. <i>Beroepsbevolking</i> naar geslacht en:	
1. onderwijsniveau	2
2. bedrijfstak	2
3. positie in het bedrijf	2
4. burgerlijke staat	2
5. periode van vestiging	2
6. autobezit- en -stalling	2
E. <i>Beroepsbevolking</i> naar geslacht en:	
1. ligging werkadres en afstand tot het werkadres in tijdseenheden	2
F. <i>Huishoudens en alleenstaanden, definitie 1960</i> naar geslacht hoofd huishouden en alleenstaanden en:	
1. samenstelling huishouden	2
2. grootte huishouden	2
G. <i>Hoofden van huishoudens en alleenstaanden, definitie 1947</i> naar geslacht en:	
1. leeftijd	2
2. sociale groep	2
3. voorzover met een inkomen beneden f 8 000,- per jaar naar: - met beroep: positie in het bedrijf - zonder beroep: AOW, AWW en bijstandswet	2
H. <i>Gezinnen</i> naar geslacht gezinshoofd en:	
1. ontwikkelingsfase	2
I. <i>Huishoudens en alleenstaanden, definitie 1947</i> naar:	
1. wijze van huisvesting	2
J. <i>Woonverblijven</i> naar:	
1. aard woonverblijf	2
2. huurverhouding van de woning	2
3. huur(waarde) in guldens per jaar van de woning	2
4. bouwwijze van de woning	2
5. bouwperiode van de woning	2
6. aantal vertrokken van de woning	2
7. outillage (alleen voor bewoonde woningen)	2
Tabel 39 Benaming van de onderdelen van de gemeente met enkele belangrijke totalen per onderdeel te weten:	1
- oppervlakte land in km ²	
- totale bevolking naar geslacht	
- bevolkingsdichtheid	
- beroepsbevolking naar geslacht	
- aantal huishoudens definitie 1960	
- aantal alleenstaanden definitie 1960	
- woningvoorraad	

Aanhangsel IV

Toelichting op de in de kerntabellen (Nederland) van de 14e Algemene volks- annex woningtelling van 1971 vermelde cijfers over het aantal (niet-) bewoonde woningen.

Tabel 36

Woningen met hoofdbewoner		3 654 145
Woningen zonder hoofdbewoner		
Leegstaande woningen	61 595	
tweede woningen	7 330	
woningen zonder hoofdbewoner zonder bezetting	4 245	
woningen zonder hoofdbewoner met bezetting	1 480	
		74 650
Woningvoorraad		3 728 795

Tabel 34

Bewoonde woningen		3 659 870
Onbewoonde woningen		
leegstaande woningen	61 595	
tweede woningen	7 330	
		68 925
Woningvoorraad		3 728 795

Tabel 33/4

Woning is bezet		3 655 625
Woning staat leeg		
leegstaande woningen	61 595	
tweede woningen	7 330	
woningen zonder hoofdbewoner zonder bezetting	4 245	
		73 170
Woningvoorraad		3 728 795

Leegstaande woning

Een woning die niet wordt bewoond en die in principe op de woningmarkt beschikbaar is.

Tweede woning

Een woning die door de eigenaar of door de huurder is gereserveerd voor bewoning tijdens het weekend en de vakantie.

Woning zonder hoofdbewoner met bezetting

Een bewoonde woning die door de op een ander adres wonende, hoofdbewoner is wederverhuurd.

Woning zonder hoofdbewoner zonder bezetting

- Een woning die tijdelijk niet wordt bewoond door de hoofdbewoner omdat deze bijvoorbeeld voor langer dan 1 jaar in een inrichting/tehuise of in het buitenland verblijft.
- Een bewoonde woning in gebruik bij de bewoners van een aangrenzend(e) woning of pension.
- Een bewoonde woning in gebruik bij personen die niet in het bevolkingsregister mogen worden opgenomen (en tot wie de telling zich niet uitstrekt).